

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Žena s titulem.

Alice Garrigue Masaryková jako osobnost sociální práce.

Bc. Dominika Bláhová

Studijní program: NMgr. obor Sociální politika a sociální práce

Vedoucí diplomové práce: doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.

Praha 2022

Prague College of Psychosocial Studies

THE DIPLOMA THESIS

A woman with degree.

Alice Garrigue Masaryk as a social work personality.

Bc. Dominika Bláhová

Study programme: Social work focused on communication and applied
psychotherapy

The diploma thesis work supervisor: doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.

Praha 2022

Abstakt

Bc. BLÁHOVÁ, Dominika. Alice Garrigue Masaryková, žena s titulem. Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. Stupeň kvalifikace: Magistr. (Mgr.). Vedoucí práce: doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D. Praha. 2022.

Autorka této diplomové práce se zaměřuje na jednu významnou osobnost sociální práce Alici Garrigue Masarykovou. Ženu, která se zapsala do českých dějin nejen tím, z jakých vrstev pocházela, ale i tím, kým se díky své nekončící péči a sociálnímu cítění stala. Alice se jako žena a současně představitelka boje za práva žen nezastavila před žádnou životní překážkou. V této diplomové práci se autorka zabývá podrobným celoživotním popisem její osoby, zaměřuje se na podrobný rozbor členů její rodiny a chronologicky popisuje její životní anabázi. Zaměřuje se na historický kontext oboru sociální práce a nastiňuje, jakým způsobem ovlivnila Alice tuto sociální oblast a čím ji obohatila, jelikož se jednalo o ženu, které se podařilo dostat i k doposud výhradně mužským společenským činnostem. Autorka v této práci naráží i na ženskou otázku a postavení žen v tehdejší společnosti. V této diplomové práci je propojena teoretická část s částí praktickou, kde je využita metoda historická, která je založena na hloubkové analýze a zkoumání historických textů, knih a aktivních návštěvách archivů.

Klíčová slova:

Alice Garrigue Masaryková, osobnost sociální práce, sociální práce, sociální pomoc, vzdělávání žen, ženská otázka.

Abstract

Bc. BLÁHOVÁ, Dominika. Alice Garrigue Masaryková, a woman with a degree. Prague University of Psychosocial Studies, s.r.o. Degree: Master. (Mgr.). Leader: doc. PeadDr. Slavomir Laca, Ph.D. Prague. 2022.

The author of this diploma thesis focuses on one important figure of social work Alice Garrigue Masaryk. A woman who went down in Czech history not only for her origin, but also for what she became due to her endless diligence and social feeling. As a woman and at the same time a representative of the struggle for women's rights, Alice did not stop at any obstacle in her life. In this diploma thesis the author deals with a detailed lifelong description of her persona, focuses on a detailed analysis of her family members and chronologically describes her life anabasis. It focuses on the historical context of the field of social work and outlines how Alice influenced this social area and how she enriched it, as she was a woman who managed to join hitherto exclusively male social activities. In this work the author also adumbrates the women's issue and the position of women in society at the time. In this diploma thesis, the theoretical part is connected with the practical part, where the historical method is used, based on the in-depth analysis and examination of historical texts, books and active visits to archives.

Key words:

Alice Garrigue Masaryk, Social assistance, Social work, Personality of social work, Women education, Female question

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že tato práce nebyla využita k získání stejného nebo jiného titulu nebo titulu neakademického.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne:

.....

Podpis: Bc. Dominika Bláhová

Poděkování

Upřímný vděk za veškerou dlouhodobou spolupráci patří vedoucímu mé diplomové práce doc. PaedDr. Slavomíru Lacovi, Ph.D. za odborné rady, vedení a veškerou trpělivost, která zde byla velmi podstatným aspektem.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 DĚTSTVÍ ALICE GARRIGUE MASARYKOVÉ.....	12
1.1 Úvod do kapitoly	12
1.2. Vznik rodu Masaryků	12
1.2.1 Otec Tomáš Garrigue Masaryk.....	14
1.2.2 Matka Charlota Garrigue Masaryková	19
1.2.3 Prarodiče Alice Garrigue Masarykové	22
1.3 Rané mládí Alice Garrigue Masarykové	23
1.4 Sourozenci Alice Garrigue Masarykové.....	27
1.4.1 Bratr Herbert.....	27
1.4.2 Bratr Jan.....	27
1.4.3 Sestra Eleonora	29
1.4.4 Sestra Olga.....	29
1.5 Souhrn kapitoly.....	30
2 STUDIUM A PROFESNÍ ŽIVOT ALICE GARRIGUE MASARYKOVÉ.....	32
2.1 Úvod do kapitoly	32
2.2 Studijní období Alice Garrigue Masarykové.....	33
2.2.1 Středoškolské vzdělání – Lyceum Minerva.....	34
2.2.2 Vysokoškolské vzdělání – žena s titulem	35
2.2.3 Postgraduální studia v zahraničí	38
2.3 Sociální a pedagogická profese Alice Garrigue Masarykové.....	40
2.3.1 Kariéra v oblasti školství Alice Garrigue Masarykové.....	41
2.3.2 Sociální aktivity v problematice alkoholu Alice Garrigue Masarykové.....	43
2.4 Souhrn kapitoly.....	45

3 SOCIÁLNÍ PRÁCE V ŽIVOTĚ ALICE GARRIGUE MASARYKOVÉ	47
3.1 Úvod do kapitoly	47
3.2 Aktivity v sociální práci Alice Garrigue Masarykové	48
3.2.1 Charita a sociální podpora Alice Garrigue Masarykové.....	49
3.2.2 Sociální škola a vize sociální pracovnice Alice Garrigue Masarykové.....	50
3.3 Přerušení sociálních aktivit Alice Garrigue Masarykové	53
3.4 První dáma Alice Garrigue Masaryková	57
3.5 Československý červený kříž.....	63
3.6 Závěrečná cesta Alice Garrigue Masarykové	68
3.7 Souhrn kapitoly	72
ZÁVĚR	74
SEZNAM LITERATURY	77
PŘÍLOHY	80

ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá významnou představitelkou a také zakladatelkou oblasti našeho studijního programu oboru sociální práce. Představitelka Alice Garrigue Masaryková byla nositelkou jména Masaryk, který každý z nás alespoň jednou za život zaslechl, alespoň v podání jejího významného otce. Tuto historickou práci zamýšlíme jako práci popisující komplexní životní anabázi ženy, která sice měla možnost volby cesty, ale rozhodla se jít tou vlastní vybranou cestou mezioborových přínosů a změn ve společném vnímání tehdejší doby. Bude se jednat o popis ženy, která se nebála bojovat za ženská práva, za společenské postavení, za svobodu studia či pracovní pozice.

Práce se zabývá komplexním popisem, studijním bádáním, dohledáváním a zkoumáním historických pramenů a textů spojených s její osobností a s oblastí jejího působení. Je čistě založena na dlouhodobém zkoumání a dohledávání informací, které nám představí tuto nezapomenutelnou osobnost minulého století. Mnozí z nás si Alici Garrigue Masarykovou spojují s tím, že byla dcerou našeho prvního prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka nebo že je považována za zakladatelku Československého červeného kříže. Málokdo ale ví, že jí vděčíme za vznik oboru sociální práce, založení prvních sociálních škol a následně vytvoření prvních koncepcí sociálních pracovníků (Lovčí, 2009).

Záměrem diplomové práce je otevřít tuto historickou tematiku a komplexně popsat život této pracující ženy minulého století, která se zapsala do historie více oborů, ve kterých aktivně působila. Na první pohled se může zdát, že měla bezproblémový život v pozici dcery slavného otce, ale opak byl pravdou. Všechny její zajímavé životní zvraty, pozice dcery ve slavné rodině, její studia a následná profesní aktivita jsou podstatou této práce. Rovněž nahlédneme do slavné rodiny Masaryků. Zaměříme se na vztah dcery s otcem, ale i důležitou pozici Aliciny matky. Neopomeneme ani sourozence a jejich životní propletené cesty. Budeme se snažit dohledat, jak se původně nevýrazná ženská osobnost přerodila v osobnost, která se vyjímala svou nekonečnou pílí a touhou bojovat za ženské postavení.

Název této práce nese podnázev „Žena s titulem“. Proč jsme vůbec tento podtitul zvolili? Alice Garrigue Masaryková narážela po celý život díky své průbojné povaze na zaběhnuté konvence, jímž nebylo snadné čelit. Byla však bojovnice, bojovala a změnila tak nepřízeň osudu ve svůj prospěch. Díky tomu byla schopná být v mnoha

ohledech první a tato schopnost ji provázela po celý život. Následné ukázky a informace o této tématice jejího „prvenství“ se průběžně objeví v hlavních kapitolách.

Tato diplomová práce si klade za cíl přinést zcela nový pohled na vznik a vývoj sociálního oboru na základě tvorby významné české představitelky a ženské osobnosti, která přes všechny své životní peripetie dokázala změnit postoj mnoha lidí a ovlivnit tak jejich životy. Zaměříme se na všechny její profesní aktivity, které se týkaly nejen oboru sociálního, ale i pedagogického, zdravotního a částečně i historického a politického. Díky komu se jí podařilo dosáhnout takových úspěchů a proč si vybrala právě tuto cestu? To všechno bude součástí této historické práce, která se opírá o zdroje knižní a aktivní badání v dostupných archivech.

Diplomová práce je zpracovaná na základě komplexní historické metody. Metoda má za cíl dohledat nejdůležitější historické skutečnosti a následně je touto metodikou zpracovat. Jinak můžeme popsat použitou historickou metodu formou shromažďování informací a postupů, které nás dovedly k vytvoření tohoto souhrnného popisu jedné z významných historických osobností. Každá historická práce se řídí určitou výzkumnou metodou sběru dat a informací. V této historicko-popisné diplomové práci jsme k analýze a sběru dat využili historickou metodu přímou, která patří mezi nejzákladnější a také nejpoužívanější typy metod v historických popisných pracích. Další metodou, kterou jsme zde plně využili, byla metoda biografická, přesněji individuální biografická metoda. Dále jsme v této práci využili metodu komparativní, kdy jsme informace porovnávali s dochovanými primárními zdroji, popřípadě jsme porovnávali odlišnosti názorů historiků zabývajících se danou problematikou (Zounek & Šimáně, 2014).

Tato diplomová práce je prací historickou. Základní metodikou je sběr dat založený na možnostech dohledatelné a použité biografické literatury. V této práci jsme využili k hloubkové analýze jako zdroje historické biografie spojené s její osobou, historické texty, prameny a spisy. Další použité zdroje jsme dohledali v Masarykově ústavu, kde se nachází nejvíce uložených pramenů včetně nedostupných historických biografii. Používali jsme datově starší literaturu a informace jsme se snažili zpracovávat již z prvotních pramenů. Důležitou součástí této diplomové práce bylo též aktivní zkoumání dochovaných fondů Alice Garrigue Masarykové, které byly pouze k nahlédnutí v prostorách badatelný Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd České republiky. Veškerá tato terénní práce sloužila k dosažení sběru dat a podkladů v co nejširším možném pojetí. Další místa, která jsme využili ke sběru informací a dat, byly knihovny,

badatelný, antikvariát a také místa v spojení s osobností Alice Garrigue Masarykové, jakou jsou například muzea a pamětní síň.

Tato historická diplomová práce je výsledkem dlouhodobé intenzivní činnosti, která obnášela dohledávání knižních historických zdrojů a aktivní docházení do archivů k pochopení problematiky. Dohledávání potřebných materiálů má přinést individuální a nový pohled na toto historické téma ze sociální oblasti. Obsahuje polemiky a určité nedoložené spekulace týkající se daného tématu.

Práce se skládá ze tří rozsáhlých kapitol. Kapitoly jsou chronologicky řazeny za sebou. V první kapitole se podrobně seznámíme s hlavní představitelkou a se všemi členy její rodiny. Zaměříme se zde na vznik rodu Masaryků a osudy potomků. Druhá kapitola se již věnuje přímému popisu Alice Garrigue Masarykové. Budeme se zabývat přechodem z dětského věku do mladistvého období, obdobím studií a výběrem jejího životního směru. V poslední a největší kapitole věnujeme pozornost důležitým mezníkům jejího života jako je činnost v souvislosti s oborem sociální práce. Každá kapitola práce je složena z úvodu, hlavního obsahu a souhrnu kapitoly. Hlavním důvodem je přehlednost a dohledatelnost informací.

1 DĚTSTVÍ ALICE GARRIGUE MASARYKOVÉ

1.1 Úvod do kapitoly

Název této kapitoly a dále i její obsah vykresluje ženu, které se zde budeme věnovat. Popíšeme její dětství a aspekty, kterým musela čelit právě ve své době. V této kapitole nahlédneme do její rodiny na pozadí tehdejšího kulturního a politického dění. Pokusíme se přinést jiný pohled na její osobu v rámci dospívání. Poukážeme na vlivy a důležité prvky působící na vývoj dítěte ze strany rodičů. Co všechno mohlo ovlivnit vývoj jejího charakteru a jestli se stala tak výjimečnou ženou z důvodů své píše nebo důsledkem ideální kombinace genetických vloh jejích rodičů.

Hned z počátku zmíníme historický kontext. Nacházíme se na přelomu 19. a 20. století. Všimneme si postavení Alice Garrigue Masarykové v rámci její rodiny, popíšeme roli dcery vedle slavného otce a pozici její matky jako tehdejšího vzoru ženy velkého muže. Tato kapitola se zaměřuje na otevření a popis hlubší problematiky této významné rodiny.

Cílem je přiblížit dětský věk Alice jako dcery slavných rodičů, obohatit toto období nějakou přehlíženou nebo méně známou informací, vytyčit důležité milníky, které byly nezbytnou součástí života mladé Alice a mohly přispět k formování její budoucnosti. Zmíníme i maličkosti, které by mohly souviset s vývojem její osobnosti. Popíšeme vliv jejích vrstevníků i celé její rodiny od rodičů až k prarodičům. Zaměříme se na dohledání nejrůznějších prvků, které mohly ovlivnit formování její povahy, charakteru a podnítit rozvoj jejího sociálního cítění.

Proč se rozhodla jít svou vlastní cestou? Mohla mít pohádkové dětství i dospívání a v podstatě i celý svůj život v pozici role dcery slavného otce. Ona si však zvolila cestu nezávislé a cílevědomé ženy, která boří doposud pro ženy neznámé hranice. Odkrýt některá tato tajemství je cílem této kapitoly.

1.2 Vznik rodu Masaryků

Důležitou součástí života jakéhokoliv jedince je rodina – určité pouto, které nemůžeme brát na lehkou váhu. Rodinné vazby mohou mít vliv na celoživotní vývoj potomků. Rodina je základ. Pokud ho nemáme, může nás to poznamenat na celý život (Matoušek & Pazlarová, 2016).

Co vlastně rodina je? Jakým způsobem ji můžeme definovat? Matoušek & Pazlarová (2016, s. 11) uvádějí, že jde o „soužití lidí jedné i více generací, v němž je podstatná emocionální a ekonomická podpora jednotlivců. Jádrem rodiny je partnerství dvou dospělých lidí, pokud v ní dospělí partneři žijí. Nejsilnější biologickou vazbou v rodině je vazba mezi dítětem a rodičem.“

V tomto případě u Alice Garrigue Masarykové byl rodinný základ velmi příznivý. Vliv ze strany rodičů mohl být zvýrazněn otcovou slavnou rolí na politické scéně, což muselo zanechat nemalý dopad na každého z jeho potomků (Košťálová, 2018). Abychom pochopili historický kontext rodové linie Masaryků, převážně naší hlavní představitelky Alice Garrigue Masarykové, musíme popsat tehdejší situaci na našem území. Opomenout nemůžeme ani problematiku sociální práce a tehdejší politickou situaci.

Nacházíme se v době, kterou můžeme nazvat jako začátek bojů o formování naší republiky. Pojem republika byl relativně moderní slovo, takže celý tento časový úsek lze chápat jako období modernizace českého prostředí. Druhé polovině 19. století, kde se na toto téma odehrála řada velmi důležitých událostí, jako například politické působení otce Alice Garrigue Masarykové, tj. Tomáše Garrigue Masaryka, který zde nesmí být opomenut. Díky tomuto velikánovi vdčíme za mnoho činů, které změnily chod naší země a taktéž podstatně ovlivnily život jeho dcery Alice Garrigue Masarykové (Košťálová, 2018).

Toto přelomové období 19. a 20. století nás stále ještě vtahovalo do stavu, kdy jsme stále byli nesamostatnou součástí Rakouska-Uherska. Dlouhodobá nadvláda potlačovala naši národní autoritu a podněcovala myšlenku boje za svobodu, což nás stále táhlo kupředu směrem k osvobození a vzniku svobodné země. Byli jsme bráni jako vnučený celek, který měl velmi přísné podmínky a pravidla. S tím však bylo spojeno i odpírání nejrůznějších práv. Vládla tu velká nerovnoprávnost, která občany rozdělovala. Ve vzduchu stále visela národnostní otázka. Spojení rakousko-české nebylo pro náš lid jednoduše akceptovatelné. Naše historie se opírala o velikány jako byl král Karel IV., který českým zemím přál. V době nadvlády rakouské velmoci mezi lidmi vládl pocit nejistoty a bezmoci cokoliv změnit (Košťálová, 2018).

Abychom pochopili kontext zrodu osobnosti Alice Garrigue Masarykové na poli sociální práce, musíme prozkoumat její kořeny. Jak jsme již zmínili, v českých zemích vládl chaos, z jehož středu se dostává do popředí pro český národ naprosto

nezapomenutelná osobnost otce Alice Tomáš Garrigue Masaryk. Nežli zabrousíme k vyličení dětství Alice Garrigue Masarykové, musíme přiblížit životy jejích rodičů. Ať už chceme či nikoliv, děti jsou odrazem svých rodičů (Košťálová, 2018).

U zrodu československého státu, jeho formování a boje za vznik samostatnosti stál právě tento muž. Byl považován za korektní politickou osobnost se světovým uznáním i za velmi ohleduplného a upřímného člověka. Byl to prezident, který měl kladné ohlasy mezi lidem. Muž, který nepřehlížel nejmenší detaily, naopak z detailů vycházel a i jeho profesní život a postavení musely mít určitý odraz v jeho rodinném prostředí (Košťálová, 2018).

Mnoho autorů zaznamenávajících naši historii této doby popisuje konec 19. století a počátek 20. století a dobu Masaryků po svém. Pojmy národní emancipace a sociální otázka kráčely bok po boku s rodinou Masaryků. Velká role v historickém vývoji i v sociálním odvětví je přisuzována rodičům Alice Garrigue Masarykové – Tomášovi Garrigue Masarykovi a jeho ženě Charlottě Garrigue Masarykové, kteří právě v počátcích 20. století bojovali za ženskou otázku. Naše pozice jako občanů byla vnímaná nejrůznějšími způsoby. Byli jsme bráni jako někdo, kdo někomu patří, a tento pocit zasáhl každého z nás a každé společenské odvětví. První československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk se nebál prosadit svůj vlastní názor a tehdejší temnou dobu poznamenal moderními prvky projevujícími se například v řešení nejrůznějších sociálních otázek tehdejší doby (Klápště, Šedivý, 2019).

1.2.1 Otec Tomáš Garrigue Masaryk

Otec Alice Tomáš Masaryk pocházel z Moravy z oblasti Hodonínska. Stal se dítětem svých rodičů v březnu roku 1850 (Masaryk et al., 1995). Byl prvním synem Josefa Masárika, jehož kořeny pocházely až ze Slovenska, a matky Terezie (Lovčí, 2008).

Partnerské spojení jeho rodičů je stále velkou záhadou pro historiky a badatele. Matka Terezie byla o dost starší než otec Josef Masárik, což na tuto dobu bylo opravdu nezvyklé. Jejich odlišný krajinný původ a taktéž odlišné společenské postavení, stále evokuje myšlenku, že rodiče Tomáše Garrigue Masaryka něco tajili. Byl opravdu otcem syna Tomáše Jozef Masárik? To stále nejsme schopni potvrdit ani vyloučit. Tyto pochyby jsou stále předmětem řady spekulací (Hájková et al., 2020).

Rodiče Tomáše Garrigue Masaryka opravdu museli něco tajit. Tereza byla o deset let starší než její manžel Josef. Dalším aspektem byla jejich společenská nevyrovnanost. Terezie byla vzdělaná žena a Jozef byl jen obyčejný muž pocházející ze Slovenského kraje. Tato fakta prozatím nic nepotvrzují, ale skutečnost, že se syn Tomáš narodil přibližně sedm měsíců po jejich sňatku, je už velmi neobvyklý a určující argument, který tuto situaci posouvá do debat a nejrůznějších domněnek. Tyto spekulace by nikdy nespátřily světlo světa, kdyby se ve svém dospělém životě Tomáš Masaryk nestal tak významnou osobností (Němeček, 2017).

Košťálová ve své knize uvádí názor publicisty a spisovatele Jana Bauera, podle kterého „někteří historikové nemohli přenést přes srdce, že by tak brilantní intelektuál jako profesor Masaryk byl synem pologramotného kočího ze slovenského záhoří, a udělali z něho levobočka majitele hodonínského panství Redlicha“ (Košťálová, 2018, s. 11).

Uvedením tohoto citátu byly vyjádřeny pochyby o pomluvách a nejistých tezích o původu takto významné osobnosti, jakou byl Tomáš Garrigue Masaryk. Považujeme ho za podstatnou a nezaměnitelnou historickou osobnost našich dějin. Jak je všeobecně známo, ale jak také vyplývá z výše uvedeného citátu, pochyby a domněnky o jeho původu a také možnost, že mohl být potomkem někoho z vyšších vrstev, stále kolují mezi historiky. Jde spíše o polemiku mezi žurnalisty, historiky a badateli, kteří směřují možnost jeho původu jako mimořádně nadaného potomka venkovského muže a taktéž spousty spekulací o nemanželském dítěti. Dodnes se tyto dohady nepovedlo nikomu podložit, nicméně nás přivádějí k zamyšlení, proč a co historikové hledali. Snažili se najít cosi, aby dokázali, že takto vzdělaný a vysoce postavený člověk nemohl jednoduše pocházet z chudých poměrů či z obyčejné krve. Spekulací je mnoho a pravdu snadno nedohledáme ani nezjistíme (Košťálová, 2018).

Dětství mladého Tomáše nepatřilo mezi nejjednodušší, neboť se kvůli otcovu tehdejšímu povolání stále stěhovali a na to doplácel každý člen rodiny. Tomáš musel na cestě za svým vzděláním stále začínat na novém a novém místě, v nové třídě, což bylo náročné. Časté stěhování se odrazilo i v tom, že nemohl mít prakticky žádné kamarády, kteří jsou důležití pro každého mladého chlapce (Němeček, 2017).

Díky podmínkám, které mu rodiče vytvořili, absolvoval povinnou školní docházku a poté zamířil do Vídně, kde chtěl získat znalost v oboru zámečnictví a vyučit se v něm. Ale chuť k tomuto typu řemesla nebyla dostatečná a proto studia ukončil. Po návratu se rozhodl vyučit kovářem, ale po určitém čase pochopil, že pro manuální

práci se nenarodil. Díky všímavosti svého učitele a přímluvě u rodičů se dostal do učitelských sfér. Studovat v té době nebylo vůbec jednoduché, přesto jeho další kroky vedly na německé gymnázium v Brně, kde přilnul k oboru filozofickému (Lovčí, 2008).

Krásnou ukázkou z otcova pracovního prostředí uvádí jeho dcera Alice Garrigue Masaryková ve své vlastní autobiografii. Vzpomíná na návštěvu míst, odkud otec pocházel a kde započala jeho pracovní kariéra, když ji zastavil jeho bývalý student a popisoval otce jako učitele, který se již ve svých začátcích nebál být přísným. Pro Alici to znamenalo mnohé, ale hlavně v něm měla vzor určitého dospělého přístupu k životu a vodítko, kam by mohly směřovat její budoucí ambice (Masaryková, 1994).

Jeho pedagogická dráha pokračovala ve Vídni, kam se Tomáš Masaryk přesunul na pokračující studia, přičemž jedním z důvodů byly spory ve školním kolektivu. Ve Vídni následně dokončil maturitní vzdělání a pokračoval ve své touze po filozofii i na univerzitě. V roce 1876 se mu pak podařilo zdárně dokončit doktorandská studia (Lovčí, 2008).

Během studia na univerzitě ve Vídni, kde se věnoval filozofii i filologii, si přivydělával doučováním. Všechno mělo své odůvodnění. Díky pracovní příležitosti se mu podařilo vyjet na cestu do Lipska, kde se tehdy setkal u tamní rodiny s Charlottou Garrigueovou (Masaryková, 1994). Charlotta nebyla první ženou, která vstoupila do jeho života, ale byla jednou z výjimečných. Spekuluje se, že jeho odchod z Brna do Vídně byl sice veřejně odůvodněn určitým nedorozuměním na školní půdě, ale ve hře je také možnost, že šlo o lásku. Než poznal slečnu Charlottu, poznal více žen, které mu určitým způsobem ovlivnili život (Košťálová, 2018).

Jak jsme již zmínili v Lipsku se Tomáš Masaryk v rámci pracovní cesty prvně seznámil se svou budoucí ženou, což bylo opravdu osudové setkání. Velmi si rozuměli, dokázali se pochopit a popovídat si na velmi intelektuální úrovni. Tomáš Masaryk byl tehdy opravdu okouzlen láskou a cítil, že to znamená opravdu něco výjimečného. Charlotta byla vzdělaná žena pocházející z velmi dobré rodiny. Měli společné zájmy, oba se zajímali o literaturu, notovali si v otázkách tykajících se tehdejšího postavení žen ve společnosti i v dalších společných tématech. Tomáš Masaryk si uvědomoval, že i přes tak krátké trvání vztahu našel ženu, kterou nechce ztratit. Tak jako většina zamilovaných mužů neváhal a požádal Charlottu o ruku. Roku 1877 si slíbili celoživotní podporu a lásku ve vzájemném objetí (Sobotka, 1999).

Jedním z hlavních důvodů jejich vzájemného porozumění bylo i oboustranné společenské cítění. Charlottu obdivoval za její vzdělanost a názory, ve kterých se

shodovali. Tomáš Garrigue Masaryk měl vlastní názor na tehdejší společenskou tematiku, kdy se velmi hovořilo o postavení ženy ve společnosti. Sám se tímto tématem zabýval a měl na to i výrazný vliv. Již tehdy si vážil názoru své ženy a nikdy nerozlišoval jejich společenské pozice. Tento přístup si držel po celý život, snažil se jít příkladem i své dceři Alici a podporoval všechny myšlenky své milované ženy Charlotty, která se tematikou ženských práv a rovnoprávnosti velmi zaobírala. Tehdejší doba byla doba hledání možných změn, a to i v ženském světě, změn dosavadních pravidel a možností. Odpovědi na ženské otázky hledaly všechny ženy, které mohly. On sám ale vnukl myšlenku, že nejde jen o ženy, že jde o všechny členy společnosti. Zdůrazňoval, že jsme součástí jedné populace. Snažil se podpořit vyrovnání pozic ve společnosti. Následují slova, která sám pronesl na jedné ze svých přednášek roku 1907 (Hájková et al., 2020).

Žena v rodině má obyčejné postavení, ba říká se, že na ní celá rodina spočívá. Na mužovi, na otci méně. Člověk (...) se dočte o ženě a o dětech, (...) o manželovi, mužovi a otci, toho se člověk málo dočte. Proto se mluví o ženské otázce. Já toho slova nerad požívám, protože není ženské otázky. Je otázka kulturní, je-li ženská, je i mužská a dětská atd. (Hájková et al., 2020, s. 25).

Byl přesvědčen, že nemůže tyto události či problematiku popisovat jako ženskou otázku. Podle něho nelze pozorovat jen ženskou část. Společnost se skládá z žen i mužů a proto není možné tuto problematiku rozdělovat. Není to problematika zaměřená jen na ženy. Musíme to brát komplexně a to jako společenský problém. On sám za sebe hlásal rovnoprávné postavení ženy ve společnosti. Nabádal a podporoval ženy, ať bojují za své pozice. I když se účastnil jakékoliv přednášky například na popud ženských organizací, nikdy neopomínal zmínit druhou stranu společnosti – tu mužskou. Vždy hlásal, že naši společnost tvoří muž a žena. Tuto tematiku rovnosti propojoval na svých přednáškách s dalšími aktuálními sociálními problémy. Neopominul se zmínit o problematice alkoholismu nebo například týraných dětí, žen i mužů (Houška, 2007).

Tomáš Garrigue Masaryk se s rodinou přesunul do Prahy. Nestěhoval s nadšením. Nebyl si jist, co ho tam čeká a bál se, že nebude mít žádné spojení. Vidina lepších zítřků pro sebe i pro celou rodinu ho v tom však utvrdila. On sám však tehdy netušil, jaké zítřky a budoucnost ho čeká. Jelikož celková finanční situace rodiny Masaryků nebyla nejlepší, jedním z důvodů přestěhování z Vídně do Prahy bylo Masarykovo finanční povýšení (Hájková et al., 2020). Sám Tomáš Garrigue Masaryk při příchodu do Prahy neměl strach pouze ze změny místa, nového prostředí a z celkových změn společenských poměrů, ale

dělal si starost i o svůj rodný jazyk. V Praze se dostal do úplně nové společenské třídy lidí a musel se s tím sžít (Sobotka, 1999).

Tomáš Garrigue Masaryk byl muž, který rád bojoval. Po příchodu do Prahy se rozhodl otevřít tématiku tehdejších pochybností v rámci nepravosti Rukopisu královédvorského a Rukopisu zelenohorského. Věnoval se nejen spisovatelské činnosti, ale vydával i časopis. Byl takovým diplomatem své doby. Uskutečnil několik cest do Ruska, kde se snažil o navazování vztahů s tehdejší Evropou. Začal se postupně zapojovat do tehdejších politických aktivit, nebyl jen politikem a spisovatelem. Taktéž se aktivně zapojoval do tehdejšího antisemitského hnutí. V roce 1900 se rozhodl být více politicky činný a aktivně se vrhnul do politiky. Později jeho diplomatické cesty nesměřovali jen na východ, několikrát zavítal i do Ameriky, i když byl díky cestám do Ruska stále považován za znalce této tematiky. Na počátku války musel odejít se svou dcerou Olgou do zahraničí. Zde začal budovat spolek, který bude bojovat za svou zemi ze zahraničí. Díky tomuto odboji, ve kterém byl vůdcem, se stal po válečných útrapách prezidentem nově vzniklého státního útvaru – Československa. Vedle své politické kariéry byl považován za tvůrce sociologie na našem území. K jejímu rozšíření přispěl vlastní publikační činností (Nešpor, 2013).

Tomáš Garrigue Masaryk se stal na podzim roku 1918 prvním prezidentem Československa. Dokázal vybojovat nový a samostatný stát nezávislý na žádném z okolních (Polák, 2000). Odešel ze země roku 1914 jako obyčejný muž, který se rozhodl bojovat za naše práva z ciziny, protože odtud nemohl, a vrátil se roku 1918 jako nový muž na novém postu prezidenta do nové země – Československa (Houška, 2005). Už když se vracel z exilu, vracel se ve svém novém postu prezidenta a do svobodné země. Díky němu se Češi a Slováci mohli opět nezávisle rozhodovat, měli svá práva a svou svobodu. Nebylo to vše jen tak jednoduché. Tomáš Garrigue Masaryk věděl, co všechno ho čeká a co vše je nutné zajistit a vytvořit pro funkčnost nově vzniklého Československa. Dostal se opět do úplně jiných společenských vrstev. Musel vytvořit a přidělit veškeré funkce a obsadit posty. Vedle sebe měl kompetentní spolupracovníky. Jedním z nich byl i jeho blízký přítel Karel Čapek. Díky jeho spisovatelskému umu, se nám dochovalo mnoho biografii o Masarykově životě. Pro nového prezidenta bylo toto období velmi těžké. Ze všech stran se na něj valila jen a jen práce a on se s tím zkoušel poprat, čím dříve tím lépe. Bohužel to přineslo i dosti negativních dopadů na jeho zdraví. Jelikož že se stále držel svého tempa a neodpočíval, nedokázal v noci spát a noční nespavost pro něj byla velkým problémem. Po pár letech ve funkci roku 1923 přišel o svou milovanou ženu,

která zemřela po svém dlouhém boji s těžkou nemocí. Ještě dlouho si pak vyčítal, že netrávil více času v posledních dnech se svou manželkou Charlottou (Polák, 2000).

Prezident Masaryk chtěl být všude. Chtěl být spisovatelem, sociologem, politikem a taktéž chtěl být dobrým manželem a později i dědečkem. To vše se mu splnilo. Po Charlottině smrti se postu první dámy zhostila jeho nejstarší dcera Alice (Lovčí, 2008). Tomáš Garrigue Maryk se inspiroval vším, co mu život nabídnul. Věnoval se svému postu prezidenta naplno až do 14. prosince roku 1935, kdy se s ohledem na svůj zdravotní stav rozhodl odstoupit z funkce. Svůj post přenechal dlouholetému kolegovi Benešovi, kterého veřejně navrhl za svého nástupce. Miloval svůj Lánský zámek, kde pobýval i po svém odchodu z postu prezidenta. Tomáš Garrigue Maryk byl nezapomenutelnou osobností československých dějin. Byl to muž, který se nebál a bojoval za naši samostatnost a hlavně za naši svobodnou zem (Polák, 2000).

1.2.2 Matka Charlota Garrigue Masaryková

Charlotta Garriguová, matka Alice Garrigue Masarykové, pocházela ze zámoří z newyorského Brooklynu. Na svět přišla dne 20. listopadu 1850. Její prvorozená dcera ji vždy vnímala jako ženu vyzařující neuvěřitelnou laskavostí a umem. Tímto způsobem ji i popisovala ve svých knihách (Masaryková, 1994).

Matka Charlotta pocházela v podstatě z evropské rodiny, její otec byl ředitelem jedné z brooklynských pojišťoven a původem pocházel z Dánska. Charlottina matka měla předky z různých částí Anglie (Sobotka, 1999). Někdy se uvádí, že v historické linii Charlottiných předků byla i královská krev, konkrétně se udává určitá spojitost s rodem Kapetovců (Hájková et al., 2020).

Matka Charlotta pocházela z rodiny, nad kterou otec vždy držel pevnou ruku, láskyplné náruči děti tak nacházely u jejich matky. Charlottina životní cesta ji zavedla za vzděláním do Evropy, konkrétně do Lipska, kde zahájila své studium hudby na konzervatoři. Charlotta si tento kraj zamilovala nejen pro zábavný život mladé dívky, která zde měla otevřené dveře v nejrůznějších hudebních směrech, ale i pro celkové kulturní dění. Po třech letech se Charlotta vrátila zpět do zámoří. Snažila se opět zapojit do tamního života, ale její srdce ji stále táhlo do Evropy. Proto se mladá Američanka opět po několika letech vrátila do Lipska k rodině Goeringů. Pouto, které ji sem táhlo až z Ameriky, bylo pouto lásky. Právě zde, v tomto kraji a v této rodině, se poznala se svou životní láskou Tomášem Masarykem (Masaryková, 1994).

Tomáš Masaryk ji vnímal jako nesmírně nadanou ženu, se kterou si mohl pohovořit i o filozofických tématech, což u většiny žen tehdejší doby bylo naprosto nemyslitelné. Přitom naráželi na společné téma rovnoprávnosti žen, kdy Charlotta byla tou, která za tuto myšlenku bojovala. Tehdejší postavení žen i jejich vzdělání bylo ponižováno a uzpůsobováno pouze pro uplatnění žen v domácnosti. Pro tu dobu odlišný pohled Charlotty na postavení a vzdělání žen a ženskou otázku obecně vycházel z tehdejšího volnějšiho amerického přístupu, kde se ženy mohly již plnohodnotně vzdělávat. V tom lze shledat důvod, proč ji mohl Tomáš Masaryk již v době jejich seznámení považovat za opravdového společníka na úrovni. Charlotta ho tehdy i jako žena inspirovala v nejrůznějších oblastech, vedli spolu filozofické debaty, naráželi na v té době novodobý americký náboženský unitářský proud, jehož existenci a základní atributy mu Charlotta postupně objasňovala a on se pak následně aktivně angažoval. Zde se mu samovolně rýsovala životní cesta, v rámci které se následně aktivně podílel v pedagogických kruzích a postupem času působil i v politickém dění. Mladý pár se rozhodl nechat seždat na americké půdě. Poté se přestěhovali do Vídně (Lovčí, 2008).

Tomáš Masaryk se rozhodl po svatbě ke svému příjmení připojit ještě manželčino příjmení Garrigue, byl to projev vážnosti a úcty ke své manželce. Tím vzniklo nové generační příjmení, které se automaticky tradovalo i na jejich potomky (Lovčí, 2008). Charlotta byla v manželství matkou na plný úvazek. Starala se o děti, rodinou pohodu a o chod celé domácnosti. Přesto neopomíjela své vlastní zájmy, jako byla hra na piano, které se nikdy nevzdala a věnovala se jí celý život. Vedle tohoto koníčku se velmi ráda věnovala četbě (Masaryková, 1948).

V Praze se Charlotta vedle péče o rodinu aktivně věnovala činnosti v tehdejším sociálně demokratickém spolku. Dále se také aktivně účastnila ženských aktivit, stala se členkou „Ženského klubu“, její slova jsou s tímto klubem spojena a záměr jejich aktivit zněl následovně: „ujasnila jsem si cíl spolku: láska je láska a má vládnout ve světě; spolek má pracovat pro vládu lásky“ (Masaryková, 1948, s. 20-21).

Charlotta rozhodně nepatřila k ženám stojícím u plotny, ale ani mezi ženy, které by svůj volný čas věnovaly společenským akcím. Snažila se ve svém životě věnovat pro ni a její rodinu důležitým a podstatným věcem. Ve svém pohledu vnímala na jedné straně její rodinu a na straně druhé její postavení politicky činné ženy. Stavěla se k tomu vždy tak, aby byla tam, kde byla zrovna nejpotřebnější. Už jen skutečnost, jakým

způsobem se jako žena původem z Ameriky stala Češkou, musela vnímat jako významnou životní změnu (Košťálová, 2018).

Dle vzpomínek dcery Alice byla Charlotta žena velmi vnímavá a silná. Žena, která každého vyslechla a dokázala se postavit jakýmkoli překážkám. Tento blahosklonný cit chovala i ke svému manželovi Tomáši Garrigue Masarykovi, kterého nesmírně podporovala v jeho práci, což mu umožňovalo nerušeně se jí věnovat. Přes všechnu péči o každého člena rodiny si Charlotta uměla každý den dopřát i čas pro sebe. Děti si na to navykly, matka Charlotta se často zavírala do své ložnice a vychutnávala si čas sama pro sebe. Klid byl pro ni jednou z možných forem relaxace (Masaryková, 1948).

Charlotta Garrigue Masaryková nebyla jen manželkou významného muže, byla to žena, která se nebála představit svůj názor a prosadit si jej. Aktivně se tehdy zapojovala do společenských a kulturních událostí. Jelikož byla původem z Ameriky, byl její zápal pro tuto zemi velmi obdivuhodný. Netajila se pozitivními projevy náklonosti vůči zemi, kde žila, naopak zdůrazňovala fakt, že tuto zemi má velmi v oblibě. Aktivně proto působila v tehdejších ženských organizacích, které se zabíraly aktuální společenskou problematikou. Po přistěhování do Prahy se svým manželem a dětmi se začala aktivně učit češtinu, aby mohla všemu porozumět. Obdiv chovala i k českým tradicím a umělcům, kterých si jakožto bývalá studentka uměleckého oboru velmi považovala. Mezi její nejoblíbenější patřil Bedřich Smetana. Charlotta Garrigue Masaryková byla symbolem vzdělané a nezávislé ženy plně podporující svého muže. Byla Američankou, která zapadla do společnosti českých žen, a díky svému intelektu a emancipačním prvkům se jim stala velkou inspirací. Byla oporou a vzorem pro svého manžela, kterého mnohé naučila a vštěpila mu i část svých amerických názorů. Jejich vztah byl nezvykle výjimečný, celé jejich soužití provázela vzájemná shoda. Nikdo nikoho do ničeho nenutil. Vždy otevřeně o všem debatovali. Oba měli stejné názory na společnost a její tehdejší sociální problémy. Vzájemně se respektovali a podporovali (Neudorfllová, 2001).

Svého manžela milovala stejně jako své děti. Všem se aktivně věnovala a starala se o ně. Ránou osudu byla náhlá smrt syna Herberta, jehož ztrátu Charlotta velmi těžce nesla. Bolest matky truchlící po svém synovi je nepopsatelným bolestným obdobím (Sobotka, 1999). Ve válečné vřavě, kdy byla jejich rodina roztržena, mohla svého manžela nosit pouze ve svých myšlenkách. Byla mu ovšem oporou i na dálku a touha po jejich znovushledání ji udržovala naživu (Masaryková, 1948). Tomáš Garrigue Masaryk byl s dcerou Olgou v exilu z důvodu válečných bojů. Dceru Alici uvěznili. Toto období bylo velmi náročné a Charlotta jej vnímala jako nikdy nekončící. Charlotta

osamocena v pražském bytě vyčkávala návratu své válkou rozdělené rodiny. Její zdravotní stav se v té době nápadně zhoršoval. V roce 1923 Charlotta zemřela na celkové vyčerpání v důsledku těžké nemoci. Zámek Lány byl tehdejším sídlem rodiny Masaryků, pročež tam byla i Charlotta pochována. Její odchod zasáhl celou rodinu i široké okolí (Sobotka, 1999).

1.2.3 Prarodiče Alice Garrigue Masarykové

Alice měla velmi v oblibě své prarodiče od obou svých rodičů. Ze strany otce byli jejími prarodiči Terezie Masaryková a Josef Masaryk, původně Jozef Maszárík, který pocházel ze Slovenska. Paní Terezie Masaryková se narodila roku 1813 a pocházela z Moravy. Z dochovaných informací, o jejichž pravosti se stále vede diskuse, pocházela z rodiny z poloviny německého původu, jak zmiňují někteří historikové. Díky tomu uměla hovořit jak jazykem českým, tak i německým. Vzhledem k tehdejšímu vlivu nadvlády rakouskouherské monarchie byla určitá míra poněmčování ve vyšších společenských vrstvách naprosto běžná. Rozhodně to ovšem nebylo běžné u lidí z vesnic. Neobvyklým faktem bylo, že Terezie byla o deset let starší než její manžel. Ona byla na své možnosti vzdělaná, o čemž nelze v případě jejího muže hovořit. O něm historici zmiňují, že vzdělaný nebyl a dokonce neuměl ani psát, což jej později naučil jeho syn Tomáš. Byl to spíše praktický člověk, který se věnoval svému řemeslu. Jeho žena byla věřící, on nikoli. Vliv na syna Tomáše měla spíše jeho matka Terezie, která byla moudrá a uvážlivá. Především ona byla pro svého syna příkladem. Otec Josef byl spíše jednoduchý člověk, který se spokojil s jednoduchostí. Hlavou rodiny tak byla spíše manželka Terezie. Rodiče Masaryka měli společně pět dětí, z nichž nestarší byl syn Tomáš. Setkali jsme se i s informací, že měli pouze tři děti, protože z původních pěti se dospělého života dožili skutečně jen tři potomci (Košťálová, 2018).

Mezi Aliciny nejoblíbenější aktivity patřily výlety za jejími prarodiči do oblasti Hodonínska, kde prarodiče pobývali a jejichž prostřednictvím se dostala do míst, odkud její otec pocházel. Zde se malá Alice od svých prarodičů naučila základním přirozeným dovednostem, vařením a pečením se svou babičkou počínaje, poznáváním krajiny a jejich krás se svým dědečkem konče (Lovčí, 2008).

Co se týče matčiny rodiny, zde to bylo výrazně složitější. Obrovskou překážku představovala vzájemná vzdálenost, pro kterou se Alice se svými americkými prarodiči nemohla stýkat tak, jak by si sama přála. Vzdálenost v tehdejší době byla významnou

překážkou, jelikož doprava tehdejšího světa nebyla zdaleka tak rychlá, jako je dnes. Rodina z Ameriky ovšem nezhálela a snažila se svým vnoučatům posílat nespočet dárku zejména v podobě knih (Lovčí, 2008). Výjimkou byl otec Charlotty, pan Garrigue, který ze zámoří do Evropy pravidelně přijížděl. Přestože to představovalo mnoho a mnoho hodin na cestách, nenechal se odradit. Zde je nutno poznamenat, že fungující rodinu drží pohromadě i její vzdálení členové (Masaryková, 1994).

1.3 Rané mládí Alice Garrigue Masarykové

Nastal rok 1879, pro někoho možná nevýznamný rok, pro rodiče Tomáše Garrigue Masaryka a Charlottu Garrigue Masarykovou naprosto výjimečný. Dne 3. května, jak se udává, se stali rodiči prvorozené dcery Alice. Při této události Masarykovi pobývali stále v malebném městě Vídni (Košťálová, 2018). Dívka dostala jméno, které se zapsalo do českých dějin. Jméno, které nemůžeme opomenout v oborech sociálních, zdravotních ani pedagogických. Jméno Alice, které jí vybrali její rodiče, bylo po přestěhování do Prahy významně počestěno. Snadno se tak můžeme setkat s oslovením Elis nebo počestně Eliška (Skilling, 2001).

Otec v té době pracoval jako univerzitní profesor a přivydělával si jako soukromý učitel. Finančně na tom rodina byla špatně. K tomu měli svou první dceru Alici a o rok poté i syna Herberta. Situace v rodině byla opravdu kritická a vidina určitého zlepšení prozatím nepřicházela. Zvrat nastal, když se v roce 1882 dořešil dlouhodobý boj o pražskou univerzitu, a hlavě rodiny bylo nabídnuto pracovní místo v české sekci univerzity. Celá rodina tedy zamířila do centra českého dění do Prahy (Lovčí, 2008).

Existují nejrůznější verze pro odůvodnění přesunu celé rodiny Masaryků do Prahy. Otci Tomáši Garrigue Masarykovi byla nabídnuta pracovní pozice na tehdejší pražské univerzitě. Důvodem, proč byl vybrán právě on, mohl být úspěch jím vydaného díla zabývajícího se tematikou sebevražd, které zveřejnil v roce 1881 a které bylo považováno za zásadní dílo své doby především v oblasti sociologické. Toto významné dílo, které jej v jeho profesní oblasti pozvedlo na vyšší úroveň, zaujalo pro svou nadčasovost i kolegy v zahraničí (Polák, 2000).

Informace o tomto raném období malé dcery Alice, můžeme čerpat pouze z dochovaných vzpomínek psaných matkou Charlottou, které jsou k nalezení v archivech (Archiv TGM). Obsahují popis Charlottiných vzpomínek ze života její dcery Alice mezi léty 1879 až 1886. Vzpomínky obsahují informace o prvních pokrocích malé Alice,

o jejím zdravotním vývoji a prvotním vzdělávání (Skilling, 2001). Na toto období plynule navazuje autobiografický popis dětství, který Alice napsala sama. Do té doby o malé Alici moc zmínek nemáme. Plnohodnotný popis skutečností lze dohledat až v její vlastní knize, kterou v dospělosti napsala. V této autobiografii podrobně popisuje svůj dětský pohled na svět od doby, kdy si ho začala plně uvědomovat (Masaryková, 1994).

Jak samotná Masaryková (1994, s. 15) ve své autobiografii vzpomínala „Kol dokola stály mladé, vysoké buky s jasně zelenými korunami. Rovina přecházela ve strž. Bylo to ve Vídeňském lese. Na pokraji strže sedělo malé děvčátko, v ruce krajíc suchého chleba, posypaného solí.“ Tento úryvek je důležitou vzpomínkou ještě na rodnou Vídeň a také jednou z prvních, které si z dětství pamatuje (Masaryková, 1994).

Zajímavostí rodiny Masaryků je, že se dochovaly informace o výběru jmen jejich dětí. Vše v této rodině mělo určitý důvod a jinak tomu nebylo ani v případě pojmenovávání dětí. Nás zajímá především Alicin původ jména. Pro jméno Alice bylo inspirací anglické literární dílo známé pod názvem Mučednice z Tillbury, kde se tak jmenovala hlavní ženská postava, která bojovala za své postavení a odmítala se podrobit určitému poddanskému životu. Sama Alice se později snažila tuto knihu dohledat, ale bohužel se jí to nepodařilo. Nepodařilo se to ani nám, když jsme v rámci aktivního bádání chtěli porovnat do jaké míry se mohla Alice podobat ve svém životě své jmenovkyni (Masaryková, 1994).

Život dcery Alice pokračoval následně v Praze, kam se s celou rodinou přestěhovala z důvodu otcovy nabídky práce a také s vidinou možného finančního polepšení. Jako malá slečna popisuje Alice svůj život v Praze, vše co viděla, co vnímala a jak na ni samotnou působilo tehdejší pražské prostředí. První překážkou, kterou musela rodina překonat, byla jazyková bariéra. Dle otcova doporučení a hlavně jeho přání se všichni museli naučit česky. Jak vzpomíná Alice jako dítě, matka se pro svou velkou píli češtinu naučila rychle, a to i díky jejím pravidelným hodinám češtiny u učitelky paní Blažkové. Alice ovšem sama uvádí patálie, které tuto výuku doprovázely. Vzpomíná na nezapomenutelná matčina vtipná souvětí. V počátcích jejich pobytu v Praze to pro nikoho nebylo jednoduché, řešilo se dorozumívání, ale také výběr místa bydliště, které opakovaně měnili (Masaryková, 1994).

Prvním domovem pro rodinu Masaryků byla městská část Smíchov, kde Alice jako dítě vzpomíná na nezapomenutelný výhled do zahrad blízkého kláštera, který jí umožnil na dálku nahlédnout na klášterní život. Zanedlouho poté se přesunuli do rodinného domu, kterému tehdy říkali Osvěta. Tam se malé Alici velmi líbilo, místo

mělo dostatek slunečních paprsků a travnatých ploch. Z jejich dětských let se dochovaly informace a velmi podrobné popisy Aliciných zážitků, kdy vzpomíná na významné události, které se jí zapsali do podvědomí. Například určité slavnosti nebo divadelní představení, které zažívala i s mladším sourozencem Herbertem a se svou matkou Charlottou (Masaryková, 1994).

Matka Charlotta se o svou rodinu starala pilně. Svě volné chvíle v domácnosti si vyplňovala hrou na klavír. Hudba byla její součástí a dodávala jí pocit blaženosti. Proto se matka rozhodla své dceři předat svůj um a pětiletou Alici začala pomalu a jistě vést ke hře a klavír. Charlotta se své rodině věnovala naplno, v dětech se snažila vytvářet pocit potřeby mít vlastní aktivity, snažila se myslet na vše a tak neopomíjela ani dostatek pohybu (Masaryková, 1994).

Košťálová (2018, s. 108) zmiňuje významná slova manžela Tomáše Garrigue Masaryka, který o své ženě říká „Američanka se stala Českou mravně i politicky; věřila v génia našeho národa, pomáhala mně v mých bojích politických.“ Tento úryvek pocházející od oddaného manžela Masaryka je přesnou ukázkou toho, že to byla žena velmi výjimečná, která nebyla manželovi jen matkou dětí, ale i oporou ve všech jeho životních aktivitách (Košťálová, 2018).

Košťálová (2018, s. 105) přímo uvádí slova pronesená manželem „(...) už od počátku měla rovnováhu, které jsem se já musel teprve hodně těžko dobývat. Byla podivuhodně nadaná – matematika, šachy, hudba, literatura. Přitom velmi náboženská, unitářka. Velký vliv měla na děti. Byla to nejlepší, čím může být žena muži v rodině.“ Tento překrásný citát o své ženě je unikátním znázorněním postavení Charlotty v rodině Masaryků a také ukázkou toho, o jak pokrokovou rodinu se jednalo (Košťálová, 2018).

Rodina Masaryků disponovala mnoha umy. Matka Charlotta se významně věnovala hudbě a snažila se tuto vášeň přenést i na své děti. Otec, Tomáš Garrigue Masaryk, se díky svým rodičům naučil na řadu hudebních nástrojů, například housle či piano. Umělecky tak byla rodina již po generaci založena velmi dobře. Obdobně tomu bylo i v případě jazykové vybavenosti. Jeden jazyk skutečně nestačil. Alice se musela již po příchodu do Čech naučit česky, ale jelikož byla malá, učení jí šlo velmi snadno. Němčinu a angličtinu již slýchávala od narození a jejich znalost dále pilovala. Díky otcovým pracovním cestám se Alici dostalo i učení dalšího významného jazyka tehdejší doby, a to ruštiny (Lovčí, 2008).

Co se týče Aliciny matky Charlotty, její hlavní prioritou byla rodina a péče o ni. Jak je známo, jednalo se o společensky velmi aktivní ženu, která si stála za svým přesvědčením. Je rovněž známo z dochovaných informací, že její postavení k víře bylo atypické – měla svou vlastní víru. Měla svůj vlastní názor na to, jak a v koho věřit. I tak se v roce 1903 stala součástí kalvínské církve, která šířila jiný pohled na svět, než měla sama Charlotta. Ona svou víru měnila v moderní náboženství, které se snažila protlačit mezi své posluchače. I z pohledu své dcery Alice, byla ženou svého vlastního pohledu na svět, měla své názory a nebála se je říct (Skilling, 2001).

Sám historik Skilling (2001, s. 21) uvádí slova dcery Alice, že „Věřila pevně v Boha, lásku, dobro a pravdu.“ Dále se také angažovala v tehdejší politické straně, a to ve straně sociálně demokratické. Taktéž se podílela na aktivitě Ženských klubů, ve kterých byla Charlotta členkou a kde se snažila propagovat lásku mezi všemi (Skilling, 2001).

Alicini rodiče rozhodně ovlivnili i její následný pohled na svět, vývoj a celkové směřování jejího charakteru. Významnou roli pak také jistě hrály nejrůznější známé osobnosti, se kterými rodina Masaryků přicházela do styku. Osobnosti značného kulturního významu pak jistě zanechaly pozitivní dopad i na jejich potomky. Příkladem je pak mimo jiné i básník Josef Václav Sládek, jehož tvorbu nepřehlédla ani dcera Alice, která se do Sládkova díla doslova zamilovala (Masaryková, 1994).

Rodina Masaryků s rodinou Sládků posléze navázala blízký vztah, a to především díky dětem, které se postupně spřátelily. Nebyla to zdaleka jediná rodina, která zasáhla do soukromí rodiny Masaryků. K dalším významným setkáním pak docházelo v období, kdy se Alicin otec spolu s dalšími vlivnými odborníky aktivně kriticky zapojoval do problematiky sporu o pravost zelenohorského a královédvorského Rukopisu, a to zejména s badateli J. Gebauerem a A. Seydlerem (Masaryková, 1994). Na tyto osobnosti vzpomíná ve svém autobiografickém díle sama Alice. Přesně tyto osobnosti mohly mladou dívku Alici formovat a ucelovat, dávat jí určité vize a naděje do budoucna (Masaryková, 1994).

Boj o Rukopisy, v rámci kterého sám Alicin otec figuroval jakožto zřejmě nejvýznamnější aktér, nakonec zdárně vyhrál. Podařilo se skutečně prokázat, že se v obou případech jednalo o falzifikáty. Toto období bylo velmi důležité pro Alicin vývoj, kdy Alice začala považovat svého otce za svůj vzor, který jí ukázal, že pílě a konstantní vůle prosadit svůj názor přinese určité výsledky a že i zprvu nevydařený boj může vyústit ve výhru. Pro uvedení do kontextu pak jistě stojí za zmínku, že Tomáš Garrigue Masaryk

svou prvotní kritikou směřovanou vůči pravosti Rukopisů českou společnost značně pobouřil. To byl také jeden z důvodů, proč se rodina Masaryků musela vzdát svého příbytku na Vinohradech a hledat si nové útočiště jinde (Polák, 2000).

1.4 Sourozenci Alice Garrigue Masarykové

1.4.1 Bratr Herbert

Alice, prvorozená dcera rodičů Masarykových, pocházela z pěti sourozenců. Její bratr Herbert se narodil ještě za pobytu ve Vídni, kde žili před přesunem do Prahy. Herbert byl miláčkem matky Charlotty. V dospělosti se stal umělcem a věnoval se malířství, rád kreslil své sestry (Sobotka, 1999).

Co se týče jeho sestry Alice, měl s ní velmi kladný vztah, i přes výrazné povahové rozdíly si jako sourozenci dobře rozuměli (Masaryková, 1994). Herbert se vydal cestou uměleckou a rozhodl se umění věnovat svá studia. Košťálová (2018, s. 141) uvádí, že „Herbert již v chlapeckém věku byl statný hoch. Již tehdy vyhlížel samorostlé a lišil se i ústrojem od jiných hochů.“ Byl jiný a nestyděl se za to, naopak si toho byl vědom a jeho odlišnost jej posilovala v jeho uměleckém smýšlení (Košťálová, 2018).

Byl nadaným umělcem. Po studiích, v rámci kterých se podíval i do zahraničí, se ve své praxi věnoval krajinářství, malbě portrétů členů rodiny a přátel. Jeho život byl ovšem velmi krátký (Sobotka, 1994).

Na rozdíl od jeho uměleckého života nebyl jeho osobní život nikterak přívětivý. Oženil se s ovdovělou ženou svého přítele, který zemřel, a se kterou měl následně i vlastní děti. Jejich vztah ovšem dlouho nevydržel a oba se rozešli. Trpěl značnými psychickými potížemi a osudnou se mu stala tyfová nákaza, na kterou následně na jaře roku 1915 zemřel. Tato ztráta významně poznamenala celou rodinu Masaryků. Celá situace byla o to horší, že se tak stalo v době, kdy byla rodina z důvodu tehdejší politické situace rozdělena (Lovčí, 2008).

1.4.2 Bratr Jan

Jan Masaryk, narozen jako třetí dítě do rodiny Charlotty a Tomáše Masaryků, byl v porovnání se svou sestrou Alicí i přes jeho o sedm let nižší věk považován spolu se svým otcem za ochránce rodiny.

Uhrová (2009, s. 38) uvádí, že „...Bratr Jan, který mohl jen vstoupit do místnosti, to rozkošné dítě s vyvalenýma očima a měl společnost u svých nohou.“ Tento úryvek je nahlédnutím do odlišného charakteru obou slavných sourozenců, který zde uvádíme k přiblížení jejich odlišností a k přiblížení jejich vnímání ze strany tehdejšího okolí.

Alicin bratr Jan se narodil až po přestěhování rodiny do Prahy. Jan po rodičích podědil lásku ke společenskému životu, ale i k umění. Avšak trpěl i určitou duševní nevyvážeností, která se odrazila i v jeho následném uplatnění (Sobotka, 1999).

Jan studoval v Praze a po dokončení střední školy se odebral do zahraničí. Jeho životní cesta ho zavedla do Ameriky, kde dostudoval vysokou školu a posléze tam i pracoval. Následně se rozhodl vrátit do Prahy, kde se objevoval v politických kruzích (Sobotka, 1999).

Vztah mezi Alicí a jejím bratrem Janem byl taktéž velmi kladný. Dobré vztahy byly v rodině Masaryků základem. Alice ho vnímala jako velmi láskyplného a chytrého chlapce. Každému rád pomohl. Alici zejména utkvěla vzpomínka na chvíli, kdy v dětství její bratr Jan přinesl domu psa. Před rodiči se vymlouval, že ho nemohl nechat jen tak venku samotného, že ho musel zachránit. Alice vzpomíná, jak bratr Jan svého malého nalezence chránil a jak o něj pečoval. Alice měla s Janem společnou jednu zásadní věc, a to svou profesní budoucnost u svého otce. Oba se v budoucnu stali součástí jeho práce, což je nejvíce spojovalo (Jarolímková, 2019).

Pro bratra Jana bylo velmi zajímavým obdobím vzestup jeho otce na post prezidenta. Když se vrátil zpět k rodině z rakouské armády, snažil se být pro rodinu prospěšným a hledal si své místo. Byl všestranně nadaný, což bylo pro jeho následné politické angažmá zásadní. Jeho životní cesta směřovala k diplomacii. Snažil se zapojit do politiky a svému otci tak dokázat své schopnosti (Hájková et al., 2020).

Pozice syna Jana ve stínu schopného a uznávaného otce byla jednou z největších životních výzev. Jan se musel naučit buď s tímto postavením vyrovnat, nebo usilovat o dosažení či alespoň přiblížení se k obdobnému úspěchu. Pro Jana bylo takové postavení velmi skličující (Hájková et al., 2020).

Hájková uvádí vzpomínku na Jana, který napsal svému otci. „Drahý tata, chci Ti slíbit, že se budu vždycky snažit plnit dle svých slabých sil povinnosti, které, jak se zdá, mi osud nakládá. Nemám jiné ctižádosti než být hoden Tvého jména – skromně a poctivě“ (Hájková et al., 2020, s. 84).

Jan Masaryk byl po druhém válečném období považován tehdejší společností za jednoho z nejvýznamnějších politických aktérů. Přestože pobýval v exilu, i z ciziny dodával lidem odvalu pokračovat a vidinu lepších zítřků. Stále neobjasněnými zůstávají okolnosti jeho smrti. Jan Masaryk byl nalezen mrtev pod oknem jeho služebního bytu v Černínském paláci. Vzhledem ke skutečnosti, že se jednalo o politicky exponovanou osobu s takto významným rodokmenem, nelze vyloučit případnou spoluúčast jiné osoby na osudovém pádu. Ať už to bylo jakkoli, stal se slavným diplomatem a politikem po boku svého otce a své sestry Alice (Liška, 2018).

1.4.3 Sestra Eleonora

Není natolik známou informací, že Alice měla dvě sestry. Eleonora velmi brzy po svém příchodu na svět zemřela (Sobotka, 1994). Eleonora byla jediným dítětem, které po matce Charlottě podědilo překrásné modré oči, jak vzpomíná Alice z dětských let z vyprávění od své matky Charlotty (Masaryková, 1948).

Ztráta Eleonory byla pro matku Charlottu obrovskou ranou, jejíž následky matka Charlotta nesla po zbytek života. Od té doby již nebyla schopna starat se sama o domácnost, a tak jí její značně vytížený manžel vyhledával potřebnou pomoc formou služebných. Určitou útěchu pak mohla Charlotta hledat v narození další holčičky Olgy (Košťálová, 2018).

1.4.4 Sestra Olga

Dcera Olga, která se narodila o dva roky později, byla již posledním potomkem rodičů Charlotty a Tomáše Masaryků (Sobotka, 1994). Na svou sestru Olinku vzpomíná Alice již už od dětských let, kdy spolu s rodinou trávili chvíle na Slovensku. Právě tam obě pospolu zažily překrásné dětské chvíle a s rodinou ukotvovaly svá rodinná pouta při nejrůznější dobrodružství. Pro děvčata, dospívající Alici a mladinkou Olinku, to byl naprosto odlišný život, než na který byly zvyklé z města, odkud obě pocházely a kde převážně vyrůstaly. Proto se rodiče snažili vyjíždět z Prahy a svým dětem ukazovat i jiné zvyky, tradice a místa k životu (Masaryková, 1948). Alice popisuje Olgu ještě tehdy jako malou dívenku hrající si se zvířátky (Masaryková, 1994).

Olga se lišila od své sestry tím, že rozhodně neměla takové ambice, jako měla Alice. Zaměřila se převážně na svou budoucnost v rámci své osobní sféry, a to své nové rodiny. Bohužel její život nebyl hned od počátku velmi přívětivý, první manželství se jí

zanedlouho rozpadlo a svůj nový smysl života hledala vedle svého otce, kterému pomáhala v jeho profesní kariéře. Později se opět vdala a měla dva krásné potomky (Košťálová, 2018).

Sestra byly výraznou postavou hlavně v době otcova exilu, kdy s ním nuceně odcestovala ze země do exilu. Následně také, když se vrátili zpět do nově vzniklého Československa, a otec Tomáš Garrigue Masaryk se stal prezidentem. Olga byla od počátku jeho pomocnou rukou a oporou. Starala se o chod tehdejší nově vzniklé prezidentské kanceláře (Hájková et al., 2020).

Její život nabral jiných směrů. Během pobytu ve Švýcarsku, kam nuceně odjela se svým otcem pryč z tehdejšího Rakouska-Uherska, se dcera Olga poprvé setkala s Dr. Henrim Revilliodem. Tento švýcarský urolog byl jedním z lékařů otce Tomáše Garrigue Masaryka. Olga se měla stát po vzniku nového státního útvaru – Československa první dámou, ale osud zakročil a otec na tuto funkci preferoval svou starší dceru Alici. Pro Olgu to bylo zklamání, protože k tomuto postu měla obrovské preference a i vzdělání. Následně se vše změnilo, protože se zamilovala. Roku 1920 se provdala za švýcarského lékaře dr. Henriho Revillioda (Paukertová-Leharová, 2009).

V tomto období do dění výrazně zasáhla sestra Alice, která s tímto sňatkem nesouhlasila. Nelíbilo se jí, že je o tolik starší. Švýcarský doktor byl totiž skoro o dvacet let starší než prezidentova dcera Olga. Přesto se vzali a společně přesunuli do Švýcarska, kde po čase založili rodinu. Olga se ve Švýcarsku snažila propagovat dobré jméno Československa (Hájková et al., 2020).

Alice s Olgou si k sobě našly cestu až v pokročilém věku. Olga zažila s manželem traumatizující ztrátu obou synů způsobenou válečným konfliktem. Sestry se díky tomu pravidelně navštěvovaly, ukotvovaly svůj sourozenecký vztah a vzájemně podporovaly. Smrt obou synů je zahalena spoustou tajemných okolností, které se dodnes stávají tématy mnoha debat týkající se rodiny Masaryků a jejich nevyřešených záhad. (Lovčí, 2008).

1. 5 Souhrn kapitoly

Tato kapitola se věnovala ranému mladí Alice Garrigue Masarykové – ženě, která byla dcerou významného muže tehdejší doby. Hned zpočátku jsme uvedli historický kontext tehdejší doby, abychom pochopili určité dobové souvislosti, jak z historického pohledu, tak i z pohledu oboru sociální práce. Stručně jsme přiblížili vývoj oboru a náhled

na postavení sociální práce v tehdejší době. V dalších částech jsme věnovali chronologickému popisu rodinného vývoje rodiny Masarykovců.

Hned v úvodu v podkapitole jsme se věnovali popisu rodičů Alice Garrigue Masarykové. Zaměřili jsme se na popis původu Tomáše Masaryka, jeho mládí, vzdělání a následně vstup do politické oblasti. Nemohli jsme opomenout ani zásadní osobní událost, kdy se seznámil se svou ženou Charlottou. Dále jsme se věnovali matce Charlottě – jejímu původu, jejím americkým kořenům, vzdělání a následně popisu její adaptace na život vedle významného a vlivného muže jakým byl Tomáš Garrigue Masaryk, na její vztah k rodině a ke svým dětem.

Připomněli jsme si souvislosti z předcházejících generací, jak ovlivnili dětství mladé Alice prarodiče z Moravského venkova či naopak ze vzdáleného amerického kontinentu. Dále jsme při popisu života rodiny Masaryků popsali sourozenecké vztahy nejstarší dcery Alice a jejích dalších sourozenců. Alice jako nejstarší dcera svých rodičů dokázala téměř dokonale popsat své sourozence od prvotních momentů jejich životů. Právě jejich vztahům jsme věnovali část této kapitoly.

Při popisu dětství Alice jsme využili jako významný zdroj její autobiografickou knihu. Díky podrobnému popisu jsme mohli pochopit fungování její rodiny a dostali jsme se do samotného středu informací. Tato publikace přinesla úplně jiný pohled na to, jaké měla tato významná rodina vztahy, a to vše z pohledu z jednoho z členů. Tomu všemu, co souviselo s dětstvím Alice, jsme věnovali předchozí stránky této vstupní kapitoly.

V následující kapitole se odkloníme od rodinného prostředí a zaměříme se na její studium, prvotní profesní aktivity a na období jejího sociálního vzrůstu. Na začátku následující kapitoly zmíníme počátky jejího studijního období, její gymnazijní léta, pokračování ve vysokoškolském studiu, získání titulů, až po její prvotní profesní úspěchy v sociálním odvětví, a v závěru její pedagogickou aktivitu na jihu Čech. Neopomene důležité zahraniční období a ani její emancipační aktivity. To vše bude součástí následující kapitoly.

2 STUDIUM A PROFESNÍ ŽIVOT ALICE GARRIGUE MASARYKOVÉ

2.1 Úvod do kapitoly

V této druhé kapitole časově navážeme na kapitolu předchozí. Tato kapitola se přesune od popisu členu rodiny Masaryků a raného dětství Alice Garrigue Masarykové k období studia a prvotním profesním úspěchům. Hned zkraje zmíníme sociální a bytové podmínky rodiny Masaryků, kde se jako rodina právě nacházeli. Poté se zaměříme na stručný popis studijních let Alice. Začneme od úplného začátku, od tehdejšího typu základní školy, kde zmíníme dochované informace. Kapitoly budeme dělit s ohledem na její studijní vzestup.

Pokračovat budeme střední školou, kde zmíníme podstatné okolnosti, jako zda si svá středoškolská studia mohla vybrat sama nebo to všechno bylo na rodičích. Poté se zaměříme na jej vysokoškolská studia, která obzvlášť pro ni měli značný vliv na směřování její budoucí kariéry. Zmíníme její školské úspěchy i pády a nakonec obhájení doktorského titulu. Nesmíme rovněž opomenout zahraniční studia, která začala v Evropě, ale možností byla i Amerika.

Po studiích se přesuneme ke kapitolám prvotních profesních aktivit mladé a velmi perspektivní dívky Alice. Popíšeme způsob výběru své budoucí životní dráhy, zda mohla rozhodovat sama za sebe nebo naopak byla velmi striktně vázána určitými rodinnými pravidly. Jak a proč se rozhodla jít právě pedagogickou cestou, co všechno obnášela tato profese. Ke konci kapitoly zmíníme velmi zajímavé období, kdy se dostala k prvním aktivitám v sociální oblasti. Jejím velmi oblíbeným tématem se stal všudypřítomný problém s alkoholem. Popíšeme, to tehdy tento problém znamenal a porovnáme tento problém závislosti s dnešním pojetím.

Všechny její kroky zanechaly určité pozitivní dopady. Jak přijímala doporučení či rady od svých vrstevníků, od rodičů, popřípadě od kolegů, kdo byl jejím vzorem a rádcem. Kam až ji zavedly její profesní touhy a jak svobodnou volbu měla. Jaký vliv mělo soudobé politické dění a politicky aktivní život jejího otce. To všechno bude obsahem této kapitoly.

2.2 Studijní období Alice Garrigue Masarykové

Toto období mělo vliv i na budoucí kroky dcery Alice. Rodina tehdy bydlela na Novém Městě a díky tomu mohla Alice nastoupit do tzv. přípravy Vyšší dívčí školy sídlící nedaleko jejich nového bytu, která byla obdobou základní školy. Vyšší dívčí škola byla v té době jedinou Vyšší dívčí školou v Praze, ve které se vyučovalo v českém jazyce. Jak už z názvu školy vyplývá, jednalo se o dívčí školu, kde se učily pouze dívky. Je pravdou, že z dnešního pohledu je to spíše něco neobvyklého, ale bylo tomu tak. Tehdy bylo vzdělávání mladých dívek a chlapců běžně oddělováno. Už tento fakt, musel mít určitý vliv na formování Alicina budoucího profesního zaměření. Jejich školu pravidelně navštěvovaly manželky významných mužů tehdejší doby tj. vlivné ženy, a to na žákyně muselo určitým způsobem zapůsobit a zanechat stopy, které mohly ovlivnit jejich následný způsob života. Je běžné, že se děti v tomto období zakoukají do svých vzorů a následně jdou v jejich šlépějích (Lovčí, 2008).

Poměrně důležitou vzpomínkou na tuto část života byla vzpomínka spojená s Aliciným těžkým onemocněním. Pocity neznáma, nejistoty a nemoc doprovázející symptomy v mysli dítěte silně utkví a mohou přetrvávat po celý život. Krátce po vánočních svátcích onemocněla mladá Alice spálou. K dispozici jsou podrobné Aliciny popisy jejich pocitů a léčebných postupů její matky Charlotty, mimo jiné zmiňuje i to, jak její matka vytvořila speciální pečovatelskou místnost, kde se o ni starala (Masaryková, 1994).

Avšak ani na Novém Městě nevydržela rodina Masaryků dlouho a své bydliště přesunula na Malou Stranu. Se změnou bydliště přišla i změna školního zařízení, a tak tehdy pokračovala ve svých studiích mladá Alice na městské dívčí škole. Následně ji v tomto napodobili i její sourozenci, jen chlapci navštěvovali chlapeckou část. Jednou z důležitých mimoškolních aktivit byla výuka náboženství. Jelikož spadala do skupiny evangelíků, musela na hodiny náboženství docházet externě (Lovčí, 2008).

Co se týče náboženství, v rodině Masaryků nebyla žádná striktní pravidla. S nadsázkou tak lze říci, že uvažování rodiny bylo do značné míry volnomyšlenkářské. Například matka Charlotta měla s ohledem na svůj původ specifický pohled na náboženství. Při debatách souvisejících s náboženstvím se vždy snažila být nekonfliktní. (Lovčí, 2008). Často ovšem polemizovala s myšlenkou vlastní náboženské cesty. Jejím vnitřním přesvědčením a záměrem bylo vytvoření novodobého pojetí náboženství a víry jako takové (Skilling, 2001).

2.2.1 Středoškolské vzdělání – Lyceum Minerva

V době, kdy Alice dosáhla středoškolského věku, naskytla se jí možnost pokračovat ve svém studiu na tehdejším nově vzniklém gymnáziu. Spolek s názvem Minerva se již v 70. letech snažil otevřít dámské gymnázium, ale po dlouhou dobu bezúspěšně. Podařilo se jim to až koncem 19. století. Díky matčiným známostem tam mohla začít studovat i Alice, avšak toto gymnázium nebylo bezplatné. Dcera Alice velmi toužila na gymnázium nastoupit, zejména z důvodu možnosti následně pokračovat ve vysokoškolském studiu. Otec neměl námitky, byl znám tím, že vždy podporoval ženské vzdělávání (Lovčí, 2008).

Pod názvem Minerva byla nově otevřena škola, která významně změnila ženské vzdělávání. Otevření gymnázia bylo velkolepou událostí, která měla otevřít dveře dívkám toužícím po plnohodnotném a kvalitním vzdělání. Toto dívčí gymnázium bylo otevřeno roku 1890 a k prvním studentkám patřila i Alice Garrigue Masaryková (Neudorflová, 2001).

Založení prvního dívčího gymnázia bylo obrovským úspěchem pro společenství emancipovaných žen bojujících za svá práva. Úroveň ženského vzdělávání byla v té době bídná. Přestože byla zavedena povinná školní docházka, dívky většinou zůstávaly v domácnostech, aby pomáhaly svým rodinám. Otevření gymnázia tak představovalo vstupenku do světa vzdělaných a společensky významných žen. Vystudování gymnázia a následné univerzitní studium znamenalo zásadní krok k rovnoprávnosti. Jednou z předních akterek a ženou považovanou za zakladatelku tohoto gymnázia byla Eliška Krásnohorská (Sekyrková, 2016).

Jak vlastně škola pro ženy vznikla? Zprvu se jednalo pouze o ženský spolek, který se pokoušel o něco v té době nemožného. Tehdejší společnost ženské vzdělávání neuznávala a především muži byli těmi, kteří ženy raději viděli u plotny než ve školních lavicích. Ženské sdružení Minerva se rozhodlo tento postoj společnosti změnit. V popředí tohoto sdružení stála již tehdy Eliška Krásnohorská. V počátcích se jednalo o jednu třídu a postupem času tento nápad dozrál do fungujícího ženského gymnázia. Z počátku členky spolku aktivně dohledávaly zájemkyně o studium tím, že chodily po domácnostech a vybíraly vhodné adeptky. Přes známosti se tímto způsobem ke studiu dostala i nejstarší dcera rodiny Masaryků Alice. Výjimečnost tohoto projektu dokazuje i to, že se jedná o vůbec první dívčí gymnázium ve střední Evropě (Masaryková, 1994).

Na období studia na gymnáziu Minerva Alice velmi ráda vzpomíná. Masaryková (1994, s. 71) ve své autobiografii uvádí, že „Těch šest let gymnázia tvoří velmi významný úsek mého života. Otvíral se v nich nový svět, uzavírala přátelství, která se nedají nahradit žádnými pozdějšími vztahy. Každá maličkost byla důležitá a stála za nezapomenutelnou.“

Alice patřila mezi pilné a spořádané studentky, svou budoucí kariéru viděla ve zdravotnictví jako lékařka, proto přistupovala ke svému studiu velmi odpovědně. Studium na Minervě bylo v té době ještě v počátcích. Novinkou bylo, že se jednalo o dívčí sekci studia a o typ školy všeobecného zaměření. Hned zpočátku škola válčila s obsazením učitelského sboru. Jelikož i pro učitele byla dámská sekce studia novinkou, nikdo nevěděl, do čeho jde a co od výuky může očekávat. Přesto se mohla škola chlubit nejrůznějšími učitelskými kapacitami, které učily běžně jen na chlapeckých gymnáziích. Možnost studovat na takové škole Alice považovala za obrovskou čest (Lovčí, 2008).

Přestože se gymnázium mohlo pyšnit určitými kapacitami, dlouho bylo považováno za podřadné, i když ne všichni měli stejný názor. Novák (1939, s. 129) uvádí následně slova jednoho z tehdejších učitelů takto „Minervistky vynikaly neobvyklou pílí, zvláště těch několika prvních ročníků; kde věc byla nová a kde byl nejen obecný zájem o ženské studium, ale také břitká kritika jeho výsledků.“

Za zmínku stojí slova zdejšího učitele Vladimíra Nováka, který sepsal své vzpomínky z profesní kariéry do své pamětní knihy a neopomněl zmínit ani Alici Garrigue Masarykovou, jednu ze svých studentek (Lovčí, 2008). Novák (1939, s. 130) uvádí, že „Alice Masaryková už tehdy nezapřela svého otce. Zdědila po něm přímost, otevřenost a pravdomluvnost.“ Těmito osobnostními rysy tehdy již jako mladá studentka Alice oplývala. Svého původu z rodiny vysoce vzdělaného otce si Alice byla dobře vědoma, proto se snažila svého otce nezahanbit a alespoň se přiblížit jeho kvalitám (Novák, 1939).

2.2.2 Vysokoškolské vzdělání – žena s titulem

Psal se rok 1898, kdy se Alici podařilo úspěšně složit maturitní zkoušku ze všech předmětů, a tak oficiálně dokončit své středoškolské vzdělání. Pro Alici to byl zásadní úspěch a předpoklad k dalšímu univerzitnímu vzdělávání. Jak již bylo zmíněno, Alicino srdce již dlouho směřovalo ke zdravotnictví (Lovčí, 2008).

Jednalo se o velmi výjimečnou situaci, kdy žena usilovala o studium v ryze mužském oboru. Avšak tehdejší rozbouřené období tomu nijak nenapomáhalo, vedly se politické boje o to, aby mohly studovat i ženy, což bylo pro některé muže naprosto nepřijatelné až urážlivé (Lovčí, 2008).

Alici se i tak podařilo stát se jednou z posluchaček českojazyčné sekce pražské lékařské fakulty. Množství studujících žen na univerzitách bylo pouze okrajové. Alice byla jedinou studentkou v medicinském ročníku. I když se situace pomalu přikláněla k možnosti širšího otevření univerzitního studia ženám, v praxi byla situace pro studující ženy velmi náročná, což zjistila i sama Alice. Studovat lékařskou fakultu v tehdejší době, a ještě k tomu jako žena, bylo velmi obtížné. Ženy mohly být pouze v roli posluchaček a nesměly se ani řádně účastnit zkoušek, takže studium pro Alici bylo silně znevýhodněné a jeho úspěšné dokončení nemožné. Alice se nedokázala s takovouto diskriminací žen smířit a tak se začala poohlížet po jiných studijních eventualitách (Lovčí, 2008).

Alicino upuštění od studia lékařské fakulty mělo vícero příčin, jednou z nich byly i zdravotní problémy. Alice trpěla krátkozrakostí, což jí činilo značné potíže v prvních ročnících studia, zejména pak v případě pitev a mikroskopického bádání. I když ji nepopsatelně trápilo, že její dětský sen se nejspíše nenaplní, rozhodla se pro přestoupení na českojazyčnou sekci pražské filozofické fakulty (Masaryková, 1994).

Od oblasti zdravotnictví se však výrazně nevzdálila, její láska k pomoci druhým, kterou se rozhodně netajila, ji nutila hledat jakékoli příležitosti pro uplatnění v alespoň podobném oboru. Studium filozofie ji nedokázalo naplnit štěstím tak jako neumožněné studium medicíny. Možná to bylo i tím, že co je zakázáno, po tom nejvíce dychtíme. Po čase se díky otcově zcestovalosti a jeho známostem Alice seznámila s blízkým rodinným známým, lékařem Richardem Fröhlichem, který se zabýval problematikou alkoholismu. Důvodem jejich setkání bylo, že Fröhlich byl očním lékařem, kterého Alice navštívila se svým očním problémem. Alice se pak na základě nabídnuté možnosti spolupráce seznámila se soudobou oblastí sociální práce (Masaryková, 1994).

Tento muž byl prvním, kdo Alici citově zasáhl. Jako první muž se dotkl Aliciných myšlenek na lásku a partnerství. Tato aféra po čase vyvrcholila ve velké milostné zklamání, na které Alice zareagovala tak, že se před světem partnerských vztahů uzavřela a nastavila si, že samotné jí bude lépe a svůj osobní život obětovala životu profesnímu (Lovčí, 2008).

Alice se nedokázala dlouho přenést přes skutečnost, že pro ženy byla dána určitá omezení, která ženám neumožňovala dosáhnout si svého pouze s odůvodněním, že jako ženy zkrátka nemohou. Tento fakt jí nesmírně vadil a nebyla schopna se s ním smířit. Často vzpomínala na několik přednášek na medicíně, kdy měla možnost odpovědět na položenou otázku, odpověď jí byla nadmíru pochválena a učitel to okomentoval tím, že jako žena má k tomu předpoklady. Ať to by myšleno kladně či negativně, pro ni to byl signál, že se s tímto omezováním žen musí něco udělat (Lovčí, 2008).

Co se stalo a kde nastala chyba? Co tedy byla ta hlavní příčina jejího odchodu z lékařské fakulty? Proč při svém nadání na jazyky nezvolila studium v zahraničí? Dohledali jsme informace zmiňující neumožnění studia, další zmínka je z důvodu jejího zdravotního problému se zrakem nebo prostě postrádala ve studiu medicíny duchovní rozměr a chtěla jít ve šlépějích svého otce směrem na humanitní studia. Stále se spekuluje o tom, ve kterém tvrzení je pravda. Nebo existuje ještě nějaká jiná pravda? (Lovčí, 2008).

Alice své kořeny opravdu nezapřela. Vždy bojovala za to, co považovala za správné. Tím si byli ti dva opravdu velmi podobní. Ještě v období, kdy studovala na filozofické fakultě, se v době otcovy kauzy – hilsneriády, měla Alice možnost stát se aktivní členkou tehdejšího ženského spolku Slavia, který se zabýval etickou a sociální problematikou té doby a který Tomáše Garrigue Masaryka plně podpořil (Lovčí, 2008).

Toto ženské seskupení vzniklo na základě tehdejšího nerovnoprávného postavení žen vedle mužů ve společnosti. Rozdílem bylo, že se zde mohla stát členkou i žena bez vysoké školy či úrovně vzdělání. Měl to být boj o stejná práva žen a mužů, především boj za stejné volební možnosti. Dále se také řešily nejrůznější sociální otázky, které se týkaly převážně žen. Přednáškové činnosti se účastnili všichni, kteří v tehdejší době bojovali a řešili problematiku feminismu a tím byl i Alicin otec Tomáš Garrigue Masaryk (Lovčí, 2008).

Je dochováno velmi málo informací o dokončení studia mladé Alice. Sama tuto dobu ve svých vzpomínkách moc nepopisuje. Důvodem může být její nespokojenost s výsledným hodnocením. Nicméně svá studia řádně dokončila a stala se tak první ženou s titulem, jak vyplývá i z podtitulku názvu této práce. Tento výrok musíme však uvést na pravou míru. Opravdu se stala první ženou, které získala titul, a to ve filozofické oblasti a první ženou mající titul z historie. Toto prvenství ji dnes řadí mezi ženy, které si v tehdejším období vybojovaly svou pozici ženy s titulem (Lovčí, 2008).

Cesta k tomuto prvenství nebyla snadná, započala již na nově vzniklém dívčím gymnáziu Minerva a pokračovala na filozofické fakultě. Vznik dívčího gymnázia měl za následek, že ženy mohli oficiálně pokračovat ve studiích na univerzitách. Ženy ale mohly pokračovat pouze na určitých typech vysokých škol a záleželo na tom, zda to ten konkrétní obor povoloval (Sekyrková, 2016).

Fakulta filozofická byla jedna z prvních, která ženám povolila řádné studium. Mezi první studentky patřila právě i Alice, která na filozofické fakultě jako jedna z prvních žen v českých zemích obhájila doktorský titul. Na chodbách vysokých škol se začali nově potkávat studenti se studentkami. Podobně i profesorský sbor doznal velkých změn. Celkové se školství modernizovalo. Díky těmto změnám k lepšímu vyšli po absolvování studia z univerzit naše první doktorské absolventky. Zde musíme zdůraznit důležitost emancipačního pokroku a důležitost vzniku prvního českého dívčího gymnázia, které následně ovlivnilo celou budoucí úroveň tehdejšího školství (Sekyrková, 2016).

Získáním univerzitního titulu její studijní cesta nekončila, naopak, byl to odrazový můstek. Neváhala ani chvíli a začala plánovat studia za hranicemi. První místem zahraničního postgraduálního studia bylo nedaleké Lipsko. O této době jejího života víme jen z dopisů mezi Alicí a její přítelkyní, jinak z tohoto období nemáme žádné dohledatelné informace a ani při našem pátrání v archivních fondech jsme nenašli nic odkazujícího na tuto dobu. Její životní cesta ji poté zavedla až daleko za moře, do amerického města Chicaga. Tam se začala psát její nová životní kapitola. Ve hře byl opět její otec Masaryk, protože díky svým rozšířeným kontaktům dostal nabídku od známých z Ameriky z univerzitních řad a mohl tam vyslat svou dceru. Alice byla z této možnosti nadšena, protože věděla, že díky tomu se jí povede zdokonalit v oblastech sociální péče, která byla tehdy v Americe na jiné úrovni (Lovčí, 2008).

2.2.3 Postgraduální studia v zahraničí

Alice ráda přijímala nejrůznější možnosti, jak oživit svá studia. Měla možnost vycestovat po boku svého otce do zahraničí a vidět něco nového. Rozhodně neváhala a roku 1901 s otcem navštívila Berlín. Poté zamířili do další významné metropole Londýna, kde Alice čerpala podklady pro svou závěrečnou práci v rámci filozofického studia, kterou měla po návratu obhájit. Již v minulosti se aktivně zapojovala do tehdy

velmi diskutovaného sociálního problému konzumace alkoholu, a tak se v Londýně zúčastnila další mezinárodní protialkoholní konference (Lovčí, 2008).

Díky otci měla možnost se v problematice alkoholismu více zorientovat. Nejpodstatnější vzpomínkou pro Alici bylo setkání s významnou britsko-americkou doktorkou Elisabeth Blackwellovou – ženou, která jako první získala povolení řádně vystudovat lékařské studia, a tak se stala první lékařkou. Tato žena byla pro Alici nesmírnou inspirací. Po návratu domů se rozhodla díky svým možnostem rozšířit informace o této ženě, která se nebála bojovat za právo studovat a další práva žen. Alice chtěla, aby se dostala do podvědomí všech žen bojujících o svůj osud. Důležitou vzpomínkou pro Alici byla slova této lékařky, které zněly, jak uvádí Lovčí (2008, s. 58) „ženské hnutí se nikdy nesmí stát hnutím protimužským a že je ve společnosti nutné provést radikální reformy, jenž by zrovnoprávnily ženy v řadě dalších společenských sfér.“ Tato žena, jako jedna z prvních, bojovala za změny ve společenském postavení žen ve světě a nabádala i další ženy, aby tyto změny podpořily (Lovčí, 2008).

Po příjezdu do Chicaga, kde jí nabídla možnost dalšího vzdělávání sama univerzitní ředitelka Mary McDowellová. Dá se říci, že navázala na svou doposud započatou sociální práci s alkoholismem a začala tak rozšiřovat své vzdělání v sociálním odvětví. Alice se stala členkou skupinky velmi vzdělaných žen. Právě tam Alice pochopila, co obnáší být správným a všestranným odborníkem v sociální oblasti. Jak sama popisuje ve svých knihách, pro tuto práci je velmi důležité odborné vzdělání, praxe a také určité vnitřní vlohy. Pro právnost pojetí tohoto oboru jí byly inspirací právě Americké kolegyně, které se jí staly celoživotním vzorem (Masaryková, 1994).

Pobyt v Chicagu byl pro Alici přínosem především v oblasti ženského postavení ve společnosti. Navštěvovala tamní dámské kluby a ráda vyhledávala dámské spolky, kde se snažila co nejvíce inspirovat. Tato Chicagská část se totiž stala novým domovem pro řadu českých emigrantů. Alice se snažila začlenit do této společnosti, kde se mísila česká kultura s americkou a vznikala nová tamní společnost (Lovčí, 2008).

Alice byla aktivní ve všech jí nabízených oblastech a jedním z nich byla i aktivita v ženském emancipačním spolku. Všechny nově nabyté zkušenosti v rámci praxe v sociální oblasti posléze využila ve své práci, kdy vytvořila sociologickou studii právě o tamní nově vzniklé komunitě Čechů. Její cesta do Ameriky a následné studium jí tolik obohatilo život, že se rozhodla této oblasti nadále věnovat i po návratu do vlasti (Lovčí, 2008).

Byla to taková komplexní škola života v rozličných oblastech, ze kterých čerpala po celý život. Nesmíme opomenout, že její dosavadní život byl ovlivněn mnoha studijními obory a při studiu v Americe došla k závěru, že její kariéra ve vlasti nebude pokračovat pouze vystudovanou historií. Její přesvědčení a vidina určité změny vývoje v oboru sociální práce, ji oslovila natolik, že se odchýlila od historických studií a posléze se začala aktivně věnovat konstrukci prosazování nového oboru sociální práce v Čechách (Lovčí, 2008).

2.3 Sociální a pedagogická profese Alice Garrigue Masarykové

Po návratu ze studijního pobytu z Ameriky se Alice vrátila zpět do rodinného kruhu. Rodina se tehdy rozhodla strávit nějaký čas na Moravě, kde se Alice taktéž mohla angažovat v oblastech sociální sféry. Alici a její matku Charlottu spojovala společná tematika tehdejšího postavení ženy ve společnosti, a tak se podílely na spolupráci při vzniku tamního spolku s názvem Dívčí akademie. Tato skupina se snažila bojovat za vytvoření prvního gymnázia pro dívky (Lovčí, 2008).

Tento moravský spolek měl stejný cíl jako spolek Minerva v Praze. Vytvořit vzdělávací institut pro zdejší slečny, které měly zájem vybočit ze zavedených norem a toužily jít studovat. Alice patřila mezi aktivní členky této organizace, už jen z toho pohledu, že přicházela s nejrůznějšími nápady moderních prvků, které se snažila vnést do každého ženského spolku. Tyto spolky též obohatila svou přednáškovou činností o blízkých tématech, jako byl například tehdejší problém s alkoholismem. Tyto informace se nám dochovaly převážně z tehdejšího ženského tisku (Lovčí, 2008).

Alice se po návratu do vlasti nemohla zbavit myšlenky, že určité ženy bez ohledu na svůj původ nemají svobodnou volbu slova, a tak se rozhodla aktivně se zapojit do této problematiky. Vynesla opět na povrch myšlenku nerovnoprávnosti a snažila hledat změnu. Například výrok žena v politice znělo v té době až pejorativně a proto se Alice, která ráda bořila meze, rozhodla aktivně bojovat (Lovčí, 2008).

Všechny tato aktivity, do nichž se zapojila většina emancipovaných českých i rakouských žen, nakonec vyvrcholily v ženské vzbouření, které čítalo kolem třech tisíc žen bojujících za svá práva a které se konalo v centru Prahy. Na tomto shromáždění vystoupila a promluvila řada významných žen, které bojovaly za změnu a nebály se to říct nahlas. Alice byla jednou z nich a bojovala konkrétně za ženy, kterým byla odepřena možnost studia, a snažila se pro ně vybojovat rovnoprávné postavení ve všech studijních

programech. Ona sama vycházela ze svých hlubokých vnitřních pocitů, kdy jí nebylo umožněno řádné studium v preferovaném oboru. Jak se psalo v tehdejších novinách, byla považována za zástupkyni ženského studentstva. Tato její aktivita vyústila ve vznik takzvaného svazu československého studentstva (Lovčí, 2008).

Alice se snažila tuto akci velkolepě zviditelnit a tak obeznámila i své kolegyně v Ameriky. Ty neváhaly a zaslaly podporující dopis. Část dopisu zde uvádíme v původním znění.

My českoamerické ženy, soustředěné v ženském klubu Snaha v Chicagu, vyslechnuvše dopis naší členky dr. A. G. Masarykové, o účasti české ženy v boji za všeobecné rovné hlasovací právo, usnesly jsme se na své měsíční vzdělávací schůzi za hojně účasti hostů projevit boji tomu svou vřelou sympathii. Stavíme boj ten na výši boje mezi právem a bezprávím, a v boji tom česká žena pokroková jistě vždy státi bude na straně práva, která nikdy se nedá zdolati násilím na věky. My ženy a dcery čs. vystěhovalců, chápeme plně bezpráví, páchané na Vašem lidu privilegii třídními, které zaviňuje poměry vyhánějící stále mnohé z našich rodin ze staré vlasti, a budeme proto dychtivě sledovati tento spravedlivý boj. Nejen naši morální, ale i hmotnou pomoc mějte, kdykoliv Vám ji bude třeba. (Lovčí, 2008, s. 72)

Alicina matka Charlotta šla své dceři příkladem a také se účastnila bojů za ženské postavení. Věnovala se psaní článků do ženské sekce tehdejších novin. Charlotta chápala tuto dobu jako komplexnější problém, a tak se ve svých člancích věnovala všem oblastem, kde žena měla upřeny své možnosti či práva (Skilling, 2001).

2.3.1 Kariéra v oblasti školství Alice Garrigue Masarykové

Alice po návratu z Ameriky, což bylo období, které výrazně ovlivnilo její životní cestu, dál bojovala za důstojné a plnoprávné postavení ženy ve společnosti a měla dostatek možností se rozmyslet, kde by chtěla profesně působit. Jak jsme již zmiňovali, Alice se chtěla stát sociální pracovnící, ale pozice sociálního oboru byla v té době opravdu špatná a spíše potlačovaná. Rozhodla se tedy pro dráhu učitelkou (Lovčí, 2008).

A proč? Po svém aktivním působení v ženských spolcích i na protestních akcích, kde se stavěla, jak jsme již zmiňovali, na stranu studentek, to mohl být logický krok. Místo přijala na jihu Čech v Českých Budějovicích, kde jí byla nabídnuta pracovní příležitost učitelky na lyceu (Lovčí, 2008).

Následující výrok, který Alice sama pronesla, výstižně ilustruje její pocity a může sloužit jako stručný popis Alicina života na jihu Čech.

Budějovice znáte, ne? Promenádu? Já si myslím, mladost radost, ale milionkrát zaplať bůh, že mi není budějovických 16 let s ½ důstojníka, ½ studenta – vraž do toho památník, pomalu to dus, jedno nadobro rozsekané rande, jedna gardedáma rozemletá – lyceum – a nes to na stůl = budějovická slečna. (Košťálová, 2018, s. 133)

Jak se tam Alice ocitla a proč zrovna Budějovice? Opět se nacházíme v určitém kolizním období, kdy nejsme schopni přesně říct, proč k těmto krokům došlo. Proč odešla z Prahy? Proč zrovna České Budějovice? Proč právě pedagogická profesní dráha? Jsou to pouhé spekulace, které odhadujeme jako nejspíše možné. Jistou možností, která byla dlouhodobě opomíjena, je nějaká Alicina láska, kterou později opustila. Bohužel její milostný život byl velmi soukromý a nemáme o něm žádné relevantní informace. Proto se skutečný důvod jejího odchodu z Prahy asi nikdy nedozvíme a možná to všechno byla pouhá náhoda (Jarolímková, 2019).

Nicméně byla Alice ve své učitelské dráze opravdu dobrá. Studentky ji obdivovaly a měli jí rády. Díky svému širokému studijnímu záběru mohla svým studentkám předat ledacos. Na tyto zmínky jsme narazili v archivu v jednom z jejich fondů, kde najdeme zmínku pokladu pro výuku.

Své studentky mohla obohatit skrze historii, psychologii, sociální a další oblasti, ve kterých díky získanému univerzitnímu studiu skvěle vynikala. Ráda se zmiňovala o svých neoblíbenějších tématech – boj proti alkoholismu a téma ženských bojů za rovnocenná práva. Tyto oblasti zmiňovala z důvodu vlastní hluboké znalosti a chtěla, aby o tom všem věděly i její studentky a byly tak lépe připraveny na budoucí život. Jelikož své pedagogické činnosti věnovala naprosto všechnen volný a potažmo i osobní čas, byla přirozeně její práce hodnocena nadprůměrně. Jak jsme již v předchozích částech zmiňovali otcovu pedagogickou kariéru a jeho správný přístup k žákům, Alice tuto vlohu s největší pravděpodobností podědila po svém otci (Lovčí, 2008).

Správný přístup není myšlen jako vlídný, ale takový, kdy si profesor všímá svých žáků a nedovolí jim nekontrolovaný volný režim. Přístup, který Alice měla ke svým studentkám, byl ojedinělý. Studentky měly v jejich hodinách možnost vyjádření nesouhlasu, když se jim něco nelíbilo. Nebyl to naprosto direktivní profesorský přístup,

čímž se Alice zřetelně odlišovala od svých kolegů. Vytvořila si doslova svůj vlastní novátorský pedagogický přístup (Lovčí, 2008).

Nejednalo se pouze o přístup v užším slova smyslu, Alice se snažila svých žačkám vylepšit studia, jak nejvíce uměla. Novátorsky obohatila studijní programy o hodiny správné hygieny, nutričního vzdělávání, tělocviku, protože sport měla sama velmi ráda, a dokonce i o kroužky mimo školu (Jarolímová, 2019).

Nesmíme opomenout ani zmínku o Alicině vzhledu. Podle své známé působila důstojných zevnějškem. Historik Lovčí (2008, s. 85) uvádí, že to byla „vysoká, tmavovlasá, temnooká žena, vzácně přirozené krásy a mocného osobního kouzla.“ Kanadský historik Skilling (2001, s. 72) Alici popisuje jako ženu, která byla „vysoká, štíhlá a tmavovlasá, s nádhernýma tmavýma očima a věčně se usmívala.“

Co si týče dalších atributů Alicina vzhledu, není moc informací. Jsou buď strohé nebo neúplné. Opíráme se pouze o dobové dodnes dochované fotografie, na které jsme narazili při pátrání v archivech. (viz příloha č. 3,4,8)

Z dochovaných informací víme, že historici spíše popisují její vnitřní sílu, důstojné působení na okolí a hlavně intelekt, než by hodnotili její vzhled jako takový. Ráda se lišila od svého okolí a to dávala najevo i svým osobitým stylem oblékání. (Lovčí, 2008).

Život v Českých Budějovicích si užívala, věnovala se sociální pomoci druhým a když mohla, pomohla i hmotně. Její vnitřní touha aktivně se věnovat oboru sociální práce byla alespoň tímto způsobem uspokojena. I když to bylo minimum, stále věřila, že se tento chladný přístup k oboru sociální práce jednou změní (Lovčí, 2008).

2.3.2 Sociální aktivity v problematice alkoholu Alice Garrigue Masarykové

Závislosti na alkoholu se tehdy říkalo spíše pijáctví a tento jev začal být popisován jako určitý problém. Na počátku 20. století, kdy se pomalu začalo narážet na tuto problematiku a kdy se alkohol začal stávat jakousi drogou s potenciálem závislosti, si okolí začalo všimnout lidí s tímto problémem. V této době nebyla tato problematika tak dobře prozkoumána a teorie o pozitivních či negativních účincích alkoholu se teprve začínaly rodit. První známkou zájmu bylo, že se tato skupina lidí začala oddělovat a zařazovat do skupiny problémových. Jak následně popíšeme, tato problematika se začala pomalu a jistě brát jako sociální problém a zařadila se do vznikajícího sociální oboru. Postupně se tak dostávala do podvědomí populace (Henderson, 1921).

V dnešní době se na alkoholismu nahlíží jako na problém negativně ovlivňující populaci. Existují nejrůznější teorie, rozborů a dělení závislostí. Dnes se problematika závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách rozšířila na řadu dalších existujících závislostí, které ovlivňují dnešní populaci. Stále není jednoznačně dohledána příčina vzniku závislostí, odborníci se opírají pouze o nejrůznější hypotézy. Dnes již můžeme říci, že tento sociální problém je podchycen a hlavně nahlížen jako problematický. Jsou vytyčeny rizikové skupiny, které jsou preventivně o problematice informované, hlavně z hlediska negativních účinků a dopadu na jedince (Mühlpachr, 2008).

Alice byla ve své době nadšenou představitelkou protialkoholní problematiky, kterou ráda šířila mezi cílené skupiny, což byly převážně její studentky na lyceu. Stále prohlubovala své znalosti a hledala možnosti, jak trpícím jedincům pomoci. Když se naskytla možnost účasti na dalším kongresu, který se týkal této problematiky, vůbec se nerozmýšlela (Skilling, 2001). Tato problematika ji natolik uchvátila, že dokonce na šest měsíců přerušila své pedagogické aktivity na lyceu. Mělo se prý jednat o dovolenou z důvodu účasti na kongresu (Lovčí, 2008).

Bylo tomu tak? Není možné, že za tím bylo něco jiného? Proč zrovna tato problematika alkoholu Alici tolik zajímala?

Spekulovat můžeme velmi dlouho, ale budeme vycházet z dochovaných informací. Alicina angažovanost byla taková, že se účastnila řady obdobných akcí v zahraničí, například ve Švédsku, kde měla i možnost přednést své názory. Proč Švédsko? V těch časech patřila tato země mezi ty nejproblematičtější, přesto po určitých restrikcích země změnila svou pozici na nejlepší zemi v Evropě a problém s alkoholismem je již netrápil (Lovčí, 2008).

V roce 1905 vznikl československý protialkoholní svaz, jehož byla Alice řádnou členkou. Tato organizace byla v podstatě jakýmsi prvním sociálním místem pro určené jedince. Jelikož vzniklo něco doposud neobvyklého, byla tato organizace považována za zajímavou a důležitou. Za aktivní členku nepovažujeme pouze Alici, ale řádíme sem i celou ženskou část rodiny Masaryků (Lovčí, 2008).

Alice se snažila být v kontaktu s nejrůznějšími odborníky a stále rozšiřovala své vědomosti a nebála se ani vyjet za hranice státu. Dokonce zažádala i o možnost praxe v jednom ze zařízení, aby pochopila všechny souvislosti této problematiky. Aktivně se podílela na pořádání přednášek v problematice dětské závislosti na alkoholu. Její činnost se následně rozšířila i o další sociální problémy tehdejší doby. Dokázala tuto sociální

problematiku uvést na půdu vysokých škol a díky zapojení dalších odborníků a učitelů vytvořit takzvanou sociální katedru na vysokoškolské úrovni. Jelikož o tuto problematiku mělo zájem více a více odborníků, katedra se rozrůstala a Alice se rozhodla vytvořit také knihovnu (Skilling, 2001).

Z finančních důvodů žádala tehdejší Ministerstvo školství o pomoc. To její požadavky schválilo a zaslalo potřebnou finanční pomoc. Tehdy se do této záležitosti zapojil i otec Alice T. G. Masaryk, který dceru podporoval a pomohl jí ve finančních oblastech. Také se jí povedlo získat další prostředky od Ministerstva (Skilling, 2001).

Otec Alice se rovněž věnoval této protialkoholní tématice. Napsal i řadu článků a knih, které popisují, jak destruktivní zbraní může být nadměrná konzumace alkoholu, a co všechno byla tehdejší populace schopna alkoholu obětovat. Sám se zabýval touto problematikou v širším slova smyslu, porovnával tehdejší závislost populací v Evropě. Nahlížel na dopad alkoholismu v rodinách a zjišťoval, kolik například vypije dělník od rodiny versus dělník svobodný (Masaryk, 1922).

Stanovil první definice alkoholismu, popsal rozdíly mezi pitím alkoholu z pohledu potřeby. Popisoval, že pití alkoholu není o tom, že máme deficit vody, naopak, že lidé konzumují alkohol nezávisle na tom, zda mají žízeň či nikoliv. Tehdejší část populace nebrala alkohol jako škodlivost nebo určitou závislost. Považovali ho za lék nebo za prostředek, který v chladu zahřívá a podobných odůvodnění, aby se mohl člověk napít, byla spousta. Tomáš Garrigue Masaryk popsal alkohol jako něco zlého pro lidský organismus, popsal veškeré další následky, které to může mít v lidském těle. Lidé závislí na alkoholu jsou náchylnější na jakékoliv psychické onemocnění a také mají i větší sklony k sebevražedným myšlenkám (Masaryk, 1922).

Tomáš Garrigue Masaryk ve svých spisech také uvádí myšlenku vlivu alkoholismu na rodinný život. Popsal, jakým způsobem ovlivňuje pijáctví rodinou pohodu a jaký má dopad na partnerské soužití a na ostatní členy rodiny. Zmínil, že hospody v tomto smyslu mohou napomáhat k rozvoji závislosti na alkoholu a následně mohou vést k rozpadu rodiny. Této tématice se věnoval velmi do hloubky a jeho dcera šla v jeho šlépějích (Masaryk, 1938).

2.4 Souhrn kapitoly

V závěrečné části kapitoly shrneme všechny získané poznatky. Tato kapitola byla velmi obtížná z důvodu zpracování Aliciných dosažených studijních a také profesních

úspěchů. Jelikož existuje velmi málo literatury, která by obsahovala všechny tyto chronologické informace, dohledávali jsme informace z nejrůznějších pramenů. Po dlouhodobém a opakovaném bádání v archivech jsme získali kvalitní informace a podklady pro zpracování této kapitoly, které jsou zmíněné v textu.

Kapitola chronologicky navázala na kapitolu předchozí a pokračovala popisem studijních let Alice. Tato doba byla důležitým odrazovým bodem pro její budoucí kariéru. Jak jsme zmiňovali, měla ráda prvenství a to je jí drželo po celou dobu. Počínaje prvenstvím ve studiu na prvním dívčím gymnáziu v Praze a dále prvenstvím při založení sociálního oboru.

Po svých gymnazijních letech, kdy se těšila na svá vysněná studia na medicíně, se vše během pár měsíců změnilo. Alice vždy chtěla mít vše na sto procent, ale bohužel studium medicíny ji jako ženě nebylo umožněno. Životní cestu nasměrovala v otcových šlépějích a získala, jako jedna z prvních žen na českém území doktorský titul. Právě zde se v ní zrodily myšlenky boje za postavení ženy ve společnosti a rozhodla se je důsledně prosazovat.

Při studiích v zahraničí v Americe se přiblížila k sociálnímu oboru. Získala přehled a spousty kontaktů a také určitou vizi s přáním vytvořit totéž na českém území, což se jí i zdárně povedlo. Přednášková a publikační činnosti a stálá komunikace s odborníky jí umožnila vynést tuto sociální problematiku na povrch. Každý její životní krok měl určitý vliv a určitý důvod. Díky otcovým kontaktům a zahraničním cestám se dostala do oblasti, kam potřebovala. Rodina pro ni vždy byla odrazovým můstkem k profesnímu růstu a slávě.

V této kapitole se dostáváme k jádru věci, kdy se Alice Garrigue Masaryková de facto stává zakladatelkou sociální práce a sociálního výzkumu na českém území (Skilling, 2001). Při bádání v archivu se nám povedlo dohledat krásnou vzpomínku právě na toto období. (viz příloha č.11)

V následující kapitole se zaměříme na její návrat do Prahy a následnou profesní aktivitu na poli sociální práce. Nahlédneme do nitra vztahu mezi matkou Charlottou a dcerou Alicí ve válečném období. Rovněž se dotkneme Alicina života v politické sféře. Důležitou částí této kapitoly a také jejího života byla její aktivita v Československém červeném kříži, který zde popíšeme.

3 SOCIÁLNÍ PRÁCE V ŽIVOTĚ ALICE GARRIGUE MASARYKOVÉ

3.1 Úvod do kapitoly

Tato kapitola započne zdůvodněním návratu Alice Garrigue Masarykové z Jižních Čech do Prahy a popisem jejích následných aktivit, kterým se věnovala, a které jí ovlivnili její budoucí život. Zaměříme se na její následující život po návratu z jihu Čech až po její profesní aktivitu v sociální oblasti v Praze. Jelikož se tato kapitola bude týkat sociální práce, hned v úvodu krátce přiblížíme tehdejší sociální obor v rámci historického vývoje. Následně se budeme věnovat jejím profesně sociálním aktivitám. Zmíníme vznik první sociální školy, jež vznikla právě zásluhou Alice a také její vizi sociálního pracovníka, náplň jeho práce a předpoklady, které by měl mít.

Zajímavou etapou života Alice je i její pobyt ve vězení, kam byla zavřena z důvodu tehdejší nepříznivé politické situace, jak tento úsek svého života vnímala a co to pro ni znamenalo. Jelikož se tato restrikce netýkala pouze její osoby, ale dotkla se celé rodiny Masaryků, nahlédneme i na vztah mezi ní a její matkou Charlottou.

Pokračovat budeme v její další životní zkušenosti, a to na pozici předsedkyně Československého červeného kříže. Zmíníme, co tato organizace znamenala a jakou měla funkci. Jakým způsobem se k tomuto místu Alice dostala a co všechno takový post ženy ve vedení organizace obnášel.

Další částí této třetí kapitoly bude Alicina pozice prezidentovy dcery jako první dámy. Popíšeme, jak se k tomuto postu dostala, co obnášely její aktivity vedle otce – prezidenta, a jak se cítila Alice, když po smrti své matky musela zaujmout její pozici. Co všechno to obnášelo a jakým způsobem tuto roli vnímala samotná Alice Garrigue Masaryková, když se najednou stala první dámou nově vzniklé Republiky.

V poslední části této kapitoly popíšeme její aktivity v závěrečné etapě života. Zmíníme, čeho všeho se musela vzdát a co všechno naopak získala. Kam ji zavedla cesta následně po otcově smrti a kam se nakonec uchýlila. Byla to vysněná Amerika, na kterou celý život Alice vzpomínala, nebo zůstala v Evropě?

3.2 Aktivity v sociální práci Alice Garrigue Masarykové

Pokud nahlédneme na historii týkající se samotného oboru sociální práce, její kořeny najdeme již v hluboké antické historii a možná i dříve, ale dohledatelná data jsou až z tohoto období. V antickém světě se začaly projevovat a také zaznamenávat jakési prvotní střípky či prvky připomínající sociální práci. Dodnes čerpáme ze vzdělanosti a celkové vznešenosti největších mudrců a vzdělanců té doby, tam někde vznikl prapůvod oboru sociální práce a vazeb mezi lidmi. Tehdy vznikaly prvotní pravidla a principy sociálního života mezi občany, objevuje se slovo solidarita – pojem, který změnil vnímání svých blízkých a spoluobčanů (Laca, 2021).

Pojem solidarita, který si vykládáme jako pocit být všichni za jedno, všichni pohromadě a ve vzájemné pomoci, má stejný význam pro všechny budoucí generace. Všechny následující události, které ovlivnili historii jako takovou, ovlivnili i společnost. Obor sociální práce sice nebyl znám, sociální prvky byly však po dlouhou dobu integrální součástí náboženství (Laca, 2021).

V období na přelomu 19. a 20. století, kdy se společnost vymaňovala z rukou nadřazené nucené víry, v bouřlivém období nejrůznějších protestů a bojů za vlastní názor, obor sociální práce nacházel své místo někde mezi obory sociologií a psychologií. Můžeme tedy říct, že těmito obory byla zpočátku sociální práce velmi potlačovaná a tím se nedostala na povrch, dokud jí významní představitelé nepřidělili adekvátní pozici (Laca, 2021).

Tehdejší pohled na tento obor byl vnímán skrze aktuální sociální problémy tehdejší doby. Díky masivnímu rozvoji vzdělanosti a obrodě lidských práv, kdy už se ženy nenechali přehlížet a začaly vznikat i školy pro sociální práci, můžeme konstatovat, že právě v této době vznikl obor sociální práce. Do slovníku se dostávají pojmy jako emancipace nebo feminismus. Komu za to vděčíme, kdo přiložil ruku k dílu a byl aktivní v tomto přelomového období? Byla to žena, které věnujeme tuto diplomovou práci, žena Alice Garrigue Masaryková, i ona byla součástí (Laca, 2021).

V období, které popisuje tato práce, dochází k rychlému rozvoji úrovně sociální práce a všeobecně pohledu na člověka a právě tehdy tento obor nabírá jiný směr a začíná řešit tehdejší problematiku. Doba, kdy se lidé v podstatě navzájem přehlíželi a hleděli si pouze svého, o pomoc prosili svého pána nebo církve, se vyvinula v pomoc řízenou organizacemi a charitativními spolky. Tehdejší společnost v rámci industrializace přichází do měst a tím se začínají vytvářet nové sociální problémy (Matoušek, 2001).

Velkou změnou pro sociální odvětví bylo válečné období a vznik našeho státu, kdy sociální problémy nabíraly úplně jiného charakteru než doposud. Válečné a poválečné období nepřineslo pouze lidské oběti, ale také rodiny bez příbytků a velkou část lidí bez práce. Objevují se nové sociální jevy, například doposud moc neřešený druh závislosti – závislost na alkoholu. Ve 30. letech 20. století vznikal celý nový sociální systém a sociální práce se nejvíce projevovala v činnosti nejrůznějších organizací a spolků. Těmto druhům sociálních problémů se měla možnost věnovat i Alice Garrigue Masaryková (Matoušek, 2001).

Opět se nacházíme v kolizní fázi Alicina života, kdy její rozhodnutí, která byla zásadní, mohla být pro někoho nepochopitelná. Proč najednou změnila své působiště? Proč šla zpět do Prahy? Tyto otázky trápí spousty historiků a badatelů při zkoumání životní cesty Alice Garrigue Masarykové. Její některá životní rozhodnutí nedokážeme přesně vysvětlit, nevíme, proč se stala a proč tomu tak bylo. Jak jsme již zmiňovali a hledali důvod jejího odchodu v předchozí kapitole, nyní hledáme správné odůvodnění jejího návratu. Podle určitých zdrojů mohlo jít o potřebu návratu z důvodu chybějícího rodinného zázemí či nedostatku pocitu domova, protože Alice byla velmi citově založená. Nebo byl důvod materiální, či byla Alice svým způsobem stále závislá na své rodině? Závislá ve smyslu pouhé potřeby po rodině, což není myšleno, tak, že by nedokázala žít a fungovat bez ní. Pro nás nejrelevantnějším důvodem byl návrat domů z důvodu zdravotního stavu její matky (Lovčí, 2008).

3.2.1 Charita a sociální podpora Alice Garrigue Masarykové

Důvodem návratu do Prahy byla bezesporu její profesní dráha, možnost nové kariéry a možná i potřeba změny prostředí. I když byla na jihu Čech v rámci své profesní dráhy velmi oblíbená, hlavně u svých studentek, které v ní viděly určitý vlastní vzor, přesto odešla. Přestože si Alice tyto fakta dobře uvědomovala, návrat posílil její zájem o jiné profesní oblasti (Lovčí, 2008).

Důvodem byl další posun v její profesní kariéře, svoji pedagogickou dráhu si pochvalovala a nehodlala se jí plně vzdát, spíše chtěla víc. Toužila po určitém povýšení. Když se dozvěděla o otevření nového lycea v Praze, byla to pro ní neodolatelná výzva. Roku 1909 v pražských Holešovicích vznikla nová dívčí škola. I při svých znalostech a praxi nebylo pro Alici jen tak snadné dostat se na tuto novou školu a stát se zde

učitelkou. V určitých chvílích nepomohli ani rodinné známosti. Alice začala na této škole jako náhradní učitelka. Netrvalo však dlouho a stala se velmi oblíbenou a studentkami chtěnou učitelkou. Měla odlišný svérázný přístup a studentkám se věnovala naplno (Jarolímková, 2019).

K tehdejšímu učení Alice měla vlastní přístup, snažila se svým studentkám předat, co nejvíce vědomostí, ale navíc se snažila výuku obohatit i praktickou výukou a to tak, že studentky brala na nejrůznější výlety do okolí. Snažila se jim ukázat prostředí, kde žijí, a studentky brávala na místa, která je mohla obohatit svou pestrou historií. Díky svému vzdělání, mohla Alice svým žačkám nabídnout mnoho. Její záběr vzdělání byl tak rozsáhlý, že měla vždy odpověď na každou otázku (Lovčí, 2008).

Historik Radovan Lovčí (2008, s. 103) uvádí, že „Alice zastávala v životě názor, že ani během zábavy nemá člověk zapomínat na lidi chudé a potřebné, kteří se nemohou radovat jako ostatní.“ Tento úryvek zde zmiňujeme, abychom pochopili, jak moc byla Alice sociálně založena. Při každé své aktivitě během své učitelské dráhy, při jakékoliv profesní akci, vždy se snažila myslet na druhé.

Právě ve školství vyhledávala příležitosti, jak propojit sociální sféru se sférou školství, jak naučit své žáčky, aby toto cítění měly také. Organizovala nejrůznější benefice, kde se snažila vytěžit jakýkoliv finanční obnos a poté v přítomnosti ředitele darovat částku těm potřebným. Stále všechny přesvědčovala, že musí pomáhat i těm druhým, kteří si sami pomoci nedokážou (Szadkowska, 2019).

Alice, která se díky své pedagogické kariéře často pohybovala v dětských kruzích, přesunula své sociální cítění právě na tuto sociální oblast. Hledala nemožné, jak ovlivnit co nejvíce žen, aby ji v těchto směrech následovaly (Szadkowska, 2019).

Díky Alicině nadstandardním a neobvyklým aktivitám, kterým se věnovala právě při práci na lyceu, dokázala posunout postavení tohoto nově vzniklého lycea na vyšší úroveň. Její práce byla velmi kladně chápána a tím lyceum získalo mnoho pozitivních ohlasů (Lovčí, 2008).

3.2.2 Sociální škola a vize sociální pracovnice Alice Garrigue Masarykové

Emancipační výroky v práci Alice nemůžeme jen tak přehlédnout. Setkáváme se s nimi ve většině jejich veřejných aktivit, ale i v dalších sférách, ve kterých působila. Narážíme na ně v oblastech, jako byla její publikační činnost, činnost ve školství a v sociální práci, ale také v její součinnosti ve veřejných aktivitách, kde výrazně kladla

důraz na postavení ženy ve společnosti. Právě zde musíme zmínit slova ženy, která aktivně měnila postavení žen ve společnosti (Szadkowska, 2019).

V následujícím odstavci uvádíme výrok, který pronesla a který zmiňujeme, protože tento výrok, byl opravdu hoden jejího postavení a vypovídá o její vizi ženské role ve společnosti. Alice zde přímo nabádá a podporuje všechny ženy, ať se nebojí a jdou si za svým. Taktéž ale poukazuje na to, že pokud ženy chtějí být zařazeny do pracující společnosti, musí si svá pracovní místa vytvořit. Tím podporovala vznik sociálních oborů, který byl podle ní vhodný zejména jako ženské povolání. Tak to bylo zaznamenáno v jedné z výročních zpráv z dívčího lycea (Szadkowska, 2019).

Není možno a nyní pro další rozvoj ženského vzdělání a snažení ani radno, aby ženy chodily stále jen po cestách vyšlapaných. Není správný názor, že ženy vzdělané jsou a mají být jen konkurentkami mužů. Ženy musí si hledat nová pole působnosti a činností svou musí dokázat, že v některých nových oborech mají právo, ba téměř povinnost ujmouti se vedení. Nový obor činnosti otvírá se vzdělaným ženám a dívkám v práci sociální. (Szadkowska, 2019, s. 11)

Byly to slova, která vynesla obor sociální práce na vyšší úroveň. Alice byla považována za výraznou osobnost své doby, za ženu, která byla inspirací pro budoucí dívčí generace. Snažila se ženám ukázat, že mají ve společnosti právo na své místo a na stejné úrovni jako muži. A proto se snažila vlákat ženy právě do oblastí, o níž věděla, že styl této práce patří pouze do rukou ženy, což byl právě obor sociální práce. Tím stále povyšovala důležitost sociálního oboru a také umožňovala ženám toužícím po práci najít svou vlastní pozici (Szadkowska, 2019).

Tato doba opravdu měnila charakter postavení ženy ve společnosti. Ženy dokázaly naplnit celé domy či náměstí, aby bojovaly za svá práva. A nešlo jen o práva, šlo hlavně o to být plnohodnotnou součástí společnosti, mít volnou možnost výběru studia a následně i profese. Chtěly mít možnost studovat, mít také svá lycea, gymnázia a mít možnost být součástí řádného studia na univerzitách. Například nemít zákaz řádně studovat medicínu či být součástí vědy. Ženy toužily být nepřehlíženy a naopak se snažily dokázat mužům, že jsou jim rovny. Emancipační sdružení tvrdě bojovala a snažila se dojít k cíli rovnoprávnosti, nejen na našem území, ale v celé Evropě. Tyto boje nepatřily jen do 20. století, započali již na přelomu 18 a 19. století v závislosti na daném území (Štrbáňová et al., 2004).

Ve svých vzpomínkách se opětovně vracela ke své studijní praxi v Americe, kde byla šokovaná nejen jejich tehdejší přístupem k sociálním problémům, ale i k jejich pokrokovému náhledu na ženy ve společnosti, jak ženu studující, tak pracující bez jakéhokoliv omezení. Tuto svobodnou volbu porovnávala s nemožností našich žen mít volnou ruku v rozhodování. Sama nerozuměla faktu, proč někde jinde ve světě to možné je, a u nás to doposud bylo zapovězeno. Alice se snažila poukázat na to, že zrovna obor sociální práce není jen oborem vzdělávacím, ale že jde o odvětví, které je tak velmi propojené s životem každého z nás, že potřeba seberealizace by měla být naprostou samozřejmostí. Tímto úhlem pohledu se snažila vést i své žákyně, zdravě je naplňovat přesvědčením o vlastním sebevědomí a v důvěře v sama sebe (Szadkowska, 2019).

Představila i konkrétní popis, jak by taková správná sociální pracovnice měla vypadat. Doporučovala určitý kvalitní stupeň vzdělání a všeobecný přehled. Jelikož sociální práce je obor velmi všestranný a zahrnuje problémy každodenního života, kladla důraz na propojení vzdělanosti a nabytí celoživotních vědomostí. Tím vším směřovala k faktu, o čem všem sociální práce jako obor je (Lovčí, 2008).

Historik Lovčí (2008, s. 128-129) zmiňuje slova Alice. Uvádí, že „Sociální činnost byla pak uměním budovatelným na sociologickém poznání, jež stavělo na matematice, statice, biologii, hygieně, sociální patologii, psychologii, sociální psychologii a vychovatelství.“

To vše bylo nutností pro kvalitního odborníka, zde myšleno sociálního pracovníka, v sociální práci. Tento hluboký záběr vzdělávacího předmětu měl být podkladem pro správné vykonávání své práce. Alice tato slova a myšlenky vedla jen jedním směrem a to k založení sociální školy. Opravdu tomu bylo tak, Alici se povedlo vytvořit něco jako vzdělávací útvar, kde se dívky mohly vzdělávat v oblasti sociální. Ale nejen v sociální, Alice se aktivně podílela i v oblasti zdravotní a tím kladla důraz na nutnost dalšího vzdělání. Tento celý vzdělávací systém začínal vzděláním ošetrovatelským a pokračoval přes všechny výše uvedené předměty nutné k sociální práci. Studium trvalo čtyři roky a absolventky měly poté velmi široký záměr působnosti (Lovčí, 2008).

K dalším aktivitám, kterým se nadále věnovala, byla sociální otázka alkoholu. Snažila se o tomto problému informovat i ve studentských řadách. Žádala, aby byla tato problematika zadána do studijních osnov, kde by se studentkám poukázalo na pozitiva i negativa tohoto sociálního problému. Důvodem, proč se k této tématice alkoholismu stále vracíme, je, že Alice tuto problematiku považovala za nesmírně důležitou a aktivně se

v ní angažovala. Proto byla považována za jednu z nejaktivnějších žen své doby v sociálním problému alkoholismu. Svě volné chvíle věnovala překladatelské činnosti a také psaní článků. Díky své znalosti jazyků mohla spousty tehdejších knih přeložit do českého jazyka. Díky svému profesnímu postavení také psala i vlastní tvorbu, ve které se snažila zvýraznit své dobové myšlenky a záměry (Lovčí, 2008).

3.3 Přerušování sociálních aktivit Alice Garrigue Masarykové

Po relativně klidnějším období, které Alice využila k uplatnění svých předsevzetí v profesní i sociální oblasti, se v politické sféře začaly dít velmi neočekávané události. V roce 1914 začala válka. Ještě předtím vzpomíná ve svém autobiografickém díle sama Alice na překrásné chvíle strávené s otcem, kdy společně měli možnost procestovat nedalekou Itálii. Alice na tento výlet vzpomínala s plnou hlavou nezapomenutelných dojmů na překrásná města a na italskou kulturu plnou umění. Po návratu do reality vypukla roku 1914 válka, která velmi zasáhla rodinu Masaryků, protože znamenala nucené odloučení členů rodiny. Alice se musela rozloučit se svým otcem a sestrou Olgou (Masaryková, 1994).

Tomáš Garrigue Masaryk byl od své rodiny odloučen převážně z politických důvodů. Při odchodu ze země měl již určitý plán, jak by mohl osvobodit českou zem od tehdejší nadvlády. Bylo to velmi těžké období pro celou rodinu. Co se týče sourozenců Alice, bratr Jan musel jít do války a bratr Herbert bohužel v těchto těžkých časech těžce onemocněl na tyfus a nemoci posléze podlehl. Alice zůstala v Praze s matkou a dále se věnovala svým sociálním aktivitám a pomáhala potřebným. Konkrétně pomáhala s terminální fází života svému nemocnému bratrovi, který však boj s těžkou nemocí prohrál. Alice se starala jak o něho, tak i o jeho potomky. Snažila se na to všechno nemyslet, a tak se zaměstnávala prací v oblastech, kde byla nejpotřebnější. V těchto válečných dobách se stala součástí ošetrovatelského týmu, který pečoval o raněné vojáky (Skilling, 2001).

Roztržení rodiny a odloučení jednotlivých členů byl jeden z nejtěžších útrap rodiny Masaryků. Rodina se vždy snažila přes všechny vnější vlivy držet pohromadě a najednou se ocitli v situaci, kdy na výběr neměli. Otec musel odejít i s dcerou Olgou do tehdejšího Švýcarska a matka s dcerou Alicí a zbytkem rodiny zůstaly doma. První ráno, která pak udeřila, a opětovně ranila celou rodinu, byla smrt syna Herberta. Otec Masaryk, když obdržel tuto velmi smutnou informaci, byl zdrcen, jak popisoval ve svých

dopisech a nedokázal se s touto skutečností smířit. Následující slova, jak uvádí ve svém sborníku Neudorfová (2001, s. 189), že „Kudy že chodí, volá Herberte, Herbertku a pláče.“ a popisující trápení otce po ztrátě svého syna jsou pochopitelná a velmi citově zraňující.

Toto období neprosto neprospívalo stavu matky Charlotty. Její stav již delší dobu nebyl ideální. Tehdejší události, jako byla válka a smrt syna, v Charlottě narušili psychickou stabilitu a došlo k celkovému zhoršení jejího stavu, který vyvrcholil až v maniodepresivní psychické onemocnění (Jarolímková, 2019). Sama Charlota prohlásila, jak uvádí Neudorfová (2001, s. 190) ve své knize. „Pánbůh ví, proč si vzal Herberta k sobě.“ Těmito slovy se matka Charlotta ve svém velmi těžkém psychickém rozpoložení utěšovala. Herbertův odchod přišel opravdu v jeho nejlepších letech a žádný rodič si nedovede odůvodnit takovou ztrátu svého potomka. Proto se pobožná Charlotta obracela k bohu více než jindy. Velmi náhodnou souvislostí byl i ten fakt, že Herbert zemřel v den výročí svatby svých rodičů, což rodičům Charlottě i Tomášovi přineslo ještě více útrap, než kdyby se jednalo o jiný den. Dcera Alice, která se snažila být oporou aspoň své matce Charlottě, chápala její neodmlčující se bolest z odchodu syna Herberta a také jejího bratra, který pro ni mnohé znamenal (Neudorfová, 2001).

Nedlouho poté na pozadí válečné vřavy nastal v životě Alice další neočekávaný zvrat, byla zatčena. Vzdělaná žena, veřejně činná, otevřená všem možnostem a pomáhající, jak jen to bylo možné, byla na podzim roku 1915 uvězněna. (Nešpor, 2013) (příloha č.12) Ve svých vzpomínkách, které napsala a které po ní zůstaly zachovány, popisuje svůj pohled a důvod svého zatčení. Vzpomíná na chvíle, kdy aktivně pracovala s dr. Benešem na rozvoji sociologické sekce, kde měla na starost praktickou část, a své plné úsilí věnovala její oblíbené oblasti, jíž byla sociální hygiena. Najednou se vše změnilo, do popředí se dostalo téma otcových spisů. Stále někdo něco hledal a nemohl najít, neboť se otec postaral, aby byly politické spisy odstraněny a rodina tak byla chráněna (Hájková & Soukup, 2001).

Tehdejší policie jí zatkla na základě spolupráce se svým otcem za takzvanou protistátní činnost. Byla obviněna z nápomoci s nakládáním a uschováváním korespondence a vědeckých spisů. Celá situace byla velmi nepříjemná a dotkla se opravdu každého z jejího okolí. V čase, kdy byl otec Masaryk v exilu, byla dcera Alice obviněna, v domácnosti probíhala policejní razie a matka Charlotta tomu musela jen přihlížet a bohužel s tím nebyla schopna nic dělat. Uvězněná Alice přemýšlela nad tím, jak je celá tato situace veskrze absurdní. Byla údajně zatčena kvůli spisům tlumočících

určitý politický obsah, který se tehdejší vládě nelíbil. Stále se držela pozitivní myšlenky, že nic neprovedla, a že záhy bude určitě opět volná. Alice v určité fázi do této kauzy nevědomě zainteresovala i dvě své kolegyně a velmi ji pobouřilo, když byly posléze také stíhané policií. Uvězněná a na jednu stranu i zoufalá Alice, vzpomínala na dobu svého pobytu v Americe, kdy jí byl nabízen post sociální pracovnice, a jak ji tehdy její američtí kolegové přemlouvali, ať setrvá a domů se nevrací (Lovčí, 2008).

Její situace nebyla ideální, ale Alice se snažila stále držet v přijatelné psychické kondici. Na svou pozici ve vězení nahlížela, jako by to byl její další posun v sociální oblasti, jako taková životní zkouška. Nebála se nesouhlasit s podmínkami, které panovaly ve věznicích. Dalo by říct, že si stanovila svá pravidla, a od dozorců vyžadovala, aby je respektovali (Lovčí, 2008).

Jarolímková (2019, s. 170) názorně uvádí prosbu Alice, že „Prosila bych nějakou celu, kde nejsou vši. Vy prý jich tady máte moc. Já mám sice zvířátka ráda, ale ne zrovna takhle, a teď o ně zvlášť nestojím.“

Uvězněná Alice přemýšlela nad tím, co se bude dít dále a co se děje venku. Jelikož v době zatčení Alice stále působila na holešovickém lyceu, byla jí poskytnuta mimořádná dovolená, což byl velmi kladný krok ze strany ředitele. Alice si tohoto kroku nesmírně vážila a napsala mu dopis s poděkováním. Za podmínku, které v té době panovaly, se jednalo opravdu o velmi neobvyklý počín ze strany ředitele (Lovčí, 2008).

Tato životní etapa Alice Garrigue Masarykové trvala celý dlouhý rok. Vyšetřování a věznění se neodehrávalo pouze v Praze, ale i ve Vídni. I za takto vypjaté situace při převážení z věznice z Prahy k vyšetřování do Vídně se Alice ještě dokázala dotazovat, jakou třídou do Vídně pojede. Alice si byla plně vědoma své pozice, nepochybovala o své nevině a byla si jistá, že tato akce brzo skončí (Lovčí, 2008).

Celý tento rok ve vězení Alice pravidelně komunikovala se svou matkou Charlotou. Jejich korespondence se dochovala dodnes. V této obsáhlé korespondenci najdeme opravdu podrobnou komunikaci mezi zoufalou matkou a hrdou dcerou, která se více bála o svou nemocnou matku než o svou budoucnost. Těch dopisů bylo opravdu nespočet a přibližují nám dvě ženy v pozici matky a dcery, z nichž každá zažívala vlastní utrpení v tomto velmi těžkém období. Alice se v dopisech svěřuje své matce o svém psychickém rozpoložení, i když se tvářila být nezranitelná, v dopisech přiznává, že to někdy nebylo vždy snadné a že prožívala i těžké depresivní chvíle. Matka na druhé straně děkuje své dceři Alici za zasílání dopisů, které ji naplňují radostí. Přesto jí nemohla korespondence nahradit fyzický kontakt s dcerou a velmi toužila slyšet její hlas nebo ji

mít ideálně konečně doma. Z dopisů matky Charlotty je vidět neuvěřitelná podpora jak finanční, tak i psychická (Hájková & Soukup, 2001).

Následující citaci z dochované korespondence zasílané Alicí do rukou matky Charlotty, uvádíme jako příklad denního rituálu z vězení. Popisuje, jak dokonale si byla Alice schopna nastavit svůj denní program, jak dokonale se snažila zůstat v normálním režimu, i když byla ve vězení. A nebyla by to Alice, aby i za tak nepříznivých podmínek nezapomínala na své vlastní vzdělávání. Matku v dopisech neprosila jen o psychickou a finanční podporu, ale pokud jí to bylo umožněno, žádala ji též o zasílání knih ve snaze si stále rozšiřovat své obzory (Hájková & Soukup, 2001).

Time table:

Motto: In spite of myself.

- 6 o'clock – vstávání

Úklid pokoje. Mytí. Cvičení.

- ½ 8 – Káva

Sociální patologie

- 12 [hodiny] – Káva

Oděv, střevice do pořádku. Cvičení.

Rozsvícení světla

Beletrie

- 8 [hodin] – Spaní. (Hájková & Soukup, 2001, s. 12)

Ve vězení se Alici střídaly psychicky rozladěné myšlenky, depresivní nálady střídala nejistota. A prozatím žádná vidina konce. Její touhou byla potřeba nepolevovat a dále se vzdělávat, a tak se pilně učila, jak jen to bylo možné a pokud měla potřebnou literaturu. Jejím kotvícím bodem byla její matka Charlotta, která díky své pravidelné a plnohodnotné korespondenci Alici neustále o všem informovala a stále kontrolovala, zda je Alice v pořádku a jestli má vše, co potřebuje. Tato péče byla vzájemná. Matka Charlotta na tom nebyla příliš zdravotně dobře, takže byla Alice vděčná za každý další příchozí dopis – dopis plný podpory lásky pochopení a ujištění. Odhadem bylo těchto korespondencí během let 1915 – 1916 přes 210 (Hájková & Soukup, 2001). (viz příloha č. 14)

Alice ve Vídni v cele nepobývala sama, žen uvězněných za provinění proti své vlasti bylo více. V té době stačil jeden netolerovaný názor a člověk byl za něj snadno uvězněn. Svoboda slova byl neexistující pojem. Alice vzpomíná na svou spoluvězenkyni Relu, která jí byla ve vězení dobrou přítelkyní. Ve svých dopisech, které jí zasílala i dlouhou dobu po propuštění, jí stále podporovala. Psala o každé zajímavé události a také o věcech, které si ve vězení nemohla dovolit. Rela, která setrvala ve věznici, zatím vidinu na propuštění neměla (Masaryková, 1920). Alice sama popisovala, že její propuštění byla opravdu událost, na kterou čekala každý den, každou minutu, a nakonec to bylo tak nečekané, že tomu sama nemohla uvěřit (Lovčí, 2008).

Alicina první cesta po propuštění vedla přímo do bytu za svou osamocenou matkou Charlottou, která návrat dcery horlivě očekávala. Do konce války žila Alice po boku své nemocné matky Charlotty, jejíž zdravotní stav se pomalu a jistě zhoršoval a nebyla již schopna žít sama. Alice se této funkci zhostila bez váhání a o svou nemocnou matku se trpělivě starala (Lovčí, 2008).

Alice, byť volná a na svobodě, nedokázala zapomenout na uplynulý rok strávený ve vězení. Byla vděčná, že již opět žije ve volném světě, může rozhodovat sama za sebe a nemusí poslouchat rozkazy od jiných. Stále vzpomínala na svou přítelkyni Relu, bylo jí velmi líto, že je stále vězněná a nevědomost, kdy se tento stav změní, je trápila obě. Alice se jí snažila podporovat alespoň pravidelnou korespondencí. Vzpomínala na vlastní korespondenci s matkou Charlottou, jakou sílu ji dodávala slova podpory její matky Charlotty a co to pro ni znamenalo v těch těžkých chvílích, a tak se snažila to samé udělat i pro svou přítelkyni Relu (Lovčí, 2008).

Spekuluje se i o tom, že její dopisování s mladší přítelkyní Relou mohlo znamenat i něco mnohem silnějšího než pouhé přátelství. Skoro čtyřicetiletá Alice, která přes svou horlivou touhu pro profesním životě absolutně odsunula svůj život osobní, tak mohla do určité míry substituovat nenaplněnou potřebu mateřské lásky. Vedle psychické podpory, kterou se snažila Relu předat slovy v dopisech, se jí Alice snažila podporovat i ve vzdělání a víře v lepší zítřky (Lovčí, 2008).

3.4 První dáma Alice Garrigue Masaryková

Hned po svém propuštění z vězení, se Alice vrátila aktivně do své profesní oblasti. Politická situace se pomalu a jistě uklidňovala a docházelo i k ukončování bojů a válka se pomalu chýlila ke konci. Pro Alici to znamenalo velké změny (Lovčí, 2009).

Alice se vedle péče o svou nemocnou matku horlivě vracela ke svým profesním aktivitám. Chtěla pokračovat ve své pedagogické kariéře na lyceu, ale jak zanedlouho zjistila, tato cesta byla pro ní uzavřena. Díky určitým politickým vlivům se již nemohla k učení vrátit. Alice se snažila získat jakoukoliv jinou pracovní pozici na lyceu, tak aby se vrátila do běžného života, ale bohužel to nebylo snadné. Rok za mřížemi se nesmazatelně zapsal i do jejího karierního životopisu. Vyučující s touto minulostí znamenala pro školu potíže. Alice se s tím, ač nerada, začala pomalu smiřovat, nezbylo jí však nic jiného než se s pedagogickou kariérou alespoň dočasně rozloučit (Lovčí, 2008).

Politická situace byla, jaká byla, a jedinou možností, jak se dostat zpět na učitelskou dráhu, byla změna příjmení, protože se její příjmení pojilo s velezradou, kterou se podle tehdejšího politického mínění dopustila. Alice v tomto ohledu měla jasno. Nikdy by se svého jména nezřekla, už jen z toho důvodu, že za svou rodinu nesla určitou zodpovědnost. Její víra, že se vše jednou obrátí k lepšímu, a tato nesmyslná obvinění se nakonec otočí v její prospěch, byla pevná (Mitchell, 1980).

Zatím otec Tomáš Garrigue Masaryk v exilu plánoval kroky, jak bojovat proti tehdejší politické situaci. Nikdy nechtěl být za toho, kdo utekl z vlasti, ačkoliv utekl právě proto, aby mohl bojovat za svou vlast z míst, kde to bylo možné. Snažil se získat podporu co nejvíce Čechů a Slováků žijících v zahraničí, což se mu podařilo v Americkém Chicagu. Tomášovi Garrigue Masarykovi se podařilo po všech bojích a útrapách s tím spojených vytvořit a odtrhnout od nadvlády samostatný československý státní útvar, do jehož čela byl následně roku 1918 zvolen prezidentem. Poté se mohl opět svobodně vrátit do svobodné vlasti (Polák, 2000).

Po svém návratu se Tomáš Garrigue Masaryk, otec a manžel, vracel přímou cestou ke své ženě, jíž byl nesmírně vděčný za všechnu podporu, která se mu od ní dostávala skrze dopisy a telegramy. Pro Charlottu to bylo velmi náročné období, což se odrazilo i na jejím zdravotním stavu. Při návratu manžela pobývala Charlotta v léčebném sanatoriu, kde se zotavovala z období plného ztrát a nevědomosti. Tomáš Garrigue Masaryk si byl vědom její nesmírné podpory jako manželky a snažil se jí všechnu její oporu a náklonost vrátit (Neudorfová, 2001).

Neudorfová (2001, s. 197) uvádí slova manžela Masaryka z jedné jeho pracovní cesty. Napsal dopis, ve kterém říká, že „Charlie, děkuji za vše, co jsi pro mě udělala! Vím a říkám ti to, že bych nemohl dosáhnout, toho čeho jsem dosáhl, že bych se byl nevyvíjel, jak jsem se vyvinul.“ Slova, která potvrzovala jejich věrnost a pevnost jejich výjimečného manželství.

Velmi dlouhou očekávanou událostí bylo pro celou rodinu Masaryků, ale i pro Alici samotnou, jejich opětovné shledání. Otec s dcerou Olgou se vrátili domů. Otec v naprosto novém postavení prezidenta republiky neváhal a vrhnul se po hlavě do práce na svém novém postu. Rodina opět trávila společné chvíle a užívala si každého dne pohromadě (Polák, 2000).

Alicin návrat do aktivit v sociální oblasti byl poněkud ovlivněn nepřízní tehdejšího politického dění a společenských událostí. Alice se snažila podnikat určité kroky v sociální oblasti. V době, kdy byla vězněna a měla množství času na tvorbu svých budoucích plánů, jí inspirovala myšlenka založení sociální školy. Tehdejší válečné konflikty, které vytvářely nové sociální problémy, samy vyžadovaly určité kvantum sociálních pracovníků. Tato situace podporovala Alicino rozhodnutí pro založení školy. Vše bylo schváleno díky oficiální podpoře úřadů a na přelomu roku 1918 a 1919 byla otevřena sociální škola prozatím v takzvaném ročním studiu. Alice vypracovala celou koncepci fungování této sociální školy. Absolventkami školy měly být vzdělané sociální pracovnice, které by řešily tehdejší nově vzniklé poválečné sociální problémy (Lovčí, 2008).

Sociální pracovnice měly zajistit oblasti, jak uvádí historik Lovčí (2008, s. 195), že „(...) chudinské, zdravotní a bytové správy, živnostenských úřadů, soudů pro mládež, správy věznic, statistických úřadů, dobročinných organizací či sirotčinců.“ Na tyto oblasti musela škola studentky připravit v rámci koncepce povinných předmětů, kterými si musely projít. Studium se dotýkalo širšího spektra oblastí od sociální zdravotní až po nutnou znalost právních rámců či psychologie. Můžeme tedy říct, že po skončení první světové války a při vzniku Československé republiky vznikla také první oficiální sociální škola, která byla koncipovaná na jednorozhodní studium a spadala mezi soukromé subjekty. A to vše pod záštitou a díky uskutečněným plánům Alice Garrigue Masarykové (Lovčí, 2008).

Vznik Československa a vznik nové pozice prezidenta byly události, které měly značný vliv na každého člena rodiny Masaryků. Vznik nového státního útvaru – Československé republiky, Alicin otec, Tomáš Garrigue Masaryk, se stal prvním československým prezidentem, rodina Masaryků se stala výrazně slavná. Pokud je ještě do té doby někdo neznal, po těchto událostech se jejich jméno dostalo do povědomí všech občanů (Lovčí, 2008).

Také pozice dcery slavného otce se určitým způsobem změnila. Alici se najednou dostávala pozornost, kterou do té doby neznala. Měli oni zájem ve všech směrech. Dokonce jí byla nabídnuta pozice v tehdeším parlamentu. Alice neváhala a tuto možnost přijala. Byla to velká změna v tehdejší sestavování parlamentu. Žena v politice byla velmi novátorským krokem pro tehdejší ženské společenské postavení (Lovčí, 2008). Politika se brala jako ryze mužské povolání a netýkalo se to pouze oblasti politické. Ženy dlouhodobě bojovaly za rovnoprávnost svého postavení ve společnosti. U nás vděčíme za tuto inovaci právě otci Alice, prezidentovi Masarykovi, který již před svou novou funkcí prezidenta bojoval dlouhodobě za rovné postavení ženy ve společnosti. Mohlo to být ovlivněno jeho pokrokovou manželkou Charlottou, která stála celou dobu po jeho boku, byla jeho velkou oporou, vzorem i rádcem, a mohla tak do jisté míry ovlivnit jeho pohled na ženu ve společnosti (Neudorfllová, 2001).

Alice ráda sbírala triumfy v prvenství, což se jí drželo po celý život v nejrůznějších směrech, a nebylo tomu jinak ani v politice. Mezi první ženy v politice tedy řadíme i Alici Garrigue Masarykovou, která získala pozici československé poslankyně. Jako první žena v politice má navíc zásluhu o první ženský projev v parlamentu. I v politice vyhledávala problematiku zdravotně sociální a právě proto přijala toto místo, z něhož mohla ledasco ovlivnit. Snažila se rozšiřovat sociální i zdravotní podvědomí a řešit nově vznikající problémy týkající se této oblasti. Záhy však zjistila, že její snahy často vyzněly naprázdno a že ji tato profesní pozice nenaplňovala tak, jak předpokládala, a proto zanedlouho z postu odešla (Lovčí, 2008).

Byla považována za ženu vzdělanou v oblasti sociální a tak byla hned po vzniku Československa, jak rozhodlo ministerstvo sociálních věcí, pověřena dohledem na tuto oblast, kam spadaly sociální instituce či školní sociální vzdělávací organizace (Lovčí, 2008). Na pověření do tak vysoké funkce jsme narazili při bádání v archivech, kde jsme dohledali velmi zřetelnou vzpomínku a potvrzení tohoto pověření. (viz. příloha č. 11)

Alice pomalu a jistě přebírala matčinu roli první dámy po boku svého otce Tomáše Garrigue Masaryka. Matčin zdravotní stav se zhoršoval a jak jsme zmiňovali, stonala částečně doma, ale občas i v sanatoriu. Bohužel její prognóza se zhoršovala a šance na zlepšení byly malé. Její onemocnění srdce a psychické stavy eskalovaly v záchvat, který byl způsoben mozkovou mrtvicí. Tento záchvat ji už znamenal natolik, že matka Charlota ztratila hybnost pravé strany těla a také přišla o řeč. Na tomto podkladě matka a manželka Charlotta svůj životní boj vzdala a roku 1923 v květnu zesnula. Zdrčená rodina Masaryků se musela smířit z další ztrátou. Matka byla sice dlouho nemocná, a tak

se na to rodina postupně připravovala, otázkou však zůstává, jestli se na smrt blízké osoby lze připravit (Lovčí, 2008).

Pohřeb první dámy, který se měl prvně konat jen ve skromné společnosti, neočekávaně přerostl ve velkou společenskou událost. Manžel – prezident Tomáš Garrigue Masaryk se smířoval, že přišel o svou životní lásku, dcera Alice přišla o matku a také o celoživotní oporu, i ostatní členové rodiny přišli o milovaného člověka. Všichni však byli nečekaně obklopeni širokou veřejností, která se také přišla s Charlottou Garrigue Masarykovou naposledy rozloučit (Lovčí, 2008).

Alice se angažovala v politickém prostředí, nejen jako žena v politice, ale i jako první dáma prezidenta. Již před smrtí své matky, když byla Charlotta těžce nemocná, Alice často otci pomáhala. Po smrti matky v podstatě automaticky nahradila matčinu pozici první dámy. Alice netoužila po postu první dámy, ale spíše zaměnila péči věnovanou své matce, o kterou se velmi dlouho starala, za péči o svého otce (Skilling, 2001).

Alice nebyla jediný potomek, který stál při otci v jeho nové funkci prezidenta. Rodina Masaryků se stále prezentovala jako velká a pevná rodina, která drží pohromadě. Bratr Jan se po návratu z armády pomalu začleňoval v stínu svého otce do politického dění. Hned v počátcích se role organizátorky prezidentské kanceláře zhostila dcera Olga. Její životní cesta byla ale diametrálně odlišná od dcery Alice, Olga toužila založit rodinu a tak tento post záhy odpustila a odstěhovala se do Švýcarska (Hájková et al., 2020).

Za společný čas s otcem byla Alice vděčná, vztah s otcem vždy popisovala výrazně kladně. Od smrti své matky se ale od svého otce nevzdálila. Svá místa pobytu střídala dle možností a potřeby, buď pobývali v Praze nebo na Lánském zámku. I když byla rodina o některé své členy ochuzena, nadále se všichni pravidelně setkávali a stále drželi pospolu. Situace se však změnila pro každého člena rodiny Masaryků. Otec byl prezidentem, což obnášelo spoustu pozornosti ze všech možných směrů (Skilling, 2001).

Jednou z nových funkcí Alice v postu první dámy byla nejen péče o rodinu, ale nyní i o veškerý pomocný personál. Kromě toho mezi její povinnosti patřila starost o přípravu významných akcí a zvaní hostů. Také organizovala denní akce pro prezidenta. Zajímavostí bylo, že Alici ani v této funkci neopustilo vnitřní sociální cítění, a to v hlavně v její oblíbené oblasti boje proti alkoholismu. Na pořádaných akcích se alkohol podával velmi výjimečně. Vedle organizování nejrůznějších akcí a setkání pod záštitou prezidenta se i ona dostala na nejrůznější místa na světě jako první dáma tehdejšího Československa (Skilling, 2001).

Do jaké míry Alice ovlivňovala nebo alespoň mohla ovlivnit rozhodnutí prezidenta, potažmo svého otce, nedokážeme říct. Jak je popisováno slovy historiků, někdo měl z její pozice velký respekt, někdo tuto skutečnost, že prezident má vedle sebe svou dceru, odsuzoval. Její pozice tak nebyla lehká a Alici výrazně ovlivňovalo, jak její okolí vnímá toto přijatelné či nepřijatelné postavení. Otec se však od nikoho nenechal odradit, svou dceru podporoval na jejím místě po jeho boku (Skilling, 2001). Její pozice první dámy přinášela řadu velmi rozmanitých a nikdy nekončících aktivit a vedle toho pracovala také ve vedoucí funkci v Československém červeném kříži. Alice, stejně jako její bratr Jan, se ve svých profesních životech snažili vyrovnat jejich otci (Hájková et al., 2020).

Alice se také věnovala organizaci přestavby Pražského hradu. Skilling (2001, s. 115) uvádí slova otce Masaryka, že „Otec pravil, že by si přál, aby Hrad byl symbolem a mocným prostředkem práce. Nemusím Vám vykládati důležitost této osy střední Evropy. Vidím to denně.“ (...) „Hrad mi dal otec přímo na starost, abych nad tím bděla, o něm pro něj myslela. Dělán to ráda.“

Tento nelehký úkol, který jí byl přidělen, plně akceptovala a tvrdě na něm pracovala. Přitom to nebyla jediná náplň její práce, spíše doplněk vedle práce v Československém červeném kříži a postu první dámy. Stála u samotného začátku těchto plánovaných změn a i při výběru architektů. Právě zde navázala kontakt s vybraným tehdejší architektem Josipem Plečnikem. Tento vztah měl dlouhého trvání a spekuluje se, že i vzhledem k pravidelné korespondenci mezi Alicí a architektem nešlo pouze o vztah pracovní (Skilling, 2001).

Alice s otcem prožila mnoho, politické strasti, rodinné radosti a starosti, ale i zdravotní problémy. Byla mu kotvou a neustálou oporou a rádkyní. Zde musíme opět konstatovat, že Alici se prvenství prostě dařilo, ačkoliv se nejednalo o studijní výsledky, ale spíše o pozice. Díky svému otci se jí povedlo zapsat do historie jako první dámě Československa a k tomu ještě jeden bonus, že se si vybrala tu těžší cestu, a to cestu z pozice dcery prezidenta. Pro Alici to bylo velmi náročné období, musela propojit vedoucí pozici předsedkyně Československého červeného kříže, což samo osobě vyžadovalo velké úsilí, s pozicí první dámy. Nikdy však na sobě nedala nic znát. Naopak, do všech aktivit šla s obrovskou kuráží a nadšením (Skilling, 2001).

3.5 Československý červený kříž

Ze své politické pozice se Alice snažila pomáhat, kde se dalo a kde byla potřeba. Otevřely se jí nové neuvěřitelné možnosti, jak pomáhat druhým. Hned se rozjela na pracovní cesty a jedna z prvních cest směřovala do nedaleké Paříže. Právě tam začala její práce s vyhledáváním podpory pro ty, kteří pomoc potřebovali. V Paříži se jí povedlo domluvit spolupráci s pomáhajícími organizacemi, které pracovali na mezinárodní úrovni. Z Paříže pokračovala do Londýna, kde navštívila anglický červený kříž a požádala ho o pomoc Československu. Její cesty byly většinou úspěšné, v poválečném období dokázala zajistit i zásilky nejn nutnějších hmotných potřeb pro lidi v nouzi (Skilling, 2001).

Aktivně se podílela i na spolupráci s kolegyní Mary McDowellovou, s kterou se v Americe seznámila a která v kooperaci zajistila delegaci třech sociálních pracovnic do Československa. Jedna z nich byla Ruth Crawfordová – Mitchellová, jež později jako její blízká přítelkyně, vydala knižně Alicin životopis v angličtině, který bohužel nebyl nikdy do češtiny přeložen a který je dnes pouze k nahlédnutí v archivu. Sociální pracovnice měly za úkol zjistit současný stav sociálního podvědomí, zmapovat pomáhající organizace a celkový zdravotní stav československé společnosti. Všechny tyto kroky vedly ke vzniku Československého červeného kříže (Skilling, 2001).

Spolek – předchůdce Červeného kříže sice existoval již před vznikem Československé republiky, ale problém byl, že šlo pouze o dobrovolnou organizaci. Alice věděla, že takto to fungovat nemůže. Rozhodla se proto vytvořit vlastní strukturu Československého červeného kříže. Tehdejší situace byla opravdu náročná. Společnost byla chaotická, zmítala se v jedinou sociálním problému za druhým. Rodiny bez domova, ranění vojáci a nedostatek nemocnic, nová šířící se onemocnění a umírající lidé nutně potřebovali pomoc druhých. Alice věděla, že přišla ta pravá chvíle, na kterou čekala. Měla možnost vytvořit něco, co bude pomáhat. Věděla, že je potřeba navýšit kapacity nemocnic, založit nové školy a zajistit zdroj nových zaměstnanců do těchto oblastí. Pomoc neměla být pouze centralizovaná, ale zajistit pomoc i v odlehlých částech. To všechno naplňovalo její představu fungující pomocné organizace Červeného kříže. Alice se snažila vytvořit něco jako nadorganizaci, která by zašitovala a organizovala všechny ostatní potřebné aktivity v případě nouze (Skilling, 2001). Svou vizi představila na přípravné schůzi Československého červeného kříže, jež se konala v únoru 1919

v Praze a kde byla zvolena předsedkyní. Vzešlý návrh by zaslán prezidentovi, který ho schválil a potvrdil Alicinu volbu (Lovčí, 2008).

Pro upřesnění významu této organizace ve své publikaci popisuje Alice Garrigue Masaryková Československý červený kříž těmito slovy. Masaryková (1935, s. 9) uvádí, že „Červený kříž je společnost, která v případě války nebo životních nebo živelných pohrom přináší pomoc přátelům a nepřátelům, raněným, uprchlíkům a nemocným v oblastech, kde vichřice válečná zanechala zhoubné stopy.“

Alice od počátku pojala práci v organizaci Československého červeného kříže jako spolupráci národů, kdy cílem spolupráce měla být nadnárodní součinnost a pomoc v jakékoliv nouzi. Zkraje měla za cíl pochopit a celkově se zorientovat v této organizaci i porozumět pojetí jiných národů, aby vzor již fungujících organizací Červeného kříže přenesla i na naše území a vytvořila tak rovněž plně funkční instituci. Základem pro fungování takové organizace bylo zajistit co nejrozsáhlejší nutnou pomoc v těžkých chvílích všem lidem. To přesně měla v plánu Alice vybudovat i na našem území (Masaryková, 1935).

Myšlenka této mezinárodní organizace pochází už ze sedmdesátých let 19. století, kdy se tehdejších pět zakladatelů domluvili a vytvořili organizaci s cílem povýšit ochranu lidí na vyšší úroveň. Slovo humanita je neodmyslitelně propojeno s touto pomáhající organizací, a i když prvotně pomoc směřovala na raněné vojáky, za nedlouho se rozšířila i na ostatní (Jukl & Majrichová, 2019).

Alice byla zvolena do vedoucí funkce Československého červeného kříže díky své dlouhodobé činnosti v oblasti sociální a zdravotní. Stále zdůrazňovala, jak je důležité řešit aktuální problémy, které v té době panovaly. Mezi ně můžeme zařadit veškeré poválečné důsledky, problematiku spojenou s onemocněním tuberkulózy, která se velmi rozmáhala, následně problematiku nedostatku jídla, nedostatek sociálního a zdravotního personálu a jiné. Zdůrazňovala právě tyto oblasti a hledala co nejrychlejší možnou pomoc (Jukl & Majrichová, 2019).

Cílem této organizace bylo mít funkční tým sociálních a zdravotnických pracovníků schopný zasáhnout v jakékoliv vzniklé krizi či problému. Nešlo jen o řešení poválečných útrap, šlo o nově fungující organizací s cílem pomáhat bezbranným. Vzhledem k těmto požadavkům vznikaly nejrůznější preventivní zařízení (Jukl & Majrichová, 2019).

Alice měla svou práci v Československém červeném kříži rozvrženou přesně po měsících do systematického plánu aktivit. Vše měla předem naplánované a velmi na svou práci dbala. Popisovala to tak, že každá práce musí mít svůj smysl a že u každé práce musí být uveden řád. Systém měla rozvržený a řídila se podobně jako statkáři ročními obdobími či měsíci. Ze začátku roku se věnovala uzávěrkám z předchozích let a popřípadě přemýšlení o další budoucnosti organizace. Březen a duben byly měsíce vzdělávání, organizovala nejrozličnější školení pro zdravotnický personál či další odvětví. Květen a červen měla zaměřený na dětské ročníky a nejrozličnější akce, které pro ně chtěla pořádat. Náplní letních měsíců a letních prázdnin byly odpočinek a správa organizace. Začátek podzimu byl věnován řadám učitelů z oblasti Dorostu, jedné z odvětví Československého červeného kříže, kteří plánovali následné programy pro další školní rok. Konec roku byl opět věnován komplexní administrativě, nejrozličnějším setkáním všech členů a aktivní charitativní činnosti pro potřebné. Tímto stručným popisem celého roku se řídila Alice ve své funkci, jak podrobně popisuje ve své knize (Masaryková, 1935). V dochovaných spisech uložených v Masarykově ústavu je k nahlédnutí i celý systematický plán práce, který vytvořila Alice Garrigue Masaryková v letech, kdy byla ve funkci předsedkyně Československého červeného kříže. (viz příloha č. 18)

Alice stále řešila negativní dopad válečných útrap na nevinné oběti. Stále se vracela k tomu, jak nelidské jednání je dlouhodobé válčení, co všechno způsobuje a co vše nám bere. Alice usilovala, aby tato pomáhající organizace nesla logo tvořené červeným křížem na bílém podkladě. Kříž nebyl jen symbolem víry, ale význam byl následující, jak uvádí historik Skilling (2001, s. 102) slovy Alice, že „Svislé rameno kříže spojuje nebe se zemí – ušlechtilé zásady se propojují v skutcích denního života, vodorovné rameno spojuje východ se západem – trpělivost, význačná vlastnost Východu, se spojuje s činorodou vůlí Západu.“

Při popisu nesmíme opomenout smysl toto popisu, nejen že se jedná o kladné popsání součinnosti národů, ale i o popis odlišností určitých zemích a názorů na situace. Celý kříž, jako symbolu v logu Československého kříže, má připomínat období křížácké, ale zde má význam a cíl dosáhnout celosvětového klidu a náklonosti mezi občany. Tímto potvrzujeme i to, že tato organizace byla v náklonosti křesťanské víry, již Alice aktivně podpořila (Skilling, 2001).

Alice podrobně nastínila i tehdejší interní pozice a popis jejich práce. Jednalo o organizaci založenou na čisté demokracii. Jak sama zdůrazňovala, základním prvkem demokracie je, že každý u nás může mít svůj názor a každý může ovlivnit chod organizace

právě s ohledem na svou pozici. Z toho vyplývá, že každý má rovné možnosti. Alice díky svému dlouholetému zdokonalování a rozšiřování svých vědomostí a širokému záběru vzdělání, se často inspirovala v hluboké antické historii a využívala to ve své funkci (Masaryková, 1935).

Masaryková (1935, s. 24) uvádí, že „Tres faciunt collegium – Tři tvoří celek.“ Již staří antičtí vzdělanci vycházeli z podstaty funkčního systému třech vedoucích pracovníků. Jednalo se o funkce předsedy, jednatele a pozice finančního pracovníka. Předsedu této organizace představovala po dlouhou dobu Alice Garrigue Masaryková. Byla to funkce vedoucí, která má zodpovědnost za ostatní pracovníky. Jak jsme i v předchozí části popsali, její úkol je vytvářet celoroční program, aktivně dohlížet na kolegy a podřízené. Jednatel má spíše funkci spravovat písemnosti týkající se organizace. Ve své funkci pečuje o jednotlivé obory, kterými byly, jak uvádí Masaryková (1935, s. 24), že „samaritský, dorostový, zábavný, po případě sbor dobrovolných sester.“ Poslední z trojice je pozice velmi důležitá a jedná se o pracovníka starajícího se o finanční záležitosti organizace. Jeho práce se týká rozdělení financí a tvorby finančních plánů. Tato pozice je velmi důležitá k správnému chodu organizace. Jeho úkolem je správné přerozdělování financí, hlídání dostupnosti finančních zdrojů a celková správa finančních obrátů. Tak jako v jakémkoliv jiném podnikání se musejí pravidelně kontrolovat příjmy a výdaje v daných sekcích, aby vše fungovalo jak má. Jelikož se jedná o organizaci pomocnou, která své finanční prostředky získává z vícero zdrojů, vše se zaznamenává ve výročních zprávách. Právě z toho důvodu dochází i k pravidelným kontrolním akcím, které informují o správném nakládání s finančními prostředky v organizaci (Masaryková, 1935).

Finanční rezervy, které byly nezbytnou součástí této organizace, byly vytvářeny hlavně z důvodu, že smyslem Československého červeného kříže je poskytnout pomoc v mimořádném neočekávaném čase, ve chvílích, které nutně vyžadují specializovanou pomoc. Velmi důležitou schopností, na které si Alice velmi zakládala a vyžadovala ji od každého člena, byla určitá akutní připravenost. Znamenalo to být neustále připraven k akci, i když se zrovna neválcilo, či se nestala nějaká mimořádná událost. Připravenost organizace i v období příměří či klidu byla smyslem této organizace (Masaryková, 1935).

Alice ve své pozici zdůrazňovala zaměření na mládež a její výchovu. Mládež nesmí být přehlížena, když se bere jako budoucnost naší společnosti. V tomto duchu viděla i své budoucí kolegy v řadách Červeného kříže. Pozornost při zaučení kladla na všestranné sociální vzdělání, kam patřilo rovnocenné postavení ženy a muže

ve společnosti, správná životospráva bez alkoholu a návykových látek a samozřejmě nemůžeme opomenout víru. Vedle této sociální oblasti neopomíjela adekvátní zdravotnické vzdělání zdravotních sester. Proto bojovala za vznik a otevření zdravotnických škol. Její práce v pozici předsedkyně Červeného kříže sahala i dost za rámec jejího obvyklého rozsahu. Práce mezi sociálními a zdravotními obory byla obohacena její aktivitou v dalších spolcích. Dbala na dobrovolnické síly, pro které připravovala důkladné kurzy (Skilling, 2001).

Povedlo se jí přispět i ke vzniku Centra dobrovolné zdravotní a sociální péče. (Skilling, 2001). Následně díky své iniciativě a aktivitám v této instituci byla i jeho prezidentkou. Obrovským úspěchem pro vývoj oboru sociální práce, který se jí ze své funkce v Československém červeném kříži povedl, bylo otevření školy sociální péče na území tehdejší Prahy (Skilling, 2001).

Svou dravostí, kterou prezentovala v pomoci druhým, se Alici Garrigue Masarykové povedl neuvěřitelný progres ve vedoucí pozici. Dokázala motivovat a inspirovat spousty lidí kolem sebe. Povedlo se jí vytvořit místo, ve kterém motivovala lidi, pomáhala je měnit k lepšímu, učila je, co je správné, doporučovala jim, v co a koho mají věřit. Alici jako ženě ve vedoucí funkci se povedlo něco, co doposud bylo naprosto nemyslitelné. Povedlo se jí dokázat všem, že i žena ve vedoucí funkci dokáže vést tým plný lidí. Nevytvořila jen místo, ale zajistila i prostředky k jeho vzniku. A tak organizace Červeného kříže nebyla jen místem, byla jejím posláním, jak naučit lidi pomáhat svým blízkým bez ohledu na to, odkud jsou nebo kdo jsou (Skilling, 2001).

O Alici Garrigue Masarykové se píšou knihy, dopisy, vzpomínky, v nichž se popisují její počiny. Její dvacetiletá práce ve funkci přinesla nemalé výsledky. Skilling (2001, s. 105) zmiňuje, že „V roce 1939, po dvacetileté práci, vykazoval Červený kříž tuto bilanci: přes 300 středisek první pomoc, přes 100 mobilních zdravotnických stanic, 190 sanitek a 102 dalších zdravotnických dopravních prostředků, 2 vlaky a 1 letadlo, 42 nemocnic s 3000 lůžky, 74 000 samaritánů a 12 707 dobrovolných sester.“

Tyto výsledky patří především Alici Garrigue Masarykové, která nevzdala jedinou svou myšlenku a nezhodila ani jeden svůj nápad. Ve vše věřila a vše realizovala, věřila v lidi kolem sebe. Odvedla neuvěřitelný kus práce, který se vepsal jak do historie sociální práce, tak i do historie zdravotnictví a do historie celého našeho národa. Červený kříž, můžeme-li takto polemizovat, byl jakoby jejím nenaplněným potomkem, byl to odkaz, ale zároveň i zrod něčeho nového (Skilling, 2001).

Dokázala propojit obor sociální a zdravotní, dokázala v tehdejší době ukázat, jak je možné pracovat společně, čímž dokázala vytvořit fungující tým a přesvědčit jeho členy o potřebě vzájemné pomoci. Historicky můžeme některé tyto prvky vidět na církevní půdě, kde pojem dobrovolnost či charita byl známý a kde nám byly předávány rady, jak se máme chovat. Svět se však vyvíjel, a tak se musely postupně vyvíjet i metody práce (Masaryková, 1935).

Alice se účastnila nejrůznějších konferencí a setkání. Prostřednictvím Československého červeného kříže spolupracovala s dalšími pomocnými organizacemi a snažila se je navzájem propojovat. Snažila se rovněž pozvednout úroveň tehdejšího zdravotnictví. Spolupracovala s lidmi, kteří zajišťovali organizaci kongresu sociálních služeb a který se jako první konal ve Francii v centrální Paříži. Alice se aktivně podílela na organizaci a programu tohoto sociálního kongresu. Za mezinárodní spolupráci byla Alice Garrigue Masaryková chválena i v zahraničních zdrojích (Lovčí, 2008).

Její odchod z funkce předsedkyně Československého červeného kříže přišel v roce 1938, těsně po smrti jejího otce a těsně před vypuknutím válečných bojů. Jedním z hlavních důvodů byla tehdejší politická situace. V novinách vycházely urážlivé články o zneužití postu k získání státních peněz pro vlastní zájmy. Pranýřovány byly především rodinné vazby – otec prezident a dcera předsedkyně. Přestože byly tyto pomluvy nepravdivé, Alice se po smrti svého otce rozhodla z politických důvodů raději odstoupit (Lovčí, 2009).

3.6 Závěrečná cesta Alice Garrigue Masarykové

Vedle svého otce v pozici první dámy strávila dlouhá léta. Byla to žena na svém místě. Byla cílevědomá a také si dobře uvědomovala své slabé i silné stránky, jediné co si přála, bylo nezklamat svého otce. Doma ji říkali Elis, v práci slečno doktorko (Hájková et al., 2020).

Byla velmi váženou osobností v mnoha směrech, a přesto zůstala skromná. Oblékala se tak, aby zapadla a nevyčnívala z řady. Díky tomu, že byla nejstarší ze sourozenců, cítila neuvěřitelný závazek vůči své rodině, zejména později, když převzala povinnosti po své matce. Zdali to byl dar či naopak, nevíme, a můžeme nad tím pouze spekulovat. Tuto zodpovědnost měla i vůči své práci jak v pozici první dámy, tak v Československém červeném kříži. Její horlivost ji někdy položila k zemi, kvůli

neuvěřitelnému tlaku, pod kterým často byla, a tak není divu, že její tělo psychicky strádalo, jinak řečeno, že jí trápily depresivní stavy (Hájková et al., 2020).

V roce 1935 se rozhodl její otec Tomáš Garrigue Masaryk vzhledem ke svému zhoršenému zdravotnímu stavu opustit post prezidenta. Na své místo doporučil ministra zahraničí dr. Edvarda Beneše a s ním přišla i nová první dáma. O dva roky později otec zemřel. Pro Alici to byla osudová rána, s kterou se nebyla schopna jen tak vyrovnat. Přijít o blízkého a milovaného člověka, s kterým trávíte tolik času, jak v rodinném zázemí, tak i v pracovní sféře, byla velmi bolestivá rána, která zasáhla každého z jeho okolí. Pro Alici znamenala ztráta otce začátek její vlastní samoty (Skilling, 2001).

Přesto všechno neutíkala, zůstala v Praze a přestěhovala se do bytu v centru Prahy. Rok po otcově smrti se mezinárodní politické vztahy opětovně vyostřily a hrozila válka. Alice vycházela ze své dlouholeté práce, ve které mimo jiné bojovala za mír a taktéž ho i hlásala. Bohužel představa míru se nenaplnila a když někdo jiný rozhodnul za nás, Československo opět ztratilo samostatnost. V roce 1938 odstoupila Alice z vedoucí funkce v Červeném kříži. Bolestí vnitřně umírala při pohledu na vše, co vybojoval její otec, a nyní to bylo najednou ztraceno. Jako stát jsme byli opět okupováni německými tanky. Alice se rozhodla odjet za sestrou do Švýcarska, požádala tehdejšího prezidenta a cesta jí byla povolena (Skilling, 2001).

Její další cesta pokračovala do exilu do Ameriky. Tam jí s velkou radostí přijali její přátelé a nabídli jí ubytování. Alice se po tom všem snažila vrátit k pracovním povinnostem. Právě tam po svém opětovném návratu byla považována za určitý symbol samostatného Československa (Hutařová, 2000).

Věnovala se skupině Čechů a Slováků v Chicagu a dostávala pozvánky na přednáškovou činnost po celé Americe. Byla velmi vážená a vyhledávaná osobnost a její okolí ji tak také vnímalo. Skilling (2001, s. 126) uvádí, že „Alice Masaryková je aristokratka duchem, demokratka srdcem a cítěním, zdrženlivá a skromná, rozvážná, pravdomluvná a důstojná. Je učencem i služebníkem své doby, jednou z nejvýznamnějších žen Evropy.“

Její situace byla sužující, musela opustit svůj domov, aby nemusela být svědkem toho, co se v Československu děje. Je otázkou, jestli to byl útěk či obrana, nebo jen nedokázala nahlížet na zničenou práci svého otce. Všechny tyto události však měly dopad na její zdravotní stav. Ničila se pomyšlením nad tím, co mohla udělat jinak a jak moc zradila svou rodinu. Reakcí bylo prohloubení jejího depresivního onemocnění. Její stav byl natolik vážný, že došlo k celkovému selhání a musela být hospitalizována. V sanatoriích

pobyla dlouhou dobu. Její stav se stále měnil, jednou ji bylo lépe, jindy opět hůře. Přesto všechno byla schopná částečně pracovat ze sanatoria. Stále se zabývala Červeným křížem, stále jí v hlavě kolovaly myšlenky, jak pomoci raněným a bezmocným (Skilling, 2001).

Po skončení války se opět setkala se svým bratrem a svou milovanou Prahou (Skilling, 2001). Po návratu její cesta směřovala na hřbitov, aby uctila památku svých zemřelých členů rodiny. Aspoň na chvíli zavzpomínala na společné rodinné chvíle (Hutařová, 2000).

V Praze byla zděšena z povalečných útrap a snažila se hledat nějaké možnosti pomoci. Jelikož již byla v pokročilém věku, neměla tolik sil a rozhodla se, že se do veřejné sféry již nevrátí a bude se držet spíše v pozadí. Věnovala se své literární činnosti, shromažďování spisů svého otce či pozůstatků korespondencí po své matce (Skilling, 2001).

Její návrat do Československa měl spíše katastrofický scénář, nebyl to návrat do svobodné země. Politická situace se změnila a k moci zasedli komunisté (Skilling, 2001). Navíc v tom čase přišla další neočekávaná rána osudu, Alice se dozvěděla o smrti svého bratra Jana, který byl nalezen mrtvý pod okny svého pražského bytu. Jan byl politicky činný doma i v zahraničí a byl považovaný za známou osobu, takže spekulace o jeho smrti byly velmi vyhledávanou tematikou. Nikdo ale nebyl schopen tuto tragédii uzavřít a říct, jestli se jednalo o sebevraždu, nehodu či cizí zavinění (Hutařová, 2000).

V Praze tak Alice zůstala sama a neměla důvod dále zde setrvávat. Vážně uvažovala o opětovném odchodu. Nejprve odjela do Londýna, kde dořešila pozůstalost svého bratra Jana za pomoci své sestry Olgy. Jejich bratr Jan ve svém posledním přání uvedl, že svou pozůstalost odkazuje do rukou své sestry Alice. Snažili jsme se dohledat důvod, proč to byla právě Alice a ne Olga. Důvodem byla patrně určitá zajištěnost na straně sestry Olgy, zatímco Alice byla v podstatě bez majetku, o čemž bratr Jan věděl. Proto se rozhodl přenechat jí vše, co mu zůstalo. Olga byla z tohoto jednostranného bratrova záměru rozladěná. Alice však situaci zklidnila tím, že peníze nepřijala a věnovala je své neteři Anně (Lovčí, 2008).

Po rozloučení se Alice odebrala zpět do Ameriky. Jedním z důvodů bylo, že pro ni v Praze nebylo bezpečno. Její zdravotní stav byl již relativně setrvalý, trápilo ji jen pomalé zhoršování zraku, což jí dělalo problémy při čtení či psaní (Skilling, 2001).

Po svém příjezdu do Ameriky na tom nebyla finančně dobře, byla závislá na přidělených příspěvcích, protože jí nebylo přiznáno přistěhovalecké postavení. Musela se o sebe postarat sama a platit si sociální připojištění. Jelikož se jí výrazně zhoršoval zrak, potřebovala pomoc při čtení a psaní. Přesto všechno tam byla velmi spokojená (Skilling, 2001).

Sestra Olga ji navštívila a společně se snažily vyzvednout pozůstalosti a založit fond po jejich matce a otci. V roce 1955 získala Alice ocenění „Women of Achievement“ (Skilling, 2001, s. 133). Díky tomu jí byla přidělena i výjimka ohledně trvalého pobytu v Americe, což byl obrovský pokrok. Z více stran dostávala výzvy, aby veřejně promluvila o lidech a o svobodě v její zemi. Stále hlásala světový mír, který si v duši přála, nikdy přitom nezapomínala na jméno svého otce a jeho činy stále připomínala. Alice se v Americe zaměřila na komunity Čechů i Slováků, kterým předávala své poselství ve svých promluvách. Povedlo se jí dokonce nechat postavit památeční místo pro svého otce. Tehdejší Amerika byla přeplněná přistěhovalci z Evropy, kteří prchali před válkou (Skilling, 2001).

V závěru života nejspíše věděla, co vše měla za sebou a co všechno dokázala, byla však tak skromná, že si to snad ani neuvědomovala. Měla mnoho obdivovatelů, kteří při ní stáli až do úplného konce. Na podzim roku 1964 znovu uvažovala o návratu do Československa. Přestože se v Americe cítila jako doma a také o tom tak hovořila, stále ji něco táhlo zpět do Evropy (Skilling, 2001).

V poslední fázi svého života se setkávala s československou komunitou lidí a zajímala se o tematiku svobody celosvětově. Tehdy byla jejím místem pobytu americká Florida (Skilling, 2001). Jelikož jí vzhledem k věku provázely stále častější zdravotní komplikace, neváhala a nechala se přijmout do domova seniorů v Chicagu. Byl to český dům vytvořený tehdejší českou komunitou pro staré a nemocné občany. Pro Alici se toto místo stalo místem posledním (Sobotka, 1999). Prodělala cévní příhodu a tím se její celkový stav zhoršil. Posléze se přidalo i onemocnění srdečního svalu, organizmus selhával. Úterního rána dne 29. listopadu roku 1966 Alice po své snídani usnula a spala věčným spánkem. (Skilling, 2001).

Závěr jejího života, kdy ji pomalu a jistě odcházelo zdraví, doprovázela řada závažných psychických projevů, jako byla například bujná představa, že je u svého smrtelného lože obklopena rodinou. Po její smrti se strhla řada rozlučkových akcí. Řádné rozloučení proběhlo hned na počátku prosince 1966 a tato smuteční událost byla obohacena pochvalnými proslovky a posledními rozloučeními jejich obdivovatelů.

O odchodu tak slavné bojovnice za svobodu a mír psaly i tamní noviny, což jí za oceánem proslavilo víc, než její zásluhy v sociální oblasti v naší zemi. Její ostatky byly uloženy nejdříve na chicagském hřbitově a poté byly dle jejího přání přesunuty na hřbitov v Lánech vedle ostatků její rodiny. I když její odchod nebyl na české půdě, nýbrž v daleké Americe, stala se nezapomenutelnou osobností sociálních, zdravotních, pedagogických a také politických českých dějin (Lovčí, 2008).

3.7 Souhrn kapitoly

Tato kapitola se zabývala velkou částí produktivního života slavné ženy Alice Garrigue Masarykové. Zaměřovala se na její společenské aktivity, její aktivitu v oblasti sociální, pedagogické, ale i zdravotní. Její skutečný přínos a její vize. Hned zkraje jsme se věnovali historii a zmínce o vzniku sociálního oboru, kam až mohly zasáhnout historické prameny, od čeho se tento obor odrazil a na jakém podkladě vznikal. Zmínili jsme pohledy vícero autorů a chronologicky jsme popsali pozvolný vývoj oboru, kterému se věnovala naše představitelka Alice Garrigue Masaryková.

Zásadní částí celé této kapitoly byla samotná sociální práce Alice Garrigue Masarykové, která měla určitou vlastní představu a vizi sociálního pracovníka a vývoje celé koncepce nově vznikajícího oboru. Popsali jsme její přesné představy o sociální práci v praxi, její představu správné sociální pracovnice a co všechno by mělo obsahovat studium tohoto oboru. Zmínili jsme, jaký důraz kladla na emancipaci tehdejších žen, jak výrazně pokroková byla a jak moc toužila vytvořit něco specifického, něco výrazně ženského. Stále podporovala ženské kolektivy, studium a rovnocenné postavení žen ve společnosti.

Dále jsme vylíčili její velmi těžké životní období, kdy byla z důvodu nepříznivé politické situace uvězněna a omezena ve svých sociálních a pedagogických aktivitách. Podrobně jsme popsali její pobyt ve vězení, její pocity, dopady na profesní život a neopomněli jsme zmínit, jak moc zasáhly tyto okolnosti do jejího osobního života a života jejich rodičů a sourozenců. Následně jsme popsali, co musela překonávat po návratu do normálního života, kdy se musela vzdát své pedagogické kariéry, co všechno musela prožívat, když se vracela k nemocné matce, se kterou po dlouhou dobu vedla pouze korespondenci, a co všechno jí to vzalo. Vzalo jí to mnoho, minimálně rok svobody.

Neopominutelnou kapitolou jejího života bylo období slávy vedle svého otce prezidenta a její nově vzniklá pozice první dámy. Ještě předtím byla pověřena celostátním dohledem na sociální oblast a v oblasti politické se stala na určitou dobu jako jedna z prvních žen – poslankyní. Alice v pozici první dámy nahradila svou zesnulou matku, přičemž to neznamenovalo pouze veřejnou funkci, ale jako nejstarší dcera musela rovněž svou matku nahradit v péči o rodinu a postarat se o chod celé domácnosti. V pozici první dámy se vedle péče o svého otce a prezidenta, kterému připravovala denní plány a akce spojené s tímto úřadem, věnovala se organizaci přestavby Pražského hradu a v neposlední řadě jako žena vykonávala vysoce preferovanou funkci předsedkyně Československého červeného kříže. Toto životní období jí sice vzalo mnoho času a energie, ale mnohé také mnoho ovlivnit a změnit.

Stěžejní součástí Alicina života byla její vedoucí funkce v Československém červeném kříži, kde díky její aktivitě v oblasti sociální i zdravotní a obecně v záchraně lidstva dokázala prosadit řadu podstatných změn. Popsali jsme její neuvěřitelný počín naučit lidi spolupracovat i v mezioborovém sektoru, naučit lidi se semknout a jít za společným cílem. Dokázala, že je neústupná v zájmu pomoci druhým, a nebojí se jít odvážně za svými cíli. Díky její propracované organizaci, dokázala vytvořit fungující tým lidí schopný pomáhat. Právě díky těmto činům se zapsala do historie našeho národa jako ta, která stála za vznikem této pomáhající organizace na našem území. Převedla tak dobrovolnou církevní bázi pomoci na vyšší organizovanou a strukturalizovanou pomoc.

Závěrem této kapitoly jsme zmínili její strasti ke konci života, její zklamání v národě, který bojoval díky činům jejího otce za svou svobodu a se stal samostatným. Bohužel tyto snahy přišly po smrti prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka vniveč. Museli jsme zmínit její bolest z odchodu ze své země a také velké změny v politickém dění. Neopomněli jsme popsat její závěrečnou cestu v rámci odchodu z Československa do Ameriky. Její v podstatě nucený odchod ze Československa byl podmíněn nejen politickými vlivy, ale i faktem, že ve své zemi zůstala prakticky osamocená. Právě v Americe našla svůj klid a plné pochopení okolí. Zde jí vychvalovali a opravdu vnímali jako významnou ženu své doby. Ženu, která přinesla změnu. Dokázala lidem přimět svět vnímat jinými očima a to jí dělalo šťastnou.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabírala velmi významnou ženou minulé i dnešní doby – Alice Garrigue Masarykovou. Žena pocházející z velmi vzdělané a bilingvální rodiny, která svými činy změnila historii sociální práce a stála u zrodu stejnojmenného oboru. Zapsala se do naší historie jako neuvěřitelně odhodlaná žena, která bořila hráze tehdejší konzervativně nastavené společnosti. Výjimečným bylo její mezioborové působení, čímž se díky své vícestranné aktivitě byla schopna úspěšně zapsat do historie.

Hned zkraje svého profesního života působila jako pedagog. Školstvím svojí profesní aktivitu zahájila a dokázala tak nejen inspirovat své žákyně, ale i změnit mnoho zastaralých pedagogických pravidel. Obohatila sféru sociální a taktéž zdravotní, kde přispěla svými inovátorskými nápady a zformovala podobu nových oborových předmětů. Byla inspirací pro své okolí a nikdy na sobě nedala znát jakoukoliv pochybnost. Nebála se ani vystoupit veřejně a bojovat za postavení ženy ve společnosti. V tomto ohledu měla velkou oporu ve své rodině, a to především ze strany jejích rodičů. Šla příkladem mnoha ženám a bojovala za změny, které jí jako ženě ve společnosti něco zakazovaly či ji významně omezovaly.

Alici Garrigue Masarykovou nemůžeme opomenout především v sociální oblasti, dokonce ji dnes považujeme za zakladatelku sociálního oboru. Její celoživotní práce je dnes pro nás základním stavebním kamenem a inspirací pro vzdělávání v sociálních sférách. Díky své houževnatosti překonala všechny profesní překážky a zároveň došla ke zdárnému posunu vytvoření koncepce sociálního oboru. V rámci své vize sociálního oboru sepsala vzor sociálních pracovníků a zároveň se aktivně podílela na založení prvních sociálních škol. U všech těchto aktivit byla iniciátorkou a hlavní aktérkou, která věděla, čeho chce dosáhnout.

Osobnost Alice byla formována především její rodinou, ke které v mnoha případech a úsudcích vzhlížela. Avšak tou nejzásadnější osobou v jejím životě byl pravděpodobně otec Tomáš Garrigue Masaryk. Alice byla natolik ovlivněna úspěchy a hodnotami svého otce, že se snažila ve svém profesním i osobním životě dosáhnout alespoň podobných triumfů. Nejvýraznějším profesním úspěchem Alice bylo nastoupení do vedoucí pozice Československého červeného kříže, kde dokázala sjednotit veškeré aktéry a směřovat je stejným směrem. Naučila je spolupracovat napříč jednotlivými obory nejen v příznivých situacích, ale i během krizí a válek. Dnes je považována

za zakladatelku pobočky Červeného kříže na českém území a iniciátorku charitativní a záchranářské činnosti.

Vedle svých profesních úspěchů prožívala Alice i nelehké chvíle. Jedním takovým momentem bylo úmrtí její matky Charlotty. Tato smutná událost Alici velmi zasáhla a zároveň ji postavila před velkou výzvu. Její otec byl již několik let prezidentem nově vzniklého Československa a Alice se nyní měla stát první dámou republiky. I přes některé nezdary se výzvě postavila čelem a pozice vedle svého otce se zhostila s grácií. Svého otce a celou rodinu ve všem podporovala a každého jejího člena vždy chránila. Bylo tomu tak například v době nemoci její matky, o kterou se i v nejtěžších chvílích vždy starala. Rodina byla pro ni největším životním darem a zároveň i základem, který formoval její životní poslání.

Naším záměrem bylo v této práci představit nový pohled na osobnost Alice Garrigue Masarykové jako jedné z nejdůležitějších postav dějin oboru sociální práce. V tomto ohledu bylo nutné vylíčit nejen její profesní dráhu a podstatu její celoživotní práce, ale i důležité mezníky Alicina dětství a dospívání. I přes její významnou roli v oboru sociální práce Alice dodnes žije ve stínu svého významného otce. Aliciny vlastní úspěchy tak bývají upozaděny její významnou politickou rolí jakožto dcery prvního československého prezidenta a později i první dámy. I přes podporu, které se Alici dostávalo od její rodiny, byla zároveň její osobnost potlačovaná obrovskými nároky ze strany veřejnosti a jejích nejbližších.

Práce je založená na nejnovějších informacích v bádání oblasti sociální práce, pozůstalostech rodiny Masaryků získaných z dostupných archivů a relevantní literatury týkající se osoby Alice Garrigue Masarykové a její rodiny. Při zpracovávání práce bylo nutné aktivně docházet do archivů a dohledávat literární prameny. Jelikož se jedná o historické téma, je k dispozici nespočet literatury týkající se Alicina života a její rodiny. V tomto ohledu bylo nutné pečlivě vybrat relevantní literaturu. Avšak titulů zabývajících se explicitně činností Alice v oblasti sociální práce není mnoho. Hlavním zdrojem pro sběr informací se stal Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky.

V rámci bádání jsme několikrát narazili na rozporuplné informace týkající se rodiny Masaryků. Vzhledem ke značné oblibě této rodiny je jejich životní příběh často vyhledávanou tematikou historiků. Badatelé ve svých titulech vyjadřují svůj vlastní názor na spekulativní momenty z historie slavné rodiny, a tudíž jsou některé nepodložené informace těžko chápány a následně zpracovávány. Ve vybraných případech jsme proto v práci uvedli některé rozdílnosti tezí.

Jelikož je Alice Garrigue Masaryková dnes považovaná za zakladatelku oboru sociální práce, je nutné objasnit alespoň základní specifika tohoto oboru. Sociální práce je velmi mladým oborem, jelikož za jeho počátek lze skutečně považovat až dobu aktivit Alice Masarykové. Veškeré dění před vznikem oboru tak lze chápat pouze jako charitativní pomoc. V této práci lze proto nalézt zmínky historie sociálních práce, která chronologicky navazuje na důležité aktivity a události ze života této ženy – zakladatelky. V porovnání s dnešním světem a dnešními potřebami je až nemožné, abychom se obešli bez tohoto oboru, jelikož je nastavený na poskytování pomoci lidem v nouzi a těm, kteří tento směr pomoci vyhledávají. V minulosti byla sociální práce dlouho vměšována pod jiné obory a její důležitost tak byla upozadřována. Pro pochopení samotného oboru sociální práce je nutná znalost jeho dějin, jelikož je to důležitou součástí pro pochopení následné činnosti v něm. Abychom pochopili, co a proč děláme, musíme znát důvody vzniku této profese, její náležité aspekty a komu vlastně vděčíme za její založení.

Alice Garrigue Masaryková byla dcerou prvního prezidenta Československa, ženou, která se nebála něco změnit a ženou neustále žijící ve slávě svého otce. Právě jí však vděčíme za vznik dnešního fungujícího oboru sociální práce. Přestože ve svém životě překonávala jednu překážku za druhou, dokázala vytvořit a postavit na nohy obor, který by měl naprosto odlišnou budoucnost, kdyby se právě ona nepostavila do jeho čela. Ať žije Alice!

SEZNAM LITERATURY

Knižní publikace:

1. Brožek, J., & Hoskovec, J. (1995). *Thomas Garrigue Masaryk on psychology: Six facets of the psyche*. Karolinum.
2. Hájková, D., Horák, P., & Rous, L. (Eds.). (2020). *T. G. M. v kostce*. Masarykův ústav a Archiv AV ČR.
3. Hájková, D., & Soukup, J. (Eds.). (2001). *Milá mama / Dear Alice: korespondence Alice a Charlotty Masarykových 1915-1916*. Masarykův ústav AV ČR.
4. Henderson, C. R. (1921). *Základy sociální péče: uvedení do studia lidí závislých, vadných a zločinných a jak o ně sociálně pečovat* (přeložil Vasil Škrach, přeložil Ema Kaprálková). Nákladem revue "Sociální péče".
5. Houška, V. (2005). *T.G. Masaryk známý i neznámý*. Riopress.
6. Houška, V. (2007). *T.G. Masaryk: myslitel a státník*. Paris.
7. Hutařová, I. (2000). *Povolání otce: prezident republiky: osudy dětí našich prezidentů*. Petrklíč.
8. Jarolímková, S. (2019). *Slavné Češky a jejich blízcí*. Euromedia Group.
9. Jukl, M., & Majrichová, J. (2019). *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Český červený kříž.
10. Klápště, J., & Šedivý, I. (Eds.). (2019). *Dějiny Česka*. NLN.
11. Košťálová, M. (2018). *Sága rodu Masaryků*. Petrklíč.
12. Laca, S. (2021). *Koncept teórií a metod v sociálnej práci*. Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
13. Liška, V. (2018). *Jan Masaryk: tajemství života a smrti*. XYZ.
14. Lovčí, R. (2008). *Alice Garrigue Masaryková: život ve stínu slavného otce*. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta ve vydavatelství Togga.
15. Lovčí, R. (2009). *PhDr. Alice Garrigue Masaryková a náboženství*. Obec unitářů v Plzni Náboženské společnosti českých unitářů.
16. Masaryk, T. G. (1922). *O alkoholismu: předneseno v "Dělnickém domě" na Vsetíně dne 11. září 1905* (Čtvrté vydání). Nákladem Moravského abstinentního svazu.
17. Masaryk, T. G. (1938). *O alkoholismu: O ethice a alkoholismu* (Vyd. 6. nezm). Moravskoslezské zemské ústředí Čs. abstinentního svazu.

18. Masaryková, A. G. (1994). *Dětství a mládí: Vzpomínky a myšlenky* (2.vyd). Ústav T.G. Masaryka.
19. Masaryková, A. G. (1948). *Vzpomínám*. Vladimír Žikeš.
20. Masaryková, A. G. (1920). *Dopisy do vězení*. Československý Červený kříž.
21. Masaryková, A. G. (1935). *Československý Červený kříž*. (Československý Červený kříž).
22. Matoušek, O. (2001). *Základy sociální práce*. Portál.
23. Matoušek, O., & Pazlarová, H. (2016). *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum.
24. Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.
25. Mühlpachr, P. (2008). *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. MSD.
26. Neudorflová, M. L. (2001). *Charlotta G. Masaryková: sborník příspěvků z konference ke 150. výročí jejího narození, konané 10. listopadu 2000 [v Praze]*. Masarykův ústav Akademie věd ČR.
27. Němeček, T. (2017). *Tomáš Garrigue Masaryk očima slečny Alice a mistra Viktora*. Mladá fronta.
28. Novák, V. (1939). *Vzpomínky a paměti: životopis*. Vladimír Novák.
29. Nešpor, Z. R. (2013). *Slovník českých sociologů*. Academia.
30. Paukertová-Leharová, L. (2009). *Vnuci prezidenta T.G. Masaryka: Herbert a Leonard Revilliodovi a jejich zvláštní osudy*. Zdeněk Susa.
31. Polák, S. (2000). *TGM obrazem a slovem*. Masarykův ústav Akademie věd ČR.
32. Sekyrková, M. (Ed.). (2016). *Minerva 1890-1936: kronika prvního dívčího gymnázia v habsburské monarchii*. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
33. Skilling, H. G. (2001). *Matka a dcera, Charlotta a Alice Masarykovy* (přeložil Miloslav KORBELÍK). Gender Studies.
34. Skilling, H. G. (2001). *Mother and daughter, Charlotte and Alice Masaryk*. Gender Studies.
35. Sobotka, R. (1999). *Charlotta Garrigue Masaryková: epizoda ze života Charlotty Garrigue Masarykové, manželky prvního prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigue Masaryka*. Dobra & Fontána.
36. Szadkowska, M. (2019). *Božena Rothmayerová Horneková a Alice Masaryková: svěřenkyně a mentor (1926-1939)*. Muzeum hlavního města Prahy.

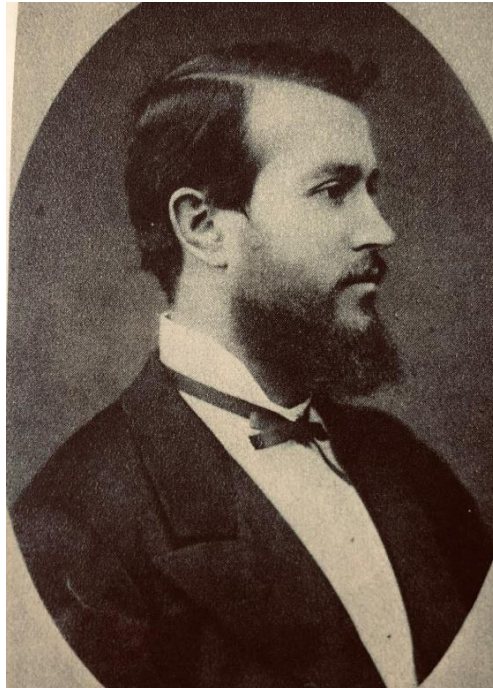
37. Štrbářová, S., Stamhuis, I., & Mojsejová, K. (Eds.). (2004). *Women Scholars and Institutions: proceedings of the international conference (Prague, June 8-11,2003)*. Research Centre for the History of Sciences and Humanities.
38. Uhrová, E. (2009). *Ženy, které uměly myslet i bez manžela*. Krásná paní.
39. Wagnerová, A. (2003). *České ženy* (ilustroval Lubomír ANLAUF, ilustroval Míla PRESLOVÁ). Fragment.
40. Zounek, J., & Šimáně, M. (2014). *Úvod do studia dějin pedagogiky a školství: kapitoly z metodologie historicko-pedagogického výzkumu* (1. vyd.). Masarykova univerzita.

Prameny a archivy:

AMÚ AV ČR

AMÚ AV ČR Fondy Alice Garrigue Masarykové

PŘÍLOHY

1. Fotografie Tomáše Garrigue Masaryka z období ze seznámení se Charlottou Masarykovou, autor neznámý, místo neznámé, 70 – 80 léta 20. století.

2. Fotografie Charlotty Masarykové z období ze seznámení s Tomášem Masarykem, autor neznámý, neznámé, 70 – 80 léta 19. století.

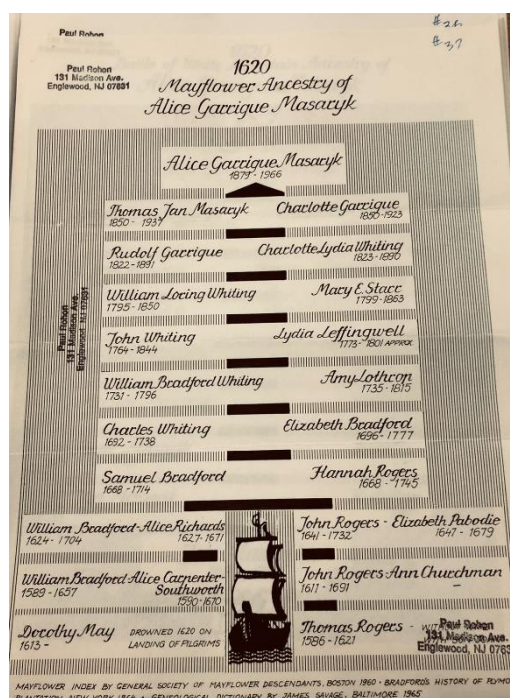
3. Fotografie Alice Garrigue Masarykové v pěti letech, autor neznámý, Rakousko-Uhersko, 80 léta 19. století

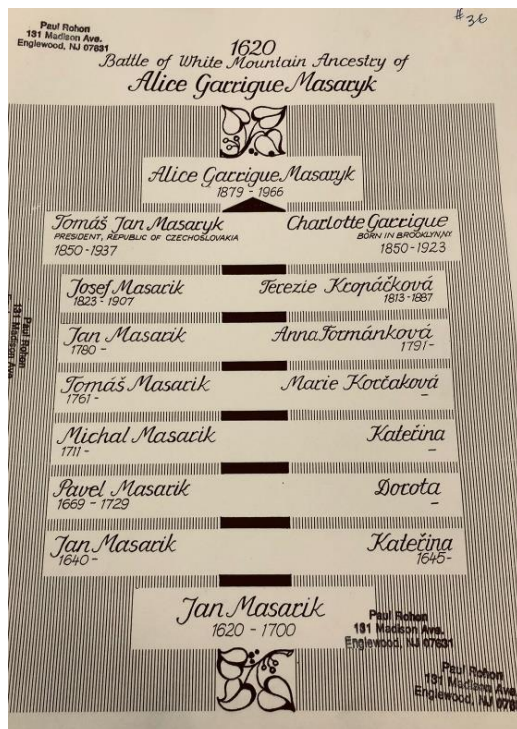
4. Fotografie Alice Garrigue Masarykové ze středoškolské období, autor neznámý, neznáme, 90. léta 19. století.

5. Fotografie Herberta, Olga a Alice Garrigue Masarykové, autor neznámý, na balkóně Thunovská ul. v Praze, 1890.

6. Fotografie rodokmenu rodiny Garrigue, autor Paul Rohon, Englewood, datum vzniku neznámé.

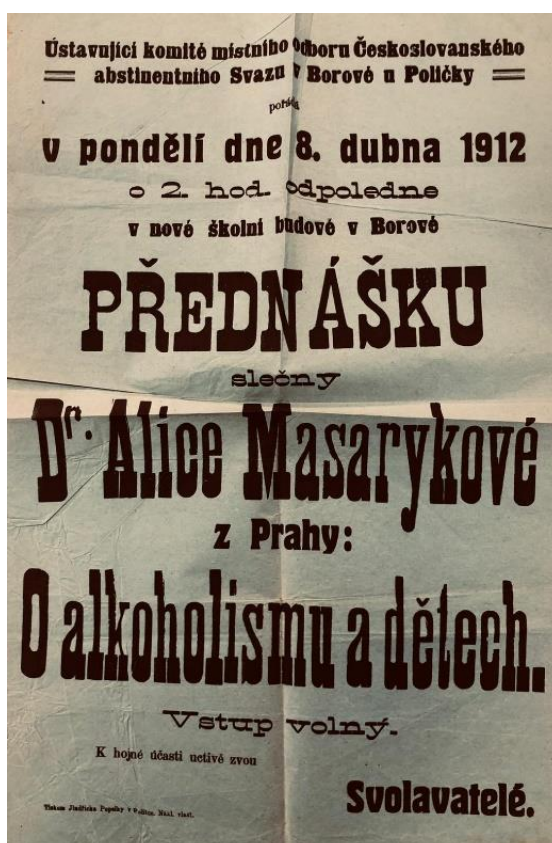
7. Fotografie rodokmenu rodiny Masaryků, autor Paul Rohon, Englewood, datum vzniku neznámé.

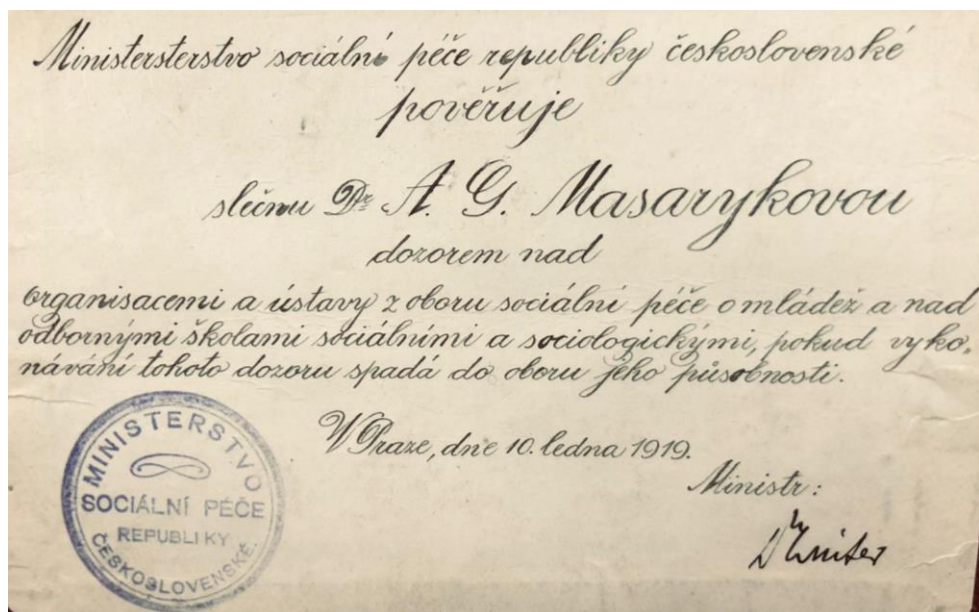
8. Fotografie dochovaných osobních dokladů – Stálá volná jízdenka z roku 1919 v Praze, Předplatní lístek z roku 1919 v Praze, Stálá volná jízdenka z roku 1920 v Praze, fotografie Alice, neznámý autor, Praha.

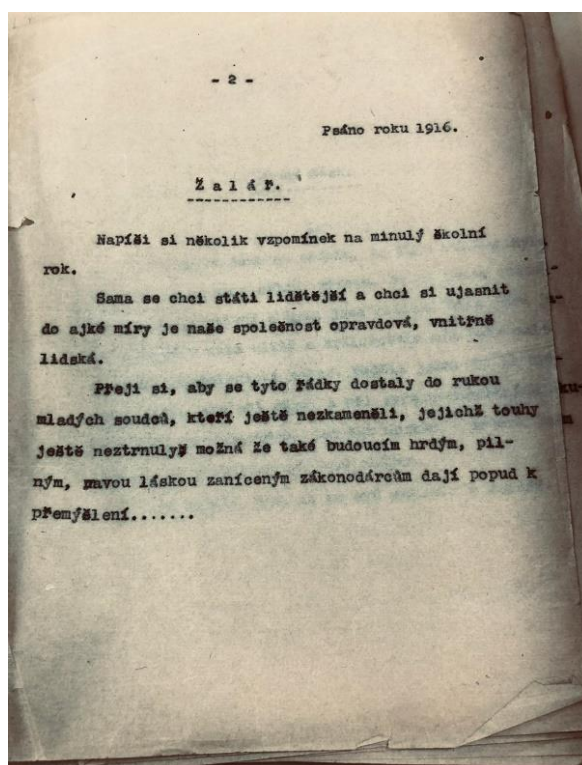
9. Fotografie dochovaných zápisníků obsahující poznámky z oblasti osobních i pracovních sféry Alice Garrigue Masarykové, 20 – 30 léta 20. století, v Praze.

10. Fotografie plakátu z přednášky Alice Masarykové: O alkoholismu a dětech, autor Jindřich Popelka, Borová u Poličky, 1912.

11. Doklad pověření dozoru nad organizacemi a ústavami z oboru sociální péče a odbornými sociálními a sociologickými školami, autor Ministerstvo sociální péče republiky československé, Praha, 1919.

12. Přepis dochovaného zápisu z Alicina období ve vězení, autor přepisu neznámý, Praha, 1916.

13. Fotografie Alice Garrigue Masarykové s matkou, autor neznámý, Praha, 1914.

Soupis vzájemné korespondence Alice a Charlotty Masarykových			
1. Alice Charlotté	12. 11. 1915	42. Charlotta Alici	15. 1. 1916
2. Charlotta Alici	14. 11. 1915	43. Alice Charlotté	18. 1. 1916
3. Alice Charlotté	16. 11. 1915	44. Charlotta Alici	18. 1. 1916
4. Charlotta Alici	21. 11. 1915	45. Alice Charlotté	19. 1. 1916
5. Alice Charlotté	25. 11. 1915	46. Charlotta Alici	21. 1. 1916
6.	25. 11. 1915	47. Alice Charlotté	21. 1. 1916
7.	1. 12. 1915	48.	22. 1. 1916
8. Charlotta Alici	5. 12. 1915	49. Charlotta Alici	23. 1. 1916
9. Alice Charlotté	9. 12. 1915	50. Alice Charlotté	23. 1. 1916
10. Alice Charlotté	[1.–11. 12. 1915]	51. Charlotta Alici	[24. 1. 1916]
11.	11. 12. 1915	52. Alice Charlotté	24. 1. 1916
12.	11. 12. 1915	53. Charlotta Alici	25. 1. 1916
13.	12. 12. 1915	54. Alice Charlotté	28. 1. 1916
14.	12. 12. 1915	55. Charlotta Alici	28. 1. 1916
15. Charlotta Alici	15. 12. 1915	56.	30. 1. 1916
16. Alice Charlotté	[16. 12. 1915]	57.	31. 1. 1916
17.	17. 12. 1915	58. Alice Charlotté	1. 2. 1916
18.	17. 12. 1915	59. Charlotta Alici	2. 2. 1916
19.	[17. 12. 1915]	60. Alice Charlotté	2. 2. 1916
20. Charlotta Alici	19. 12. 1915	61.	2. 2. 1916
21.	19. 12. 1915	62. Charlotta Alici	4. 2. 1916
22. Alice Charlotté	21. 12. 1915	63. Alice Charlotté	4. 2. 1916
23. Charlotta Alici	22. 12. 1915	64.	4. 2. 1916
24. Alice Charlotté	23. 12. 1915	65.	8. 2. 1916
25. Charlotta Alici	23. 12. 1915	66. Charlotta Alici	9. 2. 1916
26. Alice Charlotté	25. 12. 1915	67.	10. 2. 1916
27. Charlotta Alici	27. 12. 1915	68. Alice Charlotté	11. 2. 1916
28. Alice Charlotté	29. 12. 1915	69. Charlotta Alici	12. 2. 1916
29. Charlotta Alici	30. 12. 1915	70. Alice Charlotté	[13. 2. 1916]
30.	31. 12. 1915	71. Charlotta Alici	14. 2. 1916
31.	2. 1. 1916	72. Alice Charlotté	15. 2. 1916
32. Alice Charlotté	3. 1. 1916	73. Charlotta Alici	15. 2. 1916
33.	4. 1. 1916	74.	18. 2. 1916
34. Alice Charlotté	[5. 1. 1916]	75.	21. 2. 1916
35. Charlotta Alici	6. 1. 1916	76. Alice Charlotté	22. 2. 1916
36. Alice Charlotté	7. 1. 1916	77. Charlotta Alici	22. 2. 1916
37. Charlotta Alici	7. 1. 1916	78. Alice Charlotté	23. 2. 1916
38. Alice Charlotté	11. 1. 1916	79. Charlotta Alici	25. 2. 1916
39.	12. 1. 1916	80. Alice Charlotté	25. 2. 1916
40. Charlotta Alici	14. 1. 1916	81. Charlotta Alici	27. 2. 1916
41. Alice Charlotté	14. 1. 1916	82. Alice Charlotté	29. 2. 1916
		83. Charlotta Alici	29. 2. 1916

Soupis korespondence			
84.	2. 3. 1916	151. Alice Charlotté	17. 4. 1916
85. Alice Charlotté	3. 3. 1916	152. Charlotta Alici	18. 4. 1916
86.	11. 2.–5. 3. 1916	153.	20. 4. 1916
87. Charlotta Alici	5. 3. 1916	154. Alice Charlotté	21. 4. 1916
88.	6. 3. 1916	155. Charlotta Alici	21. 4. 1916
89. Alice Charlotté	7. 3. 1916	156.	22. 4. 1916
90.	7. 3. 1916	157. Alice Charlotté	22. 4. 1916
91.	8. 3. 1916	158.	25. 4. 1916
92. Charlotta Alici	9. 3. 1916	159. Charlotta Alici	25. 4. 1916
93.	9. 3. 1916	160.	27. 4. 1916
94. Alice Charlotté	10. 3. 1916	161. Alice Charlotté	28. 4. 1916
95. Charlotta Alici	12. 3. 1916	162. Charlotta Alici	28. 4. 1916
96.	14. 3. 1916	163.	1. 5. 1916
97. Alice Charlotté	15. 3. 1916	164. Alice Charlotté	2. 5. 1916
98. Charlotta Alici	15. 3. 1916	165. Charlotta Alici	2. 5. 1916
99.	[15. 3. 1916]	166. Alice Charlotté	3. 5. 1916
100. Alice Charlotté	16. 3. 1916	167. Charlotta Alici	5. 5. 1916
101.	19. 3. 1916	168. Alice Charlotté	6. 5. 1916
102. Charlotta Alici	20. 3. 1916	169.	6. 5. 1916
103.	21. 3. 1916	170.	7. 5. 1916
104. Alice Charlotté	21. 3. 1916	171. Alice Charlotté	8. 5. 1916
105. Charlotta Alici	22. 3. 1916	172.	8. 5. 1916
106. Alice Charlotté	24. 3. 1916	173. Charlotta Alici	11. 5. 1916
107. Charlotta Alici	24. 3. 1916	174.	13. 5. 1916
108. Alice Charlotté	24. 3. 1916	175. Alice Charlotté	16. 5. 1916
109.	24. 3. 1916	176. Alice Charlotté	18. 5. 1916
110. Charlotta Alici	28. 3. 1916	177. Charlotta Alici	16. 5. 1916
111.	28. 3. 1916	178. Alice Charlotté	19. 5. 1916
112. Alice Charlotté	28. 3. 1916	179.	19. 5. 1916
113. Charlotta Alici	29. 3. 1916	180.	20. 5. 1916
114. Alice Charlotté	29. 3. 1916	181. Charlotta Alici	21. 5. 1916
115.	31. 3. 1916	182. Alice Charlotté	22. 5. 1916
116. Charlotta Alici	2. 4. 1916	183.	22. 5. 1916
117.	5. 4. 1916	184.	23. 5. 1916
118.	5. 4. 1916	185. Charlotta Alici	23. 5. 1916
119. Alice Charlotté	[6. 4. 1916]	186.	24. 5. 1916
120. Charlotta Alici	6. 4. 1916	187. Alice Charlotté	25. 5. 1916
121.	[6.–8. 4. 1916]	188. Charlotta Alici	26. 5. 1916
122. Alice Charlotté	8. 4. 1916	189.	27. 5. 1916
123. Charlotta Alici	9. 4. 1916	190. Alice Charlotté	30. 5. 1916
124. Alice Charlotté	11. 4. 1916	191. Charlotta Alici	30. 5. 1916
125. Charlotta Alici	12. 4. 1916	192.	31. 5. 1916
126. Alice Charlotté	14. 4. 1916	193.	2. 6. 1916
127.	14. 4. 1916	194. Alice Charlotté	2. 6. 1916
128. Charlotta Alici	14. 4. 1916	195. Charlotta Alici	3. 6. 1916
129. Alice Charlotté	14. 4. 1916	196.	4. 6. 1916
130. Charlotta Alici	15. 4. 1916	197.	5. 6. 1916
	16. 4. 1916	198. Charlotta Alici	5. 6. 1916

Soupis korespondence			
178. Alice Charlotté	6. 6. 1916		
179.	6. 6. 1916		
180. Charlotta Alici	7. 6. 1916		
181. Alice Charlotté	7. 6. 1916		
182.	9. 6. 1916		
183. Charlotta Alici	9. [6.] 1916		
184. Alice Charlotté	12. 6. 1916		
185.	13. 6. 1916		
186.	16. 6. 1916		
187.	17. 6. 1916		
188.	17. 6. 1916		
189. Charlotta Alici	18. 6. 1916		
190. Alice Charlotté	18. 6. 1916		
191. Charlotta Alici	19. 6. 1916		
192. Alice Charlotté	20. 6. 1916		
193. Charlotta Alici	20. 6. 1916		
194. Alice Charlotté	21. 6. 1916		
195.	22. 6. 1916		
196.	24. 6. 1916		
197.	24. 6. 1916		
198. Charlotta Alici	25. 6. 1916		
199.	25. 6. 1916		
200. Alice Charlotté	25. 6. 1916		
201. Charlotta Alici	26. 6. 1916		
202. Alice Charlotté	27. 6. 1916		
203.	28. 6. 1916		
204.	28. 6. 1916		
205. Charlotta Alici	28. 6. 1916		
206. Alice Charlotté	29. 6. 1916		
207. Charlotta Alici	29. 6. 1916		
208. Alice Charlotté	30. 6. 1916		
209.	30. 6. 1916		
210. Charlotta Alici	1. 7. 1916		
211. Alice Charlotté	2. 7. 1916		
212. Charlotta Alici	2. 7. 1916		

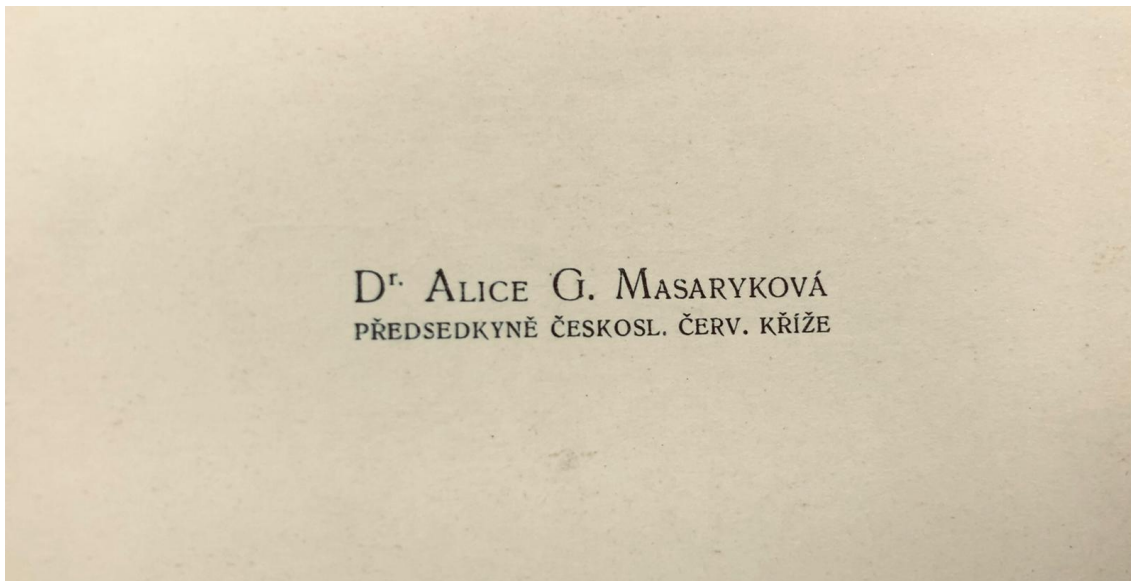
14. Soupis vzájemné korespondence Alice a Charlotty Garrigue v letech 1915–1916, Hájková & Soukup, 1915–1916.

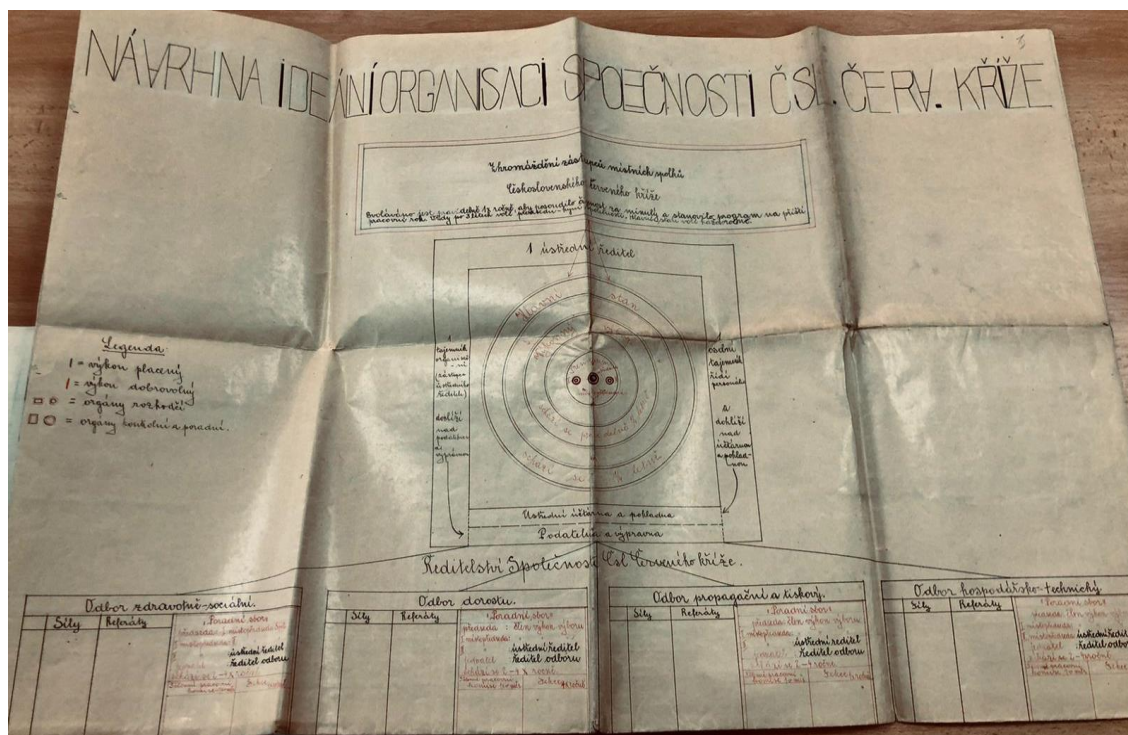
15. Fotografie Alice, Charlotta a Jan Masarykovi za války, autor neznámý, Praha.

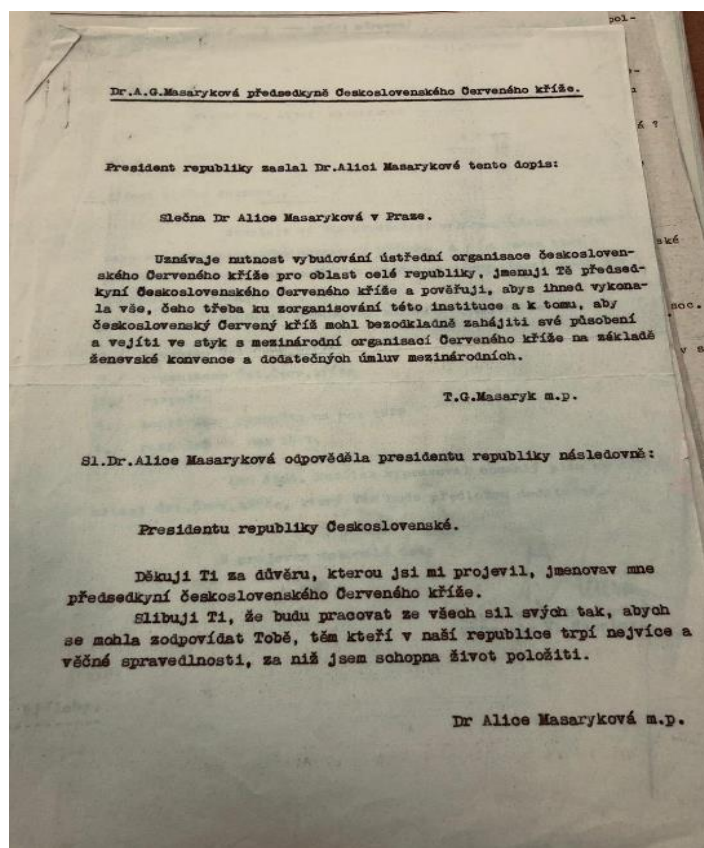
16. Fotografie z období v Českých Budějovicích, autor neznámý, České Budějovice, 1908.

17. Fotografie dochované vizitky Alice Garrigue Masarykové, autor a datum vzniku neznámé, Praha.

18. Fotografie návrhu ideální organizace společnosti Československého červeného kříže, autor Alice Garrigue Masaryková, 20–30 léta 20. století, Praha.

19. Dopis prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka a odpověď Alice Garrigue Masarykové, Praha, 1919.

20. Fotografie období z konce života Alice, autor neznámý, Amerika, 1964.

Seznam příloh:

Příloha 1: Fotografie Tomáše Garrigue Masaryka z období ze seznámení se Charlottou Masarykovou, autor neznámý, datum a místo vzniku neznámí, reprodukce z: Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.

Příloha 2: Fotografie Charlotty Masarykové z období ze seznámení s Tomášem Masarykem, autor neznámý, datum a místo vzniku neznámí, reprodukce z: Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.

Příloha 3: Fotografie Alice Garrigue Masarykové v pěti letech, autor neznámý, Rakousko-Uhersko, 80. léta 19. století, reprodukce z: Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.

Příloha 4: Fotografie Alice Garrigue Masarykové ze středoškolské období, autor neznámý, Praha, 90. léta 19. století, reprodukce z: Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.

Příloha 5: Fotografie Herberta, Olga a Alice Garrigue Masarykové, autor neznámý, na balkóně Thunovská ul. v Praze, 1890, reprodukce z: Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.

Příloha 6: Fotografie rodokmenu rodiny Garrigue, autor Paul Rohon, Englwood, datum vzniku neznámé, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.
Paul Rohon, datum vzniku neznámé.

Příloha 7: Fotografie rodokmenu rodiny Masaryků, autor Paul Rohon, Englwood, datum vzniku neznámé, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 8: Fotografie dochovaných osobních dokladů – Stálá volná jízdenka z roku 1919 v Praze, Předplatní lístek z roku 1919 v Praze, Stálá volná jízdenka z roku 1920 v Praze, fotografie Alice, neznámý autor, Praha, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 9: Fotografie dochovaných zápisníků obsahující poznámky z oblasti osobních i pracovních sféry Alice Garrigue Masarykové, 20. – 30. léta 20. století, Praha, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 10: Fotografie plakátu z přednášky Alice Masarykové: O alkoholismu a dětech, autor Jindřich Popelka, Borová u Poličky, 1912, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 11: Doklad pověření dozoru nad organizacemi a ústavy z oboru sociální péče a odbornými sociálními a sociologickými školami, autor Ministerstvo sociální péče republiky československé, Praha, 1919, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 12: Přepis dochovaného zápisu z Alicina období ve vězení, autor přepisu neznámý, Praha, 1916, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 13: Fotografie Alice Garrigue Masarykové s matkou, autor neznámý, Praha, 1914, reprodukce z: Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.

Příloha 14: Soupis vzájemné korespondence Alice a Charlotty Garrigue v letech 1915-1916, reprodukce z: Hájková, D., & Soukup, J. (Eds.). (2001). *Milá mama/Dear Alice: korespondence Alice a Charlotty Masarykových 1915-1916*. Masarykův ústav AV ČR.

Příloha 15: Fotografie Alice, Charlotty a Jana za války, autor neznámý, Praha, rok 1914 – 1918, reprodukce z: Hájková, D., & Soukup, J. (Eds.). (2001). *Milá mama/Dear Alice: korespondence Alice a Charlotty Masarykových 1915-1916*. Masarykův ústav AV ČR.

Příloha 16: Fotografie z období v Českých Budějovicích, autor neznámý, České Budějovice, 1908, reprodukce z: Mitchell, R. C. (1980). *Alice Garrigue Masaryk 1879-1966: her life as recorded in her own words and by her friends*. University Center for International Studies.

Příloha 17: Fotografie dochované vizitky Alice Garrigue Masarykové, autor a datum vzniku neznámé, Praha, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 18: Fotografie návrhu ideální organizace společnosti Československého červeného kříže, autor Alice Garrigue Masaryková, 20. – 30. léta 20. století, Praha, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 19: Dopis prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka a odpověď Alice Garrigue Masarykové, 1919, Praha, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Příloha 20: Fotografie období z konce života Alice, autor neznámý, Amerika, 1964, AMÚ AV ČR, fond A. G. Masarykové, foto: autorka.

Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc. Dominika BLÁHOVÁ

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Alice Garrigue Masaryková, žena s titulem

Vedoucí/oponent* práce: doc. PaedDr. Slavomír LACA, PhD.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 78

Počet stránek příloh: 12

Počet titulů v seznamu literatury: 40

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	•			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	•			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	•			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	•			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	•			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	•			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	•			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	•			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	•			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	•			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

		•		
--	--	---	--	--

*

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Vyváženost teoretické a praktické časti
v daném tématu

	•			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	•			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

	•			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

		•		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Nemám otázky do diskusie.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Diplomantka Dominika Bláhová, sa zaoberá vo svojej práci historickou osobnosťou v odbore sociálna práca a to vidíme už v samotnom Alice Garrigue Masaryková, žena s titulom. Štruktúra práce je dobrá a je vyvážená v jednotlivých kapitolách a podkapitolách. V úvode autorka charakterizuje celú problematiku, ktorú rozoberá v jednotlivých kapitolách, taktiež si vytýčila cieľ svojej teoretickej časti v práci. Autorka pri písaní použila adekvátnu odbornú literatúru, ktorú uvádza v zozname bibliografických odkazov (autorka použila nielen domácu literatúru ale aj zahraničné publikácie, k tejto problematike, za čo jej platí pochvala). V práci oceňujem autorkinu zaujatosť v rámci histórie a obzvlášť pri osobnosti Alice Garrigue Masaryková.

Predkladaná diplomová práca má len teoreticky charakter z dôvodu historického poňatia celej skúmanej problematiky, ktoré sa premieta v jednotlivých kapitolách. V rámci teoretickej časti práce diplomantka opisuje pohľad na zvolenú problematiku v troch obsiahlych hlavných kapitolách a podkapitolách. Každú kapitolu začína úvod do kapitoly a skúmanej problematiky a taktiež každá kapitola je ukončená súhrnom, o čom svedčí priehľadnosť a štruktúra práce. Autorka použila pri písaní tri metódy, ktoré sa používajú pri písaní teoreticko-historických prác. A to historickú metódu spoločne s metódou biografickou a následne komparatívnu metódu analýzy historických dokumentov. Prvá kapitola sa venuje rodine a detstvu A.G. Masarykovej. Druhá kapitola študijným aktivitám a profesionálnym životom A. G. Masarykovej a posledná tretia kapitola je venovaná pohľadu sociálnej práce v živote Alice Garrigue Masarykovej.

Na základe stanoveného cieľa sa autorke podarilo splniť cieľ práce a došiel k zaujímavým záverom, ktoré zhrnula do záveru v rámci osobnosti A.G. Masarykovej ako osobnosti sociálnej práce. Domnievame sa, že predložená diplomová práca je zaujímavou spracovaná a spĺňa požiadavky kladené na diplomovú prácu.

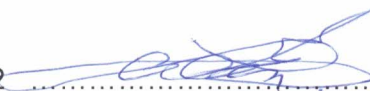
Doporučení k obhajobě: doporučuji/nedoporučuji*

- práca spĺňa požiadavky kladené na diplomovú prácu, preto ju doporučujem k obhajobe.

Navrhovaná klasifikace:

- klasifikujem ju stupňom – 1 (výborne)

Datum, podpis: 05.05.2022

*
nehodící se, škrtněte

**Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta: Dominika Bláhová

Obor studia: Sociální politika a sociální práce

Název práce: Žena s titulem. Alice Garrigue Masaryková jako osobnost sociální práce.

Oponent* práce: doc. PhDr. Martin Strouhal, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 68

Počet stránek příloh: 10

Počet titulů v seznamu literatury: 40

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		x		
	x			
		x		

Oborová přiléhavost tématu

Originalita tématu a jeho zpracování

Formální zpracování

Jazykové vyjádření

			x	
--	--	--	---	--

(respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

Práce s odbornou literaturou a prameny

		x		
--	--	---	--	--

(citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

Formální zpracování

	x			
--	---	--	--	--

(jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		x		
x				
x				

Využití výzkumných empirických metod

Využití praktických zkušeností

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice

x				
---	--	--	--	--

(samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

x				
---	--	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce

		x		
--	--	---	--	--

(publikace, referáty, apod.)

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Co považujete za nejvýznamnější formativní vliv na pozdější charitativní a edukativní aktivity Alice Masarykové?
Jaké/á zjištění o této osobnosti pro Vás byla nejpřekvapivější?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky; v případě doporučení do soutěže o nejlepší DP uveďte nadprůměrné charakteristiky práce v souladu s Vámi výše označeným kritériem formální úrovně, obsahové reprezentativnosti, metodologie a přínosnosti práce pro teorii či praxi):

Předloženou práci lze svým způsobem chápat jako příspěvek k dějinám oboru sociální práce i dějinám vzdělávání, zároveň jako biografii osobnosti, jejíž vliv zasáhl (ať už jakkoli) řadu oblastí společenského života a kultury. Význam Alice Masarykové je nezpochybnitelný pro pokrok v diskusích o ženských právech a společenském postavení ženy a pro rozvoj humanity v širším smyslu slova. Již méně pozitivně je její vliv vnímán například v oblasti často nepřiznávané redakce pozdních Masarykových spisů (typicky v Hovorech s T.G.M.). Této věci se však DP nevěnuje. Zaměřuje se v souladu s oborovým zaměřením studentky na životní peripetie a působení Alice Masarykové v oblastech relevantních pro dějiny sociální politiky a sociální práce.

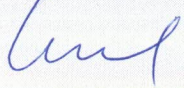
Text je dokladem autorčiny značné práce vynaložené k dohledávání dobových materiálů a vůbec zdrojů k sepsání takto obsáhlé biografie, opírá se o reprezentativní odbornou literaturu.

V textu se objevují veliké nedostatky stylistického rázu (již v Úvodu: "Představitelka Alice Garrigue Masaryková byla nositelkou jména Masaryk, který každý z nás alespoň jednou za život zaslechl, alespoň v podání jejího významného otce. Tuto historickou práci zamýšlíme jako práci popisující komplexní životní anabázi ženy, která sice měla možnost volby cesty, ale rozhodla se jít tou vlastní vybranou cestou mezioborových přínosů a změn ve společném vnímání tehdejší doby... V této historicko-popisné diplomové práci jsme k analýze a sběru dat využili historickou metodu přímou, která patří mezi nejzákladnější a také nejpoužívanější typy metod v historických popisných pracích." Je toho ale v celém textu strašně moc). Zejména v úvodním popisu metody se řada sdělení opakuje, celkově je oddíl neuspořádaný, záměrně se pracuje s termíny "metoda" a "metodika" atd. Řada míst působí šroubovaným dojmem, občas nesedí ani pádové a jiné vazby, někde se objevují i gramatické chyby (např. s. 32: "Pokračovat budeme střední školou, kde zmíníme podstatné okolnosti, jako zda si svá středoškolská studia mohla vybrat sama nebo to všechno bylo na rodičích. Poté se zaměříme na jej vysokoškolská studia, která obzvláště pro ni měli značný vliv na směřování její budoucí kariéry. Zmíníme její školské úspěchy i pády a nakonec obhájení doktorského titulu. Nesmíme rovněž opomenout zahraniční studia, která začala v Evropě, ale možností byla i Amerika."). V textu se též objevují tvrzení, která by v tak generalizované podobě nemohla obstát (např. "V době nadvlády rakouské velmoci mezi lidmi vládł pocit nejistoty a bezmoci cokoliv změnit (Košťálová, 2018)"). Ať už jsou vyčtena z literatury či nikoli, je nutno nad nimi kriticky uvažovat.

Nicméně většina práce se nese v korektním duchu. Přínos Alice Masarykové ve zmíněných oblastech je zasazen do výkladu její rodinné situace, text se zabývá i jejím vztahem k jednotlivým členům rodiny Masaryků, obdobím jejich studií a základními parametry jejího profesního života. Kladem celé práce je snaha o co nejkompaktnější zachycení profilu studované osobnosti, tedy nejen z pohledu oborů, k jejichž rozvoji přispěla, ale též z pohledu rodinných, společenských a politických souvislostí doby, v níž Alice Masaryková vyrůstala, studovala a pracovala. Oborově je významné, že jádro práce se skutečně věnuje vztahům mezi touto osobností a sociálně politickými tématy (solidarita, charitativní činnost a organizace, sociální služby, vzdělávání, ženská práva).

Práce vykazuje problémy s jasnou strukturací textu, opakováním již řečeného a tak i zbytečným natahováním dílčích částí. Celkově však splňuje nároky kladené na tento typ kvalifikačních prací a doporučuji ji k obhajobě s návrhem hodnocení velmi dobře, vzhledem k výše zmíněným nedostatkům.

Doporučení do soutěže o nejlepší diplomovou práci:	doporučuji/nedoporučuji*
Celkově získané body do soutěže:	23,75
Doporučení k obhajobě:	doporučuji
Navrhovaná klasifikace:	velmi dobře

Datum, podpis: 10. 5. 2022

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a